

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Francisci Baconi Baronis de Verulamio, Vice-Comitis S.
Albani, Summi Angliæ Cancellarii, Opera omnia, Quæ
extant: Philosophica, Moralia, Politica, Historica ...**

Bacon, Francis

Francofvrti ad Moenvm, 1665

Historia Vitæ Et Mortis.

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10497643-5

FRANCISCI
BACONI,
BARONIS
DE
VERULAMIO,
VICE-COMITIS SANCTI ALBANI,
AC SUMMI ANGLIÆ
CANCELLARII,
HISTORIA VITÆ
ET
MORTIS.

Impensis JOH. BAPTISTÆ SCHÖNWETTERI.

ANNO c^o l^o LXIV.

VIVENTIBUS ET POSTERIS SALUTEM.

CUM Historiam Vitæ & Mortis, inter Sex Designationes Mensuras, ultimo loco posuerimus; omnino hoc prævertere visum est, & secundam edere, propter eximiam rei utilitatem; in qua, vel minima temporis lactura, pro pretiosa haberi debet. Speramus enim, & cupimus futurum, ut id plurimorum bono fiat; atq; ut Medici Nobiliores animos non nihil erigant; neq; toti sint in Curarum sordibus; neq; solum propter Necessitatem honorentur, sed fiant demum Omnipotentia, & Clementia divina administrari, in vita Hominum proroganda & instauranda; præsertim cum hoc agatur per vias tutas, & commodas, & civiles, licet intentatas. Est enim nos Christiani ad Terram Promissionis perpetuo aspiremus, & anhelemus; tamen interim itinerantibus nobis, in hac Mundi Eremita, etiam Calceos istos, & tegmina (Corporum scilicet nostri fragilis) quam minimum atteri, erit signum Favoris Divini.

HISTORIA VITÆ & MORTIS.

Aditus.

DE Vita Brevis, & Arte longa, vetus est Cantilena, & querela. Videtur igitur esse tanquam ex congruo, ut nos, qui pro viribus incumbimus ad Artes perficiendas, etiam de Vita Hominum producenda, cogitationem suscipiamus, favore & Veritate, & Vita Aushore. Est enim Vita Mortalium, non aliud sit, quam Cumulus, & accessio Peccatorum, & Arumarum; quæ ad Æternitatem aspirant, iis leve sit lucrum vita; tamen non despicienda est, etiam nobis Christianis, Operum Charitatis Continuatio. Quinetiam Discipulus Amatus cæteris superstes fuit; & complures ex Patribus, præsertim Monachis sanctis, & Eremitis, longævi fuerunt; ut isti Benedictioni (toties in Lege veteri repetita) minus detractum videtur post ævum Servatoris, quam reliquis Benedictionibus terrenis. Verum ut hoc pro maximo Bono habeatur, proclive est. De Modis assequendi, ardua Inquisitio; eoque magis, quod sic & Opinibus falsis, & Præconiis vanis depravata. Nam & quæ à turba Medicorum, de Humore Radicali, & Calore Naturali dici solent, sunt seductoria; & laudes immodicæ Medicinarum Chymicarum, prædistant Hominum spes, deinde destruant.

Atque de Morte, quæ sequitur ex Suffocatione, Putrefactione, & variis Morbis, non instituitur præfens Inquisitio; pertinet enim ad Historiam Medicinalem; sed de ea tantum Morte, quæ fit per Resolutionem, ac Atrophiam sententia. Attamen de ultimo passu Mortis, atque de ipsa Extinctione Vita, quæ tor modis, & exterius, & interius, fieri potest, (qui tamen habent quasi Atrium commune, antequam ad Articulum Mortis ventum sit) inquirere; affine quiddam præfati Inquisitioni esse censemus; sed illud postremo loco ponemus.

Quod reparari potest sensum, atque primo Integro non destructo, id potentia æternum est, tanquam Ignis Vestalis. Cum igitur viderent Medici, & Philosophi, ali prorsus Animalia, eorumque Corpora reparari, & refici neque tamen id diu fieri, sed paulo post senescere ea, & ad Interitum prope deduci; Mortem quæ hinc in aliquo, quod proprie reparari non possit, exilimantes Humorem aliquem Radicalem, & Primigenium non reparari in solidum, sed fieri jam usq; ab Infantia Appositionem quandam degenerem, non Reparationem iustam; quæ sensum cum Ætate depravetur, & demum Prævium deducat ad Nullum. Hæc cogitarunt imperite fati, & leviter. Omnia enim Animalia, sub Adolescentia & Juventute, reparantur integre quinetiam ad tempus, Quantitate augentur, Qualitate meliorantur; ut Materia Reparationis quasi æterna esse possit, si Modus Reparationis non intercederet. Sed revera hoc fit. Vergente ætate, inqualis admodum fit Reparatio; aliæ partes reparantur satis feliciter, aliæ ægre, & in pejus; ut ab eo tempore Corpora humana subire incipiunt tormentum illud Mezentij, *Ve virva in amplexu mortuorum immoriantur*, atque facile reparabilia, propter ægre reparabilia copulata, deficient. Nam etiam post Declinationem, & decusum ætatis, Spiritus, Sanguis, Caro, Aderi, facile reparantur; at quæ sicciore, aut porosiores sunt partes, Membrana, & Tunica omnes, Nervi, Arteria, Vena, Ossa, Cartilagine, etiam viscera pleraque, deniq; Organica fere omnia, difficilius reparantur, & cum lactura. Illæ autem ipsæ partes, cum ad illas alteras Reparabiles partes, actu reparandas, omnino officium suum præstare debeant; activitate sua, ac viribus imminuta, functiones suas amplius exequi non possunt. Ex quo fit, ut paulo post, omnia ruere incipiant, & ipsæ illæ partes, quæ in natura sua sunt valde reparabiles, tamen deficientibus Organis Reparationis, nec ipsæ similiter amplius commode reparantur, sed minuantur, & tandem deficient. Causa autem Periodica est; quod Spiritus, instat Flammæ lenis, perpetuo prædatorius, & cum hoc conspirans Aër exterius, qui etiam corpora fugit, & arefacit, tandem officinam Corporis, & Machinas, & Organa perdat, & inhabilia reddat ad Munus Reparationis. Hæc sunt veræ viæ Mortis naturalis bene & diligenter animo solvenda. Etenim qui Naturæ vias non novit, quomodo is illi occurrere possit, eamq; vertere?

Itaque duplex debet esse Inquisitio, altera de Consumptione, aut Depradatione corporis humani; altera de ejusdem Reparatione, aut Resolutione; eo intuitu, ut altera, quantum fieri possit, inhibeatur, altera confortetur. Atq; prior istarum pertinet præcipue ad Spiritus, & Aërem externum, per quos fit Depradatio; Secunda ad universum processum Alimentationis, per quem fit Restitutio. Atque quoad primam Inquisitionis partem, quæ est de Consumptione, omnino illa cum Corporibus Inanimatis, magna ex parte, communis est. Etenim quæ Spiritus innatus (qui omnibus Tangibilibus, sive vivis, sive mortuis inest) & Aër ambiens, operatur super Inanimata, eadem & tenet super Animata; licet superaddit Spiritus vitalis, illas operationes partim infringat, & compescat, partim potenter admodum intendat, & augeat. Nam manifestissimum est, Inanimata complura, absq; Reparatione, ad tempus bene longum durare posse: At Animata absq; Alimento, & Reparatione, subito concidunt, & extinguuntur, ut & Ignis. Itaque Inquisitio duplex esse debet: primo concernendo Corpus humanum, tanquam Inanimatum, & Inalimentatum; deinde tanquam Animatum, & Alimentatum. Verum hæc præfati, ad Topica Inquisitionis jam pergamus,

Topica

Topica particularia,

Sive

ARTICULI INQUISITIONIS

de Vita & Morte.

DE Natura Durabilis, & minus Durabilis, in Corporibus Inanimatis, atque simul in Vegetabilibus, inquisitionem habetis; non copiosam, aut legitimam, sed strictam, & per Capita, & tanquam in transitu.

2. De Deficcatione, Arefactione, & Consumptione Corporum Inanimatorum, & Vegetabilium, & de Modis, & Processu per quos fiunt; atque insuper de Deficcationis, Arefactionis, & Consumptionis Prohibitione & Retardatione, Corporumque in suo statu Conservatione; atq; rursus de Corporum, postquam semel arefieri ceperint, Inteneratione, & Emollitione, & Revirescentia, diligentius inquirito.

Neq; tamen de his ipsis, perfecta, aut accurata facienda est Inquisitio, cum ex proprio Titulo Durabilis hæc deponi debeant, cumq; non sint in Inquisitione presenti principalia, sed lumen tantummodo præbeant ad Prolongationem, & Instaurationem vitæ, in Animalibus. In quibus ipsis, (ut jam dictum est) eadem fere usui veniunt, sed suo modo. Ab Inquisitione autem circa Inanimata, & Vegetabilia, transeat Inquisitio ad Animalia præter Hominem.

3. De Animalium Longævitate & Brevitate vitæ, cum circumstantiis debitis, quæ ad huiusmodi Evitantes videantur facere, inquirito.

4. Quoniam vero duplex est Duratio Corporum, altera in Identitate simpliciter, altera per Reparationem; quæ ut prima in Inanimatis tantum obtinet, secunda in Vegetabilibus, & Animalibus, & per seitur per Alimentationem; ideo de Alimentatione, ejusque viis, & processu inquirito: neq; id ipsum ex ætate (pertinet enim ad Titulos Assimilationis, & Alimentationis) sed ut reliqua in transitu.

Ab Inquisitione circa Animalia atq; Alimentata, transeat illa ad Hominem: cum vero jam deventum sit ad Subjectum Inquisitionis principale, debet esse in omnibus Inquisitio magis exacta, & numeris suis absoluta.

5. De Longævitate, & Brevitate vitæ in Homnibus, secundum Ætates Mundi, Regiones, & Climata, & Loca Nativitatis, & Habitationis, inquirito.

6. De Longævitate, & Brevitate vitæ in Homnibus secundum Propagines, & Stirpes suas (tanquam esset hereditaria); atq; etiam secundum Complexiones, Constitutiones, & Habitus Corporis, Statutas, nec non modos, & spatia grandescendi, atque secundum Membrorum Facturas, & Compages inquirito.

7. De Longævitate, & Brevitate vitæ in Homnibus, secundum Tempora Nativitatis, ut inquirito, ut Astrologica & Schemata cæli in præsentia omittas; recipito tantum Observationes (si quæ sint) plebejus, & manifestas, de partibus septimo, octavo,

nono, & decimo Mense; etiam Noctu, Interdiu, & quo Mense Anni?

8. De Longævitate, & Brevitate vitæ in Homnibus, secundum Victum, Diatas, Regimen vitæ, Exercitia, & similia, inquirito; Nam quatenus ad Aërem, in quo vivunt, & morantur Homines, de eo, in Articulo superiore de Locis Habitationis, inquiri debere intelligimus.

9. De Longævitate, & Brevitate vitæ Homnibus secundum Studia, & Genera Vitæ, & Affectus Animæ, & varia Accidentia, inquirito.

10. De Medicinis, quæ putantur vitam prolongare, seorsum inquirito.

11. De Signis & Prognosticis vitæ longæ, & brevæ, non illis quæ Mortem denotant in propinquo, (idem ad Historiam Medicinalem pertinet) sed de iis quæ etiam in Sanitate apparent, & observantur, inquirito, sive sint Physiognomica, sive alia.

Hactenus instituta est Inquisitio de Longævitate, & Brevitate vitæ, tanquam Inartificialis & in confuso; huic adijcere visum est Inquisitionem Artificialem, atque innuentem ad Praxim, per Intentiones. Ex genere sunt tres. Distributiones autem magis Particulares Intentionum earum proponemus, cum ad ipsam Inquisitionem ventum erit. Tres illæ Intentiones generales sunt: Prohibitio Consumptionis; Perfectio Reparationis; Renovatio Veterationis.

12. De iis quæ Corpus in Homine, ab Arefactione, & Consumptione conservant, & eximunt; aut saltem Inclinationem ad eas, remorantur, & differunt, inquirito.

13. De iis quæ pertinent ad universum Processum Alimentationis, (unde fit Reparatio in Corpore Hominis) ut sit proba, & minima cum jactura, inquirito.

14. De iis quæ purgant inveterata, & reponunt nova, quæq; etiam ea, quæ jam arefacta & indurata sunt, rursus intenerant, & humectant, inquirito.

Quoniam vero difficile est, vias ad Mortem nosse, nisi ipsius Mortis Sedem, & Domicilium, (vel Antrum potius) perscrutatus sis, & inveneris; de hoc facienda est Inquisitio; neq; tamen de omni genere Mortis, sed tantum de iis Mortibus, quæ inferuntur per Privationem, & Indigentiam, non per Violentiam; Illæ enim sunt tantum, quæ ad Atrophiam Senilem spectant.

15. De Articulo Mortis, & de Atriolis Mortis, quæ ad illum ducant, ab omni parte, (si modo id fiat per Indigentiam, & non per violentiam,) inquirito.

Postremo, quoniam expedit nosse Characterem & formam Senectutis, quod fiet optime, si differentias omnes, in Statu Corporis, & Functionibus, inter Juventutem & Senectutem diligenter collegeris; ut ex iis perspicere possis, quid sit illud tandem, quod in tot effectus frondeat; etiam hanc Inquisitionem ne omittito.

De

De differentiis Status Corporis, & Facultatum in Juventute, atq; in Senectute; & si quid sit ejusmodi, quod in Senectute maneat, neq; minuat, diligenter inquirio.

Natura Durabilis.

Historia.

Ad Artic. 1.

1. **M**etalla in tantum ævum durant, ut tempus Durationis ipsorum, Hominum observationem fugiat. Etiam quando solvuntur, per ætatem in Rubiginem solvuntur, non per Perspirationem; Aurum autem per neutrum.

2. Argentum vivum, licet humidum sit, & fluidum, atque per Ignem facile fiat volatile; tamen (quod novimus) absq; Igne per ætatem solam, nec consumitur, nec contrahit Rubiginem.

3. Lapides, præsertim duriores, & complura alia ex Fossilibus, longi sunt ævi, idque licet exponantur in Aerem, multo magis dum conduntur sub Terra: Attamen Nitrum quoddam colligunt Lapides, quod illis est instar Rubiginis: Gemmæ autem, & Crystalla, Metalla ipsa ævo superant; Attamen clarore suo nonnihil, a longa ætate, mutantur.

4. Observatum est, Lapides ex parte Boreæ, citius temporis edacitate consumi, quam Austro expositos; idq; & in Pyramidibus, & in Templis, & aliis Aedificiis manifestum esse: Ferrum contra, ad Austrum expositum citius Rubiginem contrahere, ad Septentrionem tardius, ut in Bacillis illis ferreis, aut Cratibus, quæ ad Fenestras apponuntur, liquet. Nec mirum, cum in omni Putrefactione (qualis est Rubigo) Humiditas acceleret Dissolutionem; in Arefactione simplici, Siccitas.

5. In Vegetabilibus (loquimur de avulsis nec vegetantibus) Stemmata Arborum duriorum sive trunci, atque ligna, & Materies ex ipsis, per sæcula nonnulla durant. Partes autem Stemmatis varie se habent; Sunt enim quedam Arbores fistulose, ut Sambucus, in quibus Pulpa in medio mollior sit, exterius durior; at in Arboribus solidis, qualis est Quercus, interius (quod Cor Arboris vocant) durat magis.

6. Folia Plantarum, & Flores, etiam Caules, exigua sunt Durationis, sed solvuntur in pulverem, seseq; incinerant nisi putrescant: Radices autem sunt magis durabiles.

7. Ossa Animalium diu durant, ut videre est in Ossuariis, scilicet Pepsitorij, Ossium Defunctorum: Cornua etiam valde durant; nec non Dentes, sicut in Ebore, & Dentibus Equi Marini.

8. Pelles etiam, & Corium valde durant, ut cernere est in Pergamentis antiquorum Librorum; quin etiam Papyrus, complura sæcula tolerat, licet Pergamentæ duratione cedat.

9. Ignem passâ diu durant, ut Vitrum, Lateres, etiam Carnes, & Fructus Ignem passî, diutius durant, quam crudi: neq; ob id tantum, quod hujusmodi Coctio arceat Putredinem; sed etiam quod emissio Humore aqueo; Humor oleosus diutius se sustineat.

10. Aqua omnium Liqueorum citissime sorbetur ab Aere, Oleum contra tardius evaporat; ut cernere est, non solum in Liqueoribus ipsis, verum etiam in Mistis: Etenim Papyrus Aqua madefacta,

atque inde nonnihil Diaphaneitatis nata, paulo post albescit, & Diaphaneitatem suam deponit, exhalante scilicet Vapore Aquæ; At contra, Papyrus Oleo tinctâ, diu Diaphaneitatem servat, minime exhalante Oleo: unde qui Chirographa adulterant, Papyrus Oleatam Autographo imponunt, atq; hac industria lineas trahere tentant.

11. Gummi omnia valde diu durant; Etiam Cera, & Mel.

12. At Equalitas, & Inæqualitas eorum, quæ Corporibus accidunt, non minus quam res ipsæ, ad Durationem, aut Dissolutionem valent. Nam Ligna, Lapides, alia, vel in Aqua, vel in Aere perpetuo manentia, plus durant, quam si quandoque alluvantur, quandoq; afflentur. Atque Lapides erunt, & in Aedificiis positi, diutius durant, si eodem situ, & ad eandem Cæli plagam ponantur, quibus jacebant in Mineris: id quod plantis etiam è loco motis, & alio transplantatis, accidit.

Observationes majores.

1. **L**oco Assumpti ponatur, quod certissimum est; Inesse omni Tangibili Spiritum, sive Corpus pneumaticum, Partibus tangibilibus obtectum, & inclusum; Atque ex illo Spiritu intium capi omnis Dissolutionis & Consumptionis; Itaq; eandem Antidotum est, Detentio Spiritus.

2. Spiritus detinetur duplici modo; Aut per Compressionem arctam, tanquam in Carcere; aut per Detentionem tanquam spontaneam: Atque ea Mansio etiam duplici ratione invitatur; videlicet, si Spiritus ipse non sit mobilis admodum, aut acer; atque si insuper ab Aere ambiente minus sollicitetur ad exundandum. Itaque duo sunt Durabilia; Durum, & Oleosum. Durum constringit Spiritum; Oleosum partim demulcet Spiritum, partim hujusmodi est, ut ab Aere minus sollicitetur; Aer enim Aquæ consubstantialis, Flamma autem Oleo. Atque de Natura Durabilis & minus Durabilis in Inanimatis, hæc inquisita sint.

Historia.

13. Herbæ, quæ habentur ex Frigidioribus, annuæ sunt, & quotannis moriuntur, tam Radice, quam Caule; ut Lactuca, Portulaca, etiam Triticum, & Frumenti omne genus: Sunt tamen etiam ex frigidis, quæ per tres, aut quatuor Annos durant, ut Viola, Fragaria, Pimpinella, Primula veris, Acetosa; At Borago, & Buglossa, cum videantur viva tam similes, Mortæ differunt; Borago enim annua, Buglossa Anno superstes.

14. At Herbæ calidæ plurimæ ætatem, & annos ferunt; Hyssopus, Thymus, Satureja, Majorana altera, Melissa, Absinthium, Chamædrys, Salvia, &c. At Feniculum Caule moritur, Radice repullulat: Ocimum vero, & Majorana (quam vocant) suavis, non tam ætatis, quam Hyemis sunt impatientes; sæta enim in loco valde munito, & tepido, superstes sunt: Certe notum est, Schema (qualibus in Hortis utuntur ad ornamentum) ex Hyssopo, quotannis bis consumitur, usq; ad quadraginta Annos durasse.

15. Fructes & Arbores humiliores, ad sexagesimum Annum, alia etiam duplo magis, vivunt. Vitis sexagenaria esse potest, & ferax est etiam in Senectute. Roimarinus, feliciter collocatus,

etiam

etiam Sexagesimum Annum complet: At Acanthus, & Hedera ultra centesimum duranti. Sed Rubie-
tas non percipitur, quia stectendo caput in terram
novas nascitur Radices, ut veterem a nova distin-
guere haud facile sit.

16. Ex Arboribus grandioribus annosissima
sunt Quercus, Ilex, Ornus, Vlmus, Fagus, Casta-
nea, Platanus, Ficus Ruminalis, Lotos, Oleaster,
Olea, Palma, Morus: ex his nonnulla usque ad octin-
gesimum Annum; etiam earum minus vivaces
usque ad ducentesimum perveniunt.

17. At Arbores Odorata, & Resinosa, ma-
teria sua sive Ligno, etiam illis, quas diximus, ma-
gis durabiles; Etate paulo minus vivaces, Cupres-
sus, Abies, Pinus, Buxus, Juniperus; At Cedrus
Corporis magnitudine adjunctus, etiam superiores fere
aquat.

18. Fraxinus proventu alacris & velox, A-
tatem ad centesimum annum, aut nonnihil ultra
producit; quod etiam quandoque facit Ferula, &
Acer, & Sorbus: At Populus, & Tilia, & Salix, &
(quam appellant) Sycomorus, & Juglans, non ad-
eo vivaces sunt.

19. Malus, Pyrus, Prunus, Malus Puni-
ca, Malus Medica, & Cytria, Mespilus, Cor-
nus, Cerasus, ad Quinquagesimum, aut Sexa-
gesimum Annum pervenire possunt, praesertim si a
Musco, nonnullas ipsarum vestiente, aliquando
purgentur.

20. Generaliter Magnitudo Corporis in Ar-
boribus, cum Diuturnitate vitae, ceteris paribus
nonnihil habet commune; & similiter durities Ma-
teria: quin & Arbores Glandifera, & Nucifera,
Fructiferis & Bacciferis sunt plerumque vivacio-
res: atque etiam Praecocibus, vel Fructu, vel Fo-
liis, serotina & tardius frondescentes, atque tar-
dus etiam Folia deponentes, Etate diuturniores
sunt: quin & sylvestres cultis, & in eadem specie,
qua acidum Fructum ferunt, illis qua dulcem.

Observatio major.

3. Bene admodum notavit Aristoteles, discrimen inter Plantas, & Animalia, quoad Alimentationem, & Renovationem, quod scilicet Corpus Animalium suis Claustris circumseptum manet; atque insuper postquam ad justam Magnitudinem pervenerit, Alimento continuatur, & conservatur, sed nihil novum excrecit, praeter Capillos, & Ungues, quae pro Excrementis habentur; adeo ut necesse sit Succos Animalium citius veterascere: At in Arboribus, quae novos subinde Ramos, nova Vimina, novas Frondes, novos Fructus immittunt, evenit ut & ipsae, quas diximus, partes novae sint, nec Aetatem passae; cum vero, quicquid viride sit, & adolescens, fortius & alacrius Alimento ad se trahat, quam quod inceperit desiccari; evenit una & simul, ut Truncus ipse, per quem hujusmodi Alimento transit ad Ramos, uberiore & laetiore Alimento in transitu irrigetur, perfundatur, & recreetur: Id quod etiam insigniter patet ex hoc (licet illud non annotaverit Aristoteles, qui nec ea ipsa, quae jam diximus, tam perspicue explicavit) quod in Sepibus, Sylvis caduis, Arboribus tonsis, Amputatio Ramorum, aut Sarcolorum, Caulem ipsum, aut Truncum confortat, illumque efficit longe diuturniorem.

Desiccatio; Desiccationis prohibitio; & Desiccationis Inteneratio.

Historia.

Ad Artic. 2.

1. Ignis, & Calor intensus alia desiccatur, alia colliquat;

Limus ut hic durefcit, & haec ut Cera liquefcit; Vno eodemque Igne. —

Desiccatur Terram, & Lapides, & Lignum, & Pannos, & Pelles, & quaecunque non fluunt: Colliquatur Metalla, & Gummi, & Butyrum, & Sevum, & hujusmodi.

2. Atramen in illis ipsis quae colliquat Ignis, si vehementior fuerit, ea in fine desiccatur; nam & Metalla, ex Igne fortiore, emisso Volatili, minuuntur pondere (praeter Aurum) & deveniunt magis fragilia; atque Oleosa illa & pingua, ab Igne fortiore deveniunt frixa, & rosta, & magis sicca, & crustata.

3. Aer, praecipue apertus, manifesto desiccatur, nunquam colliquat, veluti cum via, & superficies Terrae, Imbribus madefacta desiccatur; Lintea lota, quae ad Aerem exponuntur, siccantur: Herbae, & Folia, & Flores, in umbra siccantur. At multo magis hoc facit Aer, si aut Solis radiis illustretur, (modo non inducat Putredinem) aut moveatur: ut flantibus Ventis, & in Aëris perflantibus.

4. Aetas maxime, sed tamen lentissime, desiccatur, ut sit in omnibus Corporibus, quae Vetustate (modo non interceptantur a Putredine) arescunt: Aetas autem nihilest per se, (cum sit Mensura tantum Temporis) sed Effectus producitur a Spiritu Corporum innato, qui Corporis Humorem exugit, & una cum ipso evolat: & ab Aëre circumfuso, qui multiplicat se super Spiritus innatos, & Succos Corporis, eosque depradatur.

5. Frigus omnium maxime proprie exiccatur: siquidem Desiccatio non fit nisi per Contractionem: quod est opus proprium Frigoris. Quoniam vero nos Homines Calidum potentissimum habemus in Igne: Frigidum autem infirmum admodum: nihil aliud scilicet quam Hyemis, aut fortasse Glaciei, aut Nivis, aut Nitri: ideo Desiccationes Frigoris sunt imbecilla, & facile dissolubiles: videmus tamen desiccari Faciem Terrae ex Gelu, atque ex Ventis Martii plus, quam ex Sole: cum idem Ventus, qui Humorem lambit, etiam Frigus incutiat.

6. Fumus Foci desiccatur, ut in Lavidis: & Linguis Boium, quae in Caminis suspenduntur: quin etiam Suffitus ex Olybano, aut Ligno Aloes, & similibus, desiccatur Cerebrum, & Catarrhis medetur.

7. Sal, mora paulo longiore, desiccatur, non tantum in extimis, sed etiam in profundo: ut sit in Carnibus, aut Piscibus salinis, quae per diuturnam Salicionem, manifesto etiam intrinsecus indurantur.

8. Gummi calidiora applicata ad Cutem eam desiccant, & corrugant: quod faciunt etiam Aquae nonnullae constringentes.

9. Spiritus Vini fortis, in tantum desiccatur instar Ignis, ut & Albumen Ovi immixtum candefaciat, & Panem torreat.

10. Pulveres desiccant instar Spongiarum, sugendo

Y

sugendo Humidum; ut sit in Pulvere, & Atramento injecto. post Descriptionem: Etiam Lævor, & Vnio Corporis (qui non permittit Vaporem Humidi ingredi per poros) per Accidens desiccatur, quia ipsum Aëri exponitur, ut sit in Gemmis, & Speculis, & Laminis Ensim; in qua si spires, cernuntur illa primo vapore obducta, sed paulo post evanescit ille vapor, ut Nubecula. Atque de Desiccatione hac inquisita sint.

11. Granaria in usu sunt hodie, ad partes Germaniæ Orientales, in Cellis subterraneis, in quibus Triticum, & alia Grana conservantur, substrato, & circumposito undique stramine, ad nonnullam altitudinem, quod Humiditatem Caeræ arceat, & sorbeat: Qua industria servantur Grana etiam ad vicefimum, aut tricesimum Annum; neque servantur tantum à Putredine, sed (quod ad præsentem Inquisitionem pertinet) in tali Viriditate, ut Panibus consiciendis optime sufficiant; idemque fuisse in usu in Cappadocia, & Thracia, & nonnullis locis Hispaniæ, perhibetur.

12. Granaria, in Fastigiis Aedium, cum Fenestris ad Orientem & Septentrionem commode collocantur; quin etiam constituunt quidam duo Solaria, superius, & inferius; Superius autem foraminatum est, ut Granum per Foramen (tanquam Arenam in Clepsydra) continue descendat, & subinde palis, post aliquot dies, reponatur; ut Granum sit in continuo Motu. Notandum autem est, etiam huiusmodi res, non tantum Putredinem cohibere, verum etiam Viriditatem conservare, & Desiccationem retardare; Cujus causa est ea, quam etiam superius notavimus; quod Evolutio Humoris Aquei, que Motu, & Vento acceleratur, Humorem Oleosum in suo esse conservat: qui alias in consortio Humoris Aquei fuisset una evoluturus. Etiam in quibusdam Montibus nōi Aer est purus, Cadavera ad plures dies manent, non multum deflorescentia.

13. Fructus, veluti Granata, Cytria, Mala, Pira, & huiusmodi: etiam & Flores, ut Rosa, Liliū, in Vasis Fictilibus bene obturatis diutius servantur: neque tamen non officit Aër ambiens ab extimis, qui etiam per Vas inaequalitates suas defert, & insinuat: ut in Calore, & Frigore manifestum est: itaque si & Vasa diligenter obturentur, atque obturata sub Terram in super condantur, optimum erit: neque minus utile est, si non sub Terrā, sed sub Aquis condantur, modo sint umbrose, ut putei, & Cisterne in Domibus: sed quæ sub Aquis condantur, melius reponuntur in Vasis Vitreis, quam in Fictilibus.

14. Generaliter quæ sub Terra, & in Cellis subterraneis, aut in profundo Aquarum reponuntur, virorem suam diutius timentur, quam quæ supra Terram.

15. Tradunt in Conservatoriis Nivium (sive sint in montibus, in Foveis naturalibus, sive per Artem in Puteis ad hoc factis) observatum fuisse, quod aliquando Malum, aut Castanea, aut Nux, aut similia quippiam inciderit, quæ post plures Menses liquefacta vivo, aut etiam intra Nivem ipsam, inventa sunt recentia, & pulchra, ac si pridem essent accepta.

16. Vvæ apud Russicos servantur in Racemis coopertis intra Farinam; quod licet gustus eas reddat minus gratas, tamen Humorem & Viriditatem conservat; etiam omnes Fructus duriores, non tantum in Farina, sed in scobe Lignorum, etiam inter Aceros Granorum integrorum, diu servantur.

17. Invaluit Opinio, Corpora intra Liquores suæ speciei, tanquam Menstrua sua, conservari recentia; ut Vvas in Vino, Oliivas in Oleo, &c.

18. Servantur Mala Granata, & Cotonea tinclā panisper in Aquam Marinam, aut salinam, & paulo post extrahita, & in Aëre aperto (modo fuerit in umbra) siccata.

19. In Vino, Oleo, aut Amurca suspensa diu servantur; multo magis in Melle, & Spiritu vini; atque etiam multo maxime (ut quidam tradunt) in Argento vivo.

20. Incrustatio etiam Fructuum Cera, Pice, Gypso, Pasta, aut aliis oblinimentis, aut capsulis, diutius eos virides conservat.

21. Manifestum est Muscas & Araneas, & Formicas; & huiusmodi, casu in Eleetro, aut etiam Arborum Gummis immerfas, & sepultas, nunquam postea marcescere; licet sint Corpora mollia, & tenera.

22. Vvæ servantur pensiles; & sic de aliis Fructibus; duplex est enim ejus rei commoditas; una, quod absque ulla contusione, aut compressione fiat, qualis contra sit cum super dura collocantur: altera, quod Aër undequaque ipsas aequaliter ambiat.

23. Notatum est, tam Putrefactionem, quam Desiccationem in Vegetabilibus, non similiter, ex omni parte, incipere: sed maxime ex ea parte, per quam solebant, cum essent viva, attrahere Alimentum; itaque jubent aliqui Pediculos Malorum, aut Fructuum, Cera, aut Pice liquefacta, obducere.

24. Fila Candelarum aut Lampadarum majora citius absumentur Sevum, aut Oleum, quam minorā. Etiam Flamma ex Gossipio citius quam ex Scirpo, aut Stramine, aut Pimine ligneo: atque in Baculis Cereorum, citius ex Junipero, aut Abiete, quam ex Fraxino: Etiam omnis Flamma mota, & vento agitata, citius absumentur, quam tranquilla: itaque intra Cornu minus cito, quæ in aperto: Tradunt quoque, Lychna in Sepulchris admodum diu durare.

25. Alimenti etiam Natura, & præparatio non minus facit ad diturnitatem Lychnorum, quam Natura Flammæ: Nam Cera, Sevo diturnior est, & Sevum paulo madidum, Sevo siccore: & Cera dura Cera molliore.

26. Arbores, si quotannis circa Radices earum Terram moveris, brevius durant: si per Lustra aut Decennia, diutius: Etiam Germina, & Sarcules decerpere, facit ad Longævitatē; Item Stercoratio aut Substratio eretæ & similitum, aut multa Irrigatio, Fertacitati confert, & Etatem minuit. Atque de Prohibitione Desiccationis, & Consumptionis, hæc Inquisita sunt.

Inteneratio Desiccati (quæ res est præcipua) Experimenta præbet pauca, ideoque nonnulla quæ in Animalibus sunt, atque etiam in Homine, conjugemus.

27. Vimina Salicis quibus ad ligandas Arbores utuntur, in Aqua infusa, sunt magis flexibilia; Similiter vitgarum Ferula extremitates in urceis cum Aqua imponuntur, ne siccescant; quin & Globuli lusorij, licet per Siccitatem rimas collegerint, positi in Aqua rursus implentur, & consolidantur.

28. Ocreæ ex Corio vetustate dura, & obstinata, per illinitionem Sevi ad Ignem, molliuntur; etiam Igni simplici admota, nonnihil: Vesicæ, & Membranæ, postquam fuerunt indurata, ab Aqua calefacta admixto Sevo, aut aliquo Pingui, intenerantur; melius autem, si etiam paululum confricentur.

29. Arbores veteres admodum, quæ diu steterunt immota, fodiendo, & aperiendo terram, circa Radices ipsarum, manifesto tanquam juvenescunt, novis & teneris Frondibus emissis.

30. Boves Aratores veteres, & laboribus penitus exhausti, in lata Pascua inducti, Carnibus vestuntur novis, & teneris, & juvenilibus ut etiam ad Gustum Carnem Iuvenorum referant.

31. Diæta stricta consumens, & emaciens, ex Guajaco, Pane bis cocto, & similibus (quali ad curandum Morbum Gallicum, & inveteratos Catarrhos & Leucophlegmatiam uimur) Homines ad summam Macilentiam deducit, consumptis Succis corporis, qui postquam ceperint instaurari, & refici, manifesto cernuntur magis Iuvenes & Virides; quin etiam existimamus Morbos emaciantes, postea bene curatos, compluribus Vitam prolongasse.

Observationes majores.

1. **M**odis Homines, morte Nocturnarum, in Tenebris Notionum suarum acute vident, ad Experientiam, tanquam lucem diurnam, niſtant, & cœcutiunt. Loquuntur de Elementari Qualitate Siccitatis; & de Desiccantibus; & de naturalibus Periodis Corporum, per quas corrumpuntur, & consumuntur; sed interitum, nec de Initiis, nec de Mediis, nec de Extremis Desiccationis, & Consumptionis, aliquid, quod valeat, observant.

2. Desiccatio & Consumptio, in Processu suo, tribus Actionibus perficitur; atque originem ducunt Actiones illæ à Spiritu innato Corporum, ut dictum est.

3. Prima Actio est, Attenuatio Humidi in Spiritum; secunda est, Exitus, aut Evolutio Spiritus; tertia est, Contractio partium Corporis crassiorum, statim post Spiritum emissum: Atque hoc ultimum est illa Desiccatio, & Induratio de qua præcipue agimus: priora duo consumunt tantum.

4. De Attenuatione, res manifesta est; Spiritus enim, qui in omni Corpore Tangibili includitur, sui non obliviscitur; sed quicquid nanciscitur in corpore (in quo obsidetur) quod digerere possit, & conficere, & in se vertere, illud plane alterat, & subigit, & ex eo se multiplicat, & novum Spiritum generat. Hoc ex probatione ea, instat omnium, evincitur; quod quæ plurimum siccantur, Pondere minuuntur, & deveniunt Cava Porosa, & ab intus Sonantia: certissimum autem est, Spiritum rei

præinexistentem, ad Pondus nihil conferre, sed illud levare potius; ergo necesse est, ut Spiritus præinexistens, Humidum, & Succum Corporis, quæ antea ponderaverant, in se verterit; quo factò pondus minuitur; atque hæc est prima Actio, scilicet Attenuationis Humoris, & Conversionis ejus in Spiritum.

5. Secunda Actio, quæ est Exitus, sive Evolutio Spiritus, res etiam manifestissima est. Etenim illa Evolutio, cum fit confertum, etiam sensui patet; in vaporibus Aspectui: in Odoribus Olfactui; verum si sensim fiat Evolutio, ut fit per Ætatem, tum demum peragitur sine sensu; sed eadem res est: Quinetiam, ubi Corporis Compages, aut ita arcta est, aut ita tenax, ut Spiritus Poros, & Meatus non inveniat, per quos exeat, tum vero etiam partes ipsas crassiores Corporis, in nixu suo exeundi, ante se agit, easque ultra Corporis superficiem extrudit; ut fit in Rubigine Metallorum, & in Carie omnium Pinguum. Atque hæc est secunda Actio; scilicet Exitus & Evolutionis Spiritus.

6. Tertia Actio paulo magis obscura, sed æque certa est; Ea est Contractio Partium crassiorum post Spiritum emissum; atque primo videte est Corpora post Spiritum emissum manifesto arctari, & minorem locum complere; ut fit in Nucleis Nucium, qui siccati non implent testam; & in Trabibus, & Palis Ligni, quæ primo contiguæ sunt ad invicem, ex Desiccatione aurem hiant; atque ex Globulis lusoriis, & similibus, qui per siccitatem rimosi evadunt: cum Partes se contrahant, & contractæ necessario spatia inter se relinquunt: Secundo patet ex Rugis Corporum siccatorum: Nixus enim se contrahendi, tantum valet, ut Partes contrahendo interim adducat, & sublevet: Quæ enim in extremitatibus contrahuntur, in Mediis sublevantur: atque hæc cernere est in Papyris, & Membranis vetustis: atque in Cute Animalium: atque in Extimis Casei mollioris, quæ omnia vetustate corrugantur: Atque tertio se ostendit amplius hæc Contractio in illis, quæ à Calore non tantum corrugantur, verum etiam complicantur, & in se vertuntur, & quasi rotulantur: ut cernere est in Membranis, & Papyris, & Foliis ad ignem admotis. Etenim Contractio per Ætatem, cum tardior sit, Rugas fere parit: at Contractio per Ignem, quæ festina est, etiam Complicationes. At in plurimis, ubi non datur corrugatio, aut Complicatio, fit simplex Contractio, & Angustatio, & Induratio, & Desiccatio, ut primo positum est: Quod si eousque invalescat Evolutio Spiritus, & Absumptio Humidi, ut non relinquatur satis Corporis, ad se unendum, & contrahendum, tum vero cessat Contractio ex necessitate, & Corpus redditur putre, & nihil aliud, quam Pulvisculus cohærens, qui levi tactu dissipatur, & abit in Aërem: ut fit in Corporibus cunctis valde absumptis: & Papyro, & linteo, ad ultimum combustis: & Cadaveribus imbalzatis post plura sæcula. Atque hæc est tertia illa Actio: scilicet Contractio Partium crassiorum, post Spiritum emissum.

7. Notandum est Ignem, & Calorem, per Accidens tantum desiccate; proprium enim eorum Opus est, ut Spiritum & Humida attenuent, & dilatent; sequitur autem ex Accidente, ut partes reliquæ se contrahant: sive ob Fugam Væcui tantum, sive ob alium Motum simul: de quo nunc non est Sermo.

8. Certum est etiam Putrefactionem, non minus quam Arefactionem, à Spiritu innato originem ducere, sed longe alia via incidere, nam in Putrefactione, Spiritus non emittitur simpliciter, sed ex parte detentus, mira comminiscitur: atque etiam partes crassiores, non tam localiter contrahuntur, quam coeunt singulæ ad Homogemam.

Longevitas, & Brevitas Vitæ in Animalibus.

Historia.

Ad Artic. 3. Connexio.

DE Diuturnitate, & Brevitate Vitæ in Animalibus, tenuis est Informatio quæ haberi potest: Observatio negligens: Traditio fabulosa: In Cicuribus Vita degenerat corrupti in Sylvestribus Injuria Cæli intercipit.

Neque quæ Concomitantia videri possint, huic Informationi multum auxiliantur (Moles Corporis, Tempus Gestationis in utero; Numerus Fœtus; Tempus grandescendi; alia) propterea quod complicata sunt ista, atque alias concurrunt, alias disjunguntur.

1. Hominis Ævum cæterorum Animalium omnium superat (quantum Narratione aliqua certa constare potest) præter admodum paucorum. Atque Concomitantia in eo, satis aequaliter se habent; Statura & Magnitudo grandis; Gestatio in Vtero novimestris: Fœtus ut plurimum unicus; Pubes ad Annum decimum quartum: Grandescencia ad vigesimum.

2. Elephas, sive haud dubia, curriculum Humana Vitæ ordinarium transcendit: Gestatio autem in utero decennalis, fabulosa; Biennalis, aut saltem supra annum, certa: At Moles ingens, & Tempus grandescendi usque ad Annum tricesimum: Dentes Robore firmissimo: Neque etiam Observationem Hominum fugit, quod Sanguis Elephantum omnium sit frigidissimus: Etas autem ducentesimum Annum nonnunquam complevit.

3. Leones vivaces habiti sunt, quod complures ex eis reperti sunt edentuli; Signo nonnihil fallaci; cum illud fieri possit ex Gravitate Anhelitus.

4. Versus magnus Dormitor est; Animal pigrum, & iners, neque tamen Vivacitatis notatum: Illud autem signum brevis Ævi; quod Gestatio ejus in utero sit festina admodum, vix ad quadraginta dies.

5. Vulpi multa se bene habere videntur ad Longevitatem: optime tecta est, Carnivora, & degit in Antris, neque tamen Vivacitatis notata: Certe est Generis Canini, quod Genus brevioris est vitæ.

6. Camelus longævis est; Animal macilentum, & nervosum: ita ut quinquaginta Annos ordinario, centum quandoque compleat.

7. Equi vitæ mediocri, vix quædragesimum Annum attingit, Ordinarium autem curriculum, viginti Annorum est: Sed hanc Brevitatem vitæ fortasse Homini debet: Desunt enim jam nobis Equi Solis, qui in Pascuis liberi, & lati degebant. Attamen crescit Equus usque ad sextum Annum, & generat in Senectute. Gestat etiam in utero Equa diutius, quam Fœmina, & in Gemellis rarior est. Afinus similis fere ævi ut Equus: Mulus utroque vivacior.

8. Cervorum vita celebratur vulgo ob Longitudinem; neque tamen Narratione aliqua certa: Nescio quid de Ceruo Torquato, cooperta Torque ipsa pinguedine carnis, circumferunt. Eo minus creditibilis est Longevitas in Ceruo, quod quinto Anno perficitur; atque non multo post, Cornua (quæ annuatim decidunt, & renovantur) succedunt magis conjuncta fronte, & minus ramosa.

9. Canis brevis est ævi, non extenditur Ætas ultra Annum viceesimum; neque sæpe attingit ad decimum quartum: Animal ex calidissimis; atque inæqualiter vivens; cum, ut plurimum, aut vehementius moveat, aut dormiat. Etiam Multiparum est, & novem Septimanas gestat in utero.

10. Bos quoque, pro Magnitudine & Robore, admodum brevis est ævi, quasi sexdecim Annorum; Maresque Fœminis nonnihil vivaciores: Attamen unicum plerumque edit Partum, & gestat in utero circa sex Menses. Animal pigrum, & carnosum, & facile pinguescens, & Herbis solis pastum.

11. At Decennalis ætas in Ovibus etiam rara est: licet sit Animal mediocri Magnitudinis, & optime tectum: atque quod mirum, cum minimum in illis reperitur Bilis: Capillitium habent omnium crispissimum: neque enim Pilus alicujus Animalis tam tortus est, quam Lana. Arietes antea tertium Annum non generant, atque habiles sunt ad generandum, usque ad octavum: Fœmelle pariunt quamdiu vivunt. Morbosum Ovis Animal, nec Ætatis suæ curriculum fere implet.

12. Capere etiam similis est Ævi cum Ove, nec dispar multum in cæteris: licet sit Animal magis agile, & earne paulo firmiore, eoque debuisset esse vivacius: attamen salacius est multo, eoque brevioris Ævi.

13. Sues ad quindecim Annos quandoque vivunt, etiam ad viginti, cumque sint Carne, inter Animalia omnia, humidissima, tamen nihil videtur hoc proficere ad Longitudinem vitæ: De Apro aut Sue Silvestri, nec certi habetur.

14. Felis Ætas est inter sextum Annum, & decimum: Agile Animal, & Spiritu acri, cujus Semen (ut refert Ælianus) Fœmellam adurit: unde increbuit opinio: Quod Felis concipit in Dolo, & parit cum Facilitate: vorax est in Cibis, quos potius deglutit, quam mandit.

15. Lepores, & Cuniculi vix ad septem Annos perveniunt: Animalia Generativa, etiam Superfatantia: In hoc disparia: quod Cuniculus sub terra vivit, Lepus in aperto: quodque Leporis Carnes arriores sint.

16. Aves mole Corporis, Quadrupedibus longe sunt minores: Pusilla enim res est Aquila aut Cignus,

Cignus, pra Bove, aut Equo; item Struthio pra Elephanto.

17. Aves optime recta sunt: Pluma enim tempore, & incubitu presso ad Corpus, & Lanam, & Capillitia excedit.

18. Aves, cum plures pariant, eos simul in Alvo non gestant, sed Ova excludunt per vices: unde liberalius sufficit Alimentum Fœtui.

19. Aves parum, aut nihil Alimenta mandunt, ut integrum sapere reperiat in gulis ipsarum. Attamen frangunt Fructuum Noces, & Nucleum excerpunt. Existimantur autem esse Concoctionis fortis, & calidae.

20. Motus Avium, dum volant, mixtus est, inter Motum Artium, & Gestationem; Saluberrimum Exercitationis genus.

21. De Avium Generatione Aristoteles bene notavit, (sed male ad alia Animalia traduxit) minus scilicet conferre Semen Matis ad Generationem; sed Activitatem potius inderere, quam Materiam; unde etiam Ova fecunda, & sterilia; in plurimis non dignoscuntur.

22. Aves quasi omnes, ad Magnitudinem suam justam perveniunt, primo Anno, aut paulo post: verum est, quoad Plumas in nonnullis; quoad Rostrum in aliis, Annos numerari; ad Magnitudinem autem Corporis, minime.

23. Aquila pro longæva habetur; Anni non numerantur: Etiam in Signum trahitur Longævitas, quod Rostra removet, unde juvenescat: ex quo illud; Aquila Senectus. Attamen res fortasse ita se habet: ut Instauratio Aquilæ non mutet Rostrum, sed contra, Mutatio Rostri instaurat Aquilam: Postquam enim Rostrum, aduncitate sua nimium increverit, pascit Aquila cum difficultate.

24. Vultures etiam longævi perhibentur; adeo ut vitam fere ad centesimum Annum producant: Milvi quoque, atque adeo omnes Volucres Carnivora & Rapaces, diuturnioris sunt avi. De Accipitre autem, quia vitam degit degenerem, & servilem, ex usu humano, minus certum fieri possit iudicium, circa periodum ejus Vita naturalis: Attamen ex Domesticis, deprehensus est Accipiter, aliquando ad Annos triginta vixisse; ex Sylvestribus, ad quadragesima.

25. Corvus traditur esse similiter longævus; aliquando centenarius: Carnivora Avis, neque admodum frequens in Volatu: sed magis Sedentaria, & Carnibus admodum atris. At Cornix, cetera (præterquam Magnitudine, & Voce) similis; paulo minus diu vivit, sed tamen habetur ex Vivacibus.

26. Cygnus, pro certo, admodum longævus invenitur, & centesimum Annum haud raro superat: Avis optime plumata, Ichthyophaga, & perpetuo in Gestatione, idque in aquis Currentibus.

27. Anser quoque ex longævis: licet Herba, & id genus Pabulo nutriatur; Maxime autem Sylvestris: adeo ut in Proverbium apud Germanos sit, Magis senex quam Anser Nivalis.

28. Ciconiæ longævæ admodum esse deberent, si verum esset, quod antiquitus notatum fuit:

Eas Thebas nunquam accessisse; quia urbs illa sapius capta esset: Id si cavissent, aut plusquam unius seculi memoriam habebant, aut Parentes pullos suos Historiam edocebant: verum omnia Fabellis plena.

29. Nam de Phœnice tantum accrevit Fabulæ, ut obruatur, si qua in ea re fuit veritas. Illud autem, quod Admirationi erat, cum magno aliarum Avium Comitatu, volentem semper visum, minus mirum, cum hoc etiam in Ulula interdum volante, aut Phitraco è Cavea emisso, ubique cernere detur.

30. Phitracus, pro certo, usque ad Sexaginta annos, cognitus est vivere apud nos, quotquot supra habuisset, cum huc esset transvectus. Avis Cibi quasi omnigeni, atque etiam mandens Cibos, atque mutans subinde Rostrum; Apera, & ferocula, Carnibus atris.

31. Pavo ad Viginti annos vivit; Oculos autem Argus non recipit ante Trimatum: Tardigrada Avis, Carnibus vero candidis.

32. Gallus gallinaceus, salax, pugnax, & brevis Avi: Alacris admodum Ales & Carnibus etiam albis.

33. Gallus Indicus, aut Turcicus (quem vocant) gallinacci Avium parum superat: Iracundus Ales, & Carnibus valde albis.

34. Palumbes sunt ex vivacioribus, ut quinquagesimum Annum aliquando compleant: Aerius Ales, & in alto & nidificans. & sedens. Columbae vero, ac Turtures, vita breves, usque ad Annum octavum.

35. At Phasiani, & Perdices etiam decimum sextum Annum implere possunt. Aves numerosi Fœtus, Carnibus autem paulo obscurioribus, quam Puliorum genus.

36. Fertur de Merula, quod sit ex Avibus minoribus, maxime longæva; Procax certe Avis, & vocalis.

37. Passer notatur esse Avi brevissimi: Id quod ad Salacitatem refertur in Maribus: At Carduelis corpore haud major, deprehensus est vivere ad Annos viginti.

38. De Struthionibus nihil certi habemus; qui domi nutriuntur, adeo infelices fuerunt, ut non deprehensi sint diu vivere; De Ave Ibi constat tantum quod sit longæva: Anni non numerantur.

39. Piscium vita magis incerta est quam Terrestrialium, quum sub aquis degentes minus observentur: Non respirant ex ipsis plurimi: unde Spiritus Vitalis magis conclusus est: Itaque licet refrigerium excipiant per Branchias, haud tamen ita continua sit Refrigeratio, quam per Anhelitum.

40. In aquis cum degant, a Desiccatione illa, & Deprædatione, qua fit per Aerem ambientem, immunes sunt; Neque tamen dubium est, quin Aqua ambiens, atque intra poros Corporis penetrans, & recepta, plus noceat ad Vitam quam Aer.

41. Sanguinis perhibentur esse minus tepidi; Suntque nonnulli ipsorum voracissimi, etiam Speciei propria: Caro autem ipsorum mollior est, quam Terrestrialium, & minus tenax. Attamen pinguescunt majorem in modum, ut ex Balanis infinita extrahatur Quantitas Olei.

42. Delphini traduntur vivere Annos circa triginta, capio Experimento in aliquibus à Cauda præcisa; Grandescunt autem ad Annos decem.

43. Mirum est, quod referunt de Piscibus, quod Ætate, post annos nonnullos, plurimum attenuantur Corpore, manente Cauda, & Capite, in Magnitudine priore.

44. Deprehensa sunt aliquando, in Piscinis Cæsarianis, Muræna vixisse ad Annum sexagesimum. Certe reddita sunt longo usu tam familiares, ut Crassus Orator unam ex illis desleverit.

45. Lucius, ex Piscibus Aquæ dulcis, longissime vivere reperitur, ad Annum quandoque quadragesimum: Piscis vorax, & Carnibus siccioribus, & firmioribus.

46. At Carpio, Abramus, Tinca, Anguilla, & hujusmodi, non putantur vivere ultra Annos decem.

47. Salmones cito grandescunt, brevi vivunt, Quo leticiam faciunt Trutæ; At Perca tarde crescit, & vivit diutius.

48. Vasta illa moles Balænarum, & Orcarum, quam diu Spiritu regatur, nil certi habemus, Neque etiam de Phocis, aut Porcis Marinis, & aliis Piscibus innumeris.

49. Crocodili perhibentur esse admodum vivaces, atque grandescendi Periodum istidem habere in senem; adeo ut hos solos ex Animalibus perpetuo, dum vivunt, grandescere Opinio sit. Animal est Oviparum, vorax, & ferum, & optime rectum contra Aquas. At de reliquo Testaceo genere nihil certi, quod ad Vitam ipsorum attinget.

Observationes majores.

Noram aliquam longevitatis, & Brevitatis vite in Animalibus, invenite difficile est, propter Observationum negligentiam, & Causarum Complicationem: Pauca notabimus.

1. Inveniuntur plures ex Avibus Longæva, quam ex Quadrupedibus; (sicut Aquila, Vultur, Milvus, Pelicanus, Corvus, Cornix, Cygnus, Anser, Ciconia, Grus, Ibis, Psittacus, Palumbus, &c.) licet intra Annum perficiantur, & minoris sint Molis. Tegumentum certe ipsarum Avium, contra Intemperies Cæli, optimum est: cumque in Aere libero plerumque degant, similes sunt Habitatibus Montium puriorum, qui longævi sunt. Etiam Motus ipsarum: qui (ut alibi dictum est) mixtus est ex Gestatione, atque Motu Artuum, minus fatigat, aut concurrit, & magis salubris est: Neque in utero Matrum, Compressionem, aut Penuriam Alimenti patiuntur Initia Volatiliæ; quia Ova per vices excluduntur: Maxime vero omnium illud in causa esse arbitramur: Quod fiant Aves, magis ex Substantia Matris, quam Patris; unde Spiritum nanciscuntur minus acrem, & incensum.

2. Poni possit, Animalia, quæ creantur magis ex Substantia Matris, quam Patris, esse longæviora, quemadmodum Aves, ut dictum est: Etiam, quæ longiore tempore gestantur in Alvo, plus habere ex Substantia Matris, minus è Semine Patris; ac proinde diuturnioris Ævi esse. adeo ut existimemus etiam inter Ho-

mines, (quod in aliquibus notavimus) eos qui similiores sunt Matribus, diutius vivere; Nec non Liberos Senum, qui ex uxoribus Adolescentulis progignuntur, modo fuerint Patres sani, & non morbidus.

3. Initia Rerum, & injuriæ, & auxilio maxime subjiciuntur: Itaque minorem Compressionem, & liberaliorem Alimentationem Fœtus in Utero, ad Longævitatem multum conferre par est: Id fit, aut cum exeunt Fœtus per vices, ut in Avibus; aut cum pariuntur unicus, ut in Animalibus uniparis.

4. At Tempus longius Gestationis in utero, tripliciter facit ad Longitudinem vitæ. Primo, quod plus habet Fœtus ex Substantia Matris, ut dictum est: Deinde, quod prodit confirmatior: Postremo, quod Aeris vim prædatoriam tardius experitur. Quinetiam denotat, Periodos ipsius Naturæ per majores fieri Circulos Atque licet, & Boves, & Oves, qui in Utero manent circiter sex Menses brevioris sint Ævi, tamen id ex aliis causis ortum habet.

5. Comestores Graminis & Herba simplicis brevis sunt Ævi; longioris autem Animalia carnivora, aut etiam Seminum, & Fructuum, Comestores, sicut Aves: Nam etiam Cervi, qui longævi sunt, quasi dimidium Pabuli (ut vulgo loquuntur) supra caput petunt; Anser autem, præter Gramen, etiam aliquid invenit ex Aquis, quod juvet.

6. Integumentum Corporis ad Longævitatem multum conferre arbitramur: Aeris enim Inæqualitates (quæ mitis modis corpus labefactant, & subruunt) propulsat, & longius areet; Id quod in Avibus præcipuè viget; At quod Oves, licet bene rectæ sint, parum vivunt; id Morbis, (qui illud Animal oblidit) atque simplici Esui Graminis, imputandum est.

7. Spirituum Sedes principalis proculdubio est in Capite, atque licet ad Animales Spiritus tantum, hoc vulgo referatur, tamen illud ipsum ad omnia pertinet: Neque illud dubium, quod Spiritus maxime Corpus lambunt, & consumunt, adeo ut aut major Copia ipsorum, aut major Incensio & Acrimonia, plurimum Vitam abbreviet: Itaque existimamus magnam causam Longævitatis in Avibus esse, quod pro Mole Corporis Capita habeant tam minuta, adeo ut etiam Homines qui valde magnum habent Cranium, minus diu vivere existimemus.

8. Gestationem (in prius notavimus) omne aliud genus Motus, ad Longitudinem vitæ superare arbitramur: Gestantur autem Aves Aquatiles, ut Cygnus: atque Aves omnes in Volatu, sed cum Artuum Motu subinde contentiore: & Pisces, de quorum vitæ Longitudine parum certi sumus.

9. Quæ longiore tempore perficiuntur (non loquendo de Grandescencia sola, sed de aliis Gradibus ad Maturitatem: sicut Homo primo emitit Dentes, deinde Pubem, deinde Barbam, &c.) longæviora sunt: Indicat enim Periodos confici per majores Circulos.

10. Animalia mitiora longæva non sunt, ut Ovis, Columba: Bilis enim complurium Functionum in Corpore veluti Cos est, & Stimulus.

11. *Animalia*, quorum Carnes sunt paulo atiores, longioris sunt vitæ, quam quæ Carnibus sunt candidis; Indicat enim Succum Corporis, magis firmum, & minus dissipabilem.

12. *In omni Corruptibili*, Quantitas ipsa multum facit ad *Conservationem Integri*: Etenim Jgnis magnus longiore tempore extinguitur; A qua Portio parva citius evaporat, Truncus non tam cito arefcit, quam *Vimen*: Itaque generaliter (in Speciebus dico, non in Individuis) quæ Mole grandiora sunt *Animalia*, paulisper sunt longiora: nisi aliqua alia Causa potens Rem impediatur.

ALIMENTATIO

& Via Alimentandi.

Historia.

Ad Artic. 4.

1. **A**limentum erga Alimentatum debet esse *Natura inferioris*, & simplicioris *Substantia*: Plantæ ex Terra & Aqua nutriuntur; *Animalia* ex Plantis; *Homines* ex *Animalibus*: Sunt & *Animalia Carnivora*, atque *Homo* ipse Plantas sumit in parte *Alimenti*: *Homo* vero, & *Carnivora Animalia*, ex Plantis solis agere nutriuntur; possunt fortasse ex *Fruetibus*, & *Seminibus* *Ignis* coctis, multo usu nutrirî, sed *Folius Plantarum*, aut *Herbarum*, minime, ut *Ordo Foliatanorum Experimento* comprobavit.

2. *At nimia Proximitas*, aut *Consubstantialis* *Alimenti* erga *Alimentatum*, non succedit: Etenim *Animalia*, quæ *Herbis* vescuntur, *Carnes* non tangunt: Etiam ex *Carnivoris Animalibus*, pauca *Carnes* propriae *Speciei* sapiunt: *Homines* vero, qui *Anthropophagi* fuerunt, ordinario tamen *Humanis Carnibus* non vescuntur; sed aut ex *Vitione* in *Inimicos*, aut *pravis Consuetudinibus* in illud desiderium lapsi sunt: At *Arvum*, *Grano* ex ipso proveniente, feliciter non feritur: neque in *Institutione*, *Surculus* aut *Virgultum*, in proprium *Truncum* immitti solet.

3. Quo *Alimentum* melius est preparatum, & paulo propius accedit ad *Substantiam* *Alimentati*, eo *Plantæ* feraciores sunt, & *Animalia* *Habitu* sunt pinguiora: Neque enim *Virgultum* aut *Surculus*, in *Terram* immisissus, tam bene pascitur, quam si idem immittatur in *Truncum*, cum *natura sua* bene consentientem, ubi invenit *Alimentum* digestum, & preparatum: Neque etiam (ut tradunt) *Semen Cerae*, aut *similium*, in *Terram* immisissum, tam magnam producit *Plantam*, quam si *Semen* in *aliam Cepam* indatur, *Institutione* quadam in *Radicem*, & *Subterranea*: Quinetiam nuper inventum est, *Virgulta Arborum Sylvestrium* veluti *Vlmi*, *Quercus*, *Fraxim*, & *similium*, in *Truncos* inserta, longe majora proferre *Folia*, quam qua *sua Institutione* proveniunt: Etiam *Homines Carnibus crudis*, non tam bene pascuntur, quam *Ignem* passis.

4. *Animalia* per *Os* nutriuntur: *Plantæ* per *Radices*: *Fœtus Animalium* Vero per *Vmbilicum*: *Aves*, ad parum temporis, ex *Vi-*

telis *Ovorum suorum*: quorum nonnulla pars, etiam postquam exclusæ sunt, in *gulis* earum invenitur.

5. *Omne Alimentum* movet maxime à *Centro* ad *Circumferentiam*, sive ab *Intra* ad *Extra*: *Attamen* notandum est, *Arbores* & *Plantas* potius per *Cortices*, & *Extima*, quam per *Medullas*, & *Intima*, nutrirî: Etenim si *circumcirca* decorticata fuerint, licet ad *Spacium parvum*, non vivunt amplius: Atque *Sanguis* in *Venis Animalium*, non minus *Carnes* sub illis sitas nutrit, quam *supra illas*.

6. In *omni Alimentatione* duplex est *Actio*, *Extrusio*, & *Attractio*: *Quarum* prima à *Punctione interiore*, altera ab *exteriore* procedit.

7. *Vegetabilia* assimilant *Alimenta sua* simpliciter, absque *Excretionem*: Etenim *Gummi*, & *Lachrymæ* potius *Exuberantia*, quam *Excretionem* sunt: *Tuberes* autem *Morbi* potius: At *Animalium* *Substantia* magis sui similis est *perceptiva*; Itaque cum *Faustio* conjuncta est, & *inutilia* rejicit, *Vitilia* assimilant.

8. *Mirum* est de *Pediculis Fructuum*: quod omne *Alimentum*, quod tanto quandoque producit *Fructus*, per tam angustam *Collulam* transire cogitur: *Fructus* enim nunquam *Trunco* inhaeret absque *Pediculo* aliquo.

9. Notandum *Semina Animalium* *Nutritionem* non excipere, nisi *recentia*: At *Semina Plantarum* manent *alimentabilia* ad longum *Tempus*: *Attamen* *Virgulta* non germinant, nisi indantur *recentia*: neque *Radices* ipsa longius vegetant, nisi sint *Terra* cooperta.

10. In *Animalibus* *Gratus* sunt *Nutrimenti* pro *Etate*: *Fœtus* in *utero* sufficit *Succus maternus*: à *Nativitate* *Lac*: postea *Cibi*, & *Potus*: Atque sub *Senectute* *crassiores* ferè *Cibi*, & *sapidiore* placent.

[Mandatum.] *Præcipue* omnium ad *Inquisitionem* præsentem facit, diligenter, & attente indagare: utrum non possit fieri *Nutritio* ab *extra*, aut saltem non per *Os*? *Certe* *Balnea* ex *Lacte* exhibentur in *Marasms*, & *Emaciationibus*: neque defunt ex *Medicis*, qui existimant *Alimentationem* nonnullam fieri posse per *Chysteria*: omnino huic rei incumbendum: si enim *Nutritio* fieri possit, aut per *Extra*, aut alias quam per *Stomachum*, tum verò *Debilis* *Concoctionis*, quæ ingruit in *Senibus*, illis auxiliis compensari possit, & tanquam in *Integrum* restitui.

LONGEVITAS

& Brevitas vitæ in Homine.

HISTORIA.

Ad Artic. 5. 6. 7. 8. 9. & 11.

1. **A**ntè *Diluvium*, plura *Centenaria Annorum* vixisse *Homines*, refert *sacra Scriptura*: Nemo tamen *Patrum* *millesimum Annum* complevit. Neque hæc *Vita Diuturnitas*, *Grætiæ* aut *Linæ Sanctæ*, attribui possit: cum *recenteantur*, ante *Diluvium*, *Patrum Generationes undecim*: at *Filiorum* *Adami* per *Cain* tantum *Generationes*

tiones octo: ut Progenies Cain etiam longævior videri possit. Ista vero Longævitas, immediate post Diluvium, dimidio corruit; sed in Post-natis: Nam Noah qui ante natus erat, Majorum Etatem aquavit; & Sem ad sexcentimum Annum pervenit. Deinde post tres Generationes à Diluvio, Vita Hominum, ad quartam quasi partem Etatis primitiva reducta est; videlicet, ad annos circiter ducentos.

2. Abraham Annos Centum Septuaginta Quinque vixit; Vir Magnanimus, & cui cuncta cedebant prospere, Isaac autem ad annum Centesimum, & Octogesimum pervenit; Vir Castus, & Vita quietioris. At Jacob, post multas Avummas, & numerosam Sobolem, ad annum centesimum quadragagesimum septimum duravit; Vir patiens, & lenis, & astutus. Ishmaël autem, Vir militaris, Annos centum triginta septem vixit. At Sarah, (cujus unica ex Fœminis Anni recensentur,) mortua est Anno Etatis sua centesimo vicesimo Septimo; Mulier decora, & magnanima, optima Mater & Vxor, neque tamen minus libertate, quam Obsequio erga Maritum, clara. Ioseph etiam, Vir prudens, & politicus, in Adolescentia afflictus, postea in magna felicitate Etatem transigens, ad Annos centum & decem vixit. Levi autem Frater ejus, natus major, centesimum tricesimum septimum Annum complevit: Vir contumelia impatiens & vindicativus. Eandemque ætatem attigit Filius Levi: itemque Nepos ejus, Pater Aaronis, & Moïsis.

3. Moïses centum viginti Annos vixit, Vir animosus & tamen mitissimus, lingua autem impeditus. Ipse vero Moïses, in Psalmo suo, Vitam Hominis pronuntiavit annorum tantum Septuaginta, & si quis Robustior fuerit, Octoginta esse: qua certe Mensura Vita, usque ad hodiernum diem, maxima ex parte, durat. Aaron autem Tribus Annis Senior, eodem, cum Fratre, Anno mortuus est: Vir Lingua promptior, Moribus facilius, & minus constans. At Phineas Aaronis Nepos, (ex Gratia fortasse extraordinaria,) ad Trecentimum Annum vixisse colligitur, si modo Bellum Israelitarum contra Tribum Benjamin (in qua Expeditione Phineas consultus est) eadem serie Temporum gestum sit, qua res in Historia narratur: Vir erat omnium maxime Zelotes. Ioshua autem, Vir Militaris, & Dux egregius, & perpetuo florens, ad Annum Centesimum & Decimum vixit. Cui Caleb fuit contemporaneus, & videtur fuisse Equævus: Ehud autem Iudex, etiam Centenarius ad minimum fuisse videtur, cum post devictos Moabitas, Octoginta Anos, sub ejus Regimine Terra Sancta quiescisset: Vir Acer, & Intrepidus, qui pro Populo se quodammodo devovisset.

4. Iob post Instaurationem Felicitatis sue, Annos Centum & Quadrageinta vixit, cum ante Afflictiones suas, eorum Annorum fuisset, qui Filios habuerit Etatis Virilis: Vir Politicus, & Eloquentis, & Evergetes, & Exemplum Patientiæ. Eli Sacerdos vixit Annos nonaginta octo: Vir Corpore obesus, Animo placidus, & indulgens in Suis, Elizeus autem Propheta, videtur mortuus esse

Centenario major; cum reperitur vixisse post Assumptionem Eliæ Annos sexaginta; Tempore vero Assumptionis, talis fuerit, ut Pueri eum tanquam Vetulum calvum subsannaverint. Vir vehemens, & severus, & austera vita, & Contemptor Divitiarum. Isaias etiam Propheta videtur esse centenarius: nam Prophetia Munus exercuisse septuaginta annos reperitur: Annis tum, quo cœpisset prophetizare, tum, quo mortuus esset, incertis. Vir admirabilis Eloquentia, & Propheta evangelizans, Promissis Dei Testamenti Novi (tanquam Vterque) plenus.

5. Tobias senior, Annos centum quinquaginta octo; junior centum viginti septem vixerunt. Viri misericordes, & eleemosynarij. Videntur etiam Tempore Captivitatis, complures ex Iudeis, qui à Babylone reversi sunt, longævi fuisse: cum utriusque Templi, (interjecto Annorum septuaginta spatio,) dicantur meminisse, & Disparitatem ipsorum deplorasse. Postea defluxis Sæculis complures, Tempore Servatoris, Simeon invenitur nonagenarius: Vir Religiosus, & Spei, & Expectationis plenus. Et eodem tempore Anna Prophetissa, ultra centenarium vixisse manifesto deprehenditur: cum septem Annis nupta fuisset, Vidua autem per Annos octoginta quatuor, quibus addendæ sunt Anni Virginitatis, & qui Prophetiam ejus de Servatore insecuti sunt. Mulier Sancta, & Vitam degens in Orationibus, & Jejunio.

6. Longævitates Hominum qui apud Ethnicos Auctores inveniuntur, parum certa memoria sunt: tum propter Fabulas, in quas hujusmodi Narrationes proclives admodum sunt: tum propter Fallaciam in Calculationibus Annorum. Certe de Ægyptiis, nil magni refertur, in his que extant, quoad Longævitatem: cum Reges ipsorum, qui longissime regnarunt, quinquagesimum, aut quinquagesimum quintum annum, non exceperint: quod pro nihilo est, cum etiam Temporibus modernis, hujusmodi Spatia nonnunquam compleantur. At Arcadum Regibus, Vita longissime fabulose tribuuntur: Regio certe illa Montana, & Pastoralis, & Vetus incorrupti: Attamen cum sub Pane, tanquam Deo Tutelari, fuerit, videntur etiam omnia, que ad Eam pertinent, fuisse tanquam Panica, & Vana, & ad Fabulas idonea.

7. Numa Romanorum Rex Octogenarius fuit: Vir Pacificus, & Speculativus, & Religioni addictus. M. Valerius Corvinus centum annos implevit, interjectis, inter primum & sextum Consulatum, Annis quadraginta sex: Vir Bello, & Animo fortissimus, Ingenio civilis, & Popularis, & Fortuna perpetuo florens.

8. Solon Atheniensis, Legislator, & Vnus ex Septem, supra Annos Octoginta vixit: Vir Magnanimus, sed Popularis, & amans Patria: item eruditus, nec non alienus à Voluptatibus, & Vita teneriore. Epimenides Cretensis Centum Quinquaginta Septem Annos vixisse traditur: mixta Res cum Portento, quia quinquaginta septem ipsorum, sub Antro eum delinisse ferunt. At dimidio Sæculi post, Xenophanes Colophonius, Annos centum & duos, aut etiam diutius vixit: ut pote qui viginti quinque annos natus, Patriam reli-

reliquit, septuaginta septem totos annos est peregrinatus, ac postea rediit: sed quamdiu à reditu vixerit, non constat: Vir non magis timoribus, quam Mente oberrans, utpote cuius Nomen propter Opiniones, à Xenophane, in Xenomanem traductum est, Vastis proculdubio Conceptus, & nihil spirans nisi Infinitum.

9. Anacreon Poëta major Octogenario fuit; Homolascivus, & voluptuarius, & bibax. Pindarus Thebanus Octogesimum Annum complevit; Poeta sublimis, cum quadam novitate Ingeny, & multus in Cultus Deorum. Sophocles Athenicis similem Etatem complevit; Poeta grandiloquus, totus in scribendo, & Familia negligens.

10. Artaxerxes Perfarum Rex, Annos nonaginta quatuor vixit; Vir hebetior Ingeny, neque Curarum magnarum patiens, amans Gloria, sed Otij magis. Eodem tempore Agellilus Rex Spartanus Octoginta quatuor annos implevit; Vir moderatus, ut inter Reges Philosophus: sed nihilominus Ambitiosus, & Bellator, & tam Militia, quam Rebus gerendis strenuus.

11. Gorgias Leontinus Annos Centum & Octo vixit; Vir Rhetor, & prudentia sua ostentator, & qui Adulescentes Mercede accepta ut institueret, multum Percorinator fuit, & paulo ante Mortem, nihil se habere quod Senectutem inculcasset, dixit. Protagoras Abderites Nonaginta annos vixit: Iste similiter Rhetor fuit, sed non tam Cyclopædia usus, quam Civiles Reges, & instructionem, ad Remp. tractandam, docere professus: attamen Circumcursor Civitatum, æque ac Gorgias. At Iocrates Atheniensis. Nonagesimum Octavum Annum complevit, Rhetor item, sed Vir valde modestus, & Lucem Forensis fugiens, atque domi tantum Scholam aperiens. Democritus Abderites, ad Annos Centum & Novem Etatem produxit, Magnus Philosophus, & si quis alius ex Græcis, vere Physicus: Regionum complurium, & multo magis Nature ipsius Perambulator, Sedulus quoque Experimentator, & (quod Aristoteles ei objicit) Similitudinum potius Sectator, quam Disputationum Leges servans. Diogenes Synopeus, ad Nonaginta Annos vixit; Vir erga alios Liber, in se imperiosus; Vitæ sordido, & Patientia gaudens. Zeno Citticus, Centenarius, duobus tantum demptis Annis, fuit; Vir Animo excelsus, & Opinionum Contemptor, magni itidem Acuminis, neque tamen molesti, sed quod animos magis caperet, quam constringeret; quale etiam postea fuit in Seneca. Plato Atheniensis Annum Octogesimum primum implevit, Vir Magnanimus, sed tamen Quietis amantior, Contemplatione sublimis, & Imaginativus, Moribus urbanus, & elegans: attamen magis Placidus, quam Hilaris: & Majestatem quandam præ se ferens. Theophrastus Erebus Annum Octogesimum quintum complevit: Vir dulcis Eloquentis, dulcis etiam Rerum varietate: quique ex Philosophia Suavia tantum decerpserit, Molestia & Amara non attigerit. Carneades Cyrenæus multis postea Annis, ad octogesimum quintum Etatis Annum similiter pervenit: Vir Eloquentis præsulentis, quique grata, & amena Cognitionis varietate, & seipsum, & alios delectaret. At Ciceronis Tempore Orbilius, non Philosophus, aut Rhetor, sed Grammaticus, ad Centesimum fere an-

num vixit: primo Miles, deinde Ludimagister: Vir natura acerbus, & Lingua & Calamo, & versus Discipulos etiam Plagosus.

12. Q. Fabius Maximus, sexaginta tribus annis Augur fuit: unde constat eum Octogenario majorem occubuisse: licet verum sit, in Auguratu, Nobilitatem magis spectari solitam, quam Etatem: Vir prudens & Cunctator, & in omnibus Vita partibus Moderatus, & cum Comitatus severus. Masinissa Rex Numidarum Nonagesimum Annum superavit, & filium genuit, post octogesimum quintum: Vir acer, & Fortuna fidens, & Juventute multas rerum vicissitudines expertus, decursu Etatis constanter felix. At M. Porcius Cato, ultra Annum Nonagesimum vixit: Vir ferrei prope Corporis, & Animi: Lingua acerbis, & Similitates amans: Idem Agricultura deditus, Sibi que & Familia sua Medicus.

13. Terentia Ciceronis Vxor, ad Annum centesimum tertium vixit: Mulier multis erumnis conflata, primo Exilio Mariti, deinde Dissidio, & rursum Calamitate ejus extrema: etiam Podagra sæpius vexata. Luceja Annum Centenarium haud parum superavit: cum dicitur, Centum Annos totis, in Scena Mimam agens pronunciasse: Puella fortasse primo partes suscipiens, postremo Anus decrepita. At Galeria Copiola, Mima etiam & Saltria, pro Tirocinio suo producta est in Scenam, quoto Anno Etatis incertum est: verum post Annos Nonaginta Novem ab ea productione, rursum redulta est in Scenam, non jam pro Mima, sed pro Miraculo in Dedicatione Theatri à Pompejo Magno, Neque hic finis, cum etiam in Ludis Votivis pro Salute Divi Augusti, iterum monstrata sit in Scena.

14. Fuit & a'ia Mima, Etate paulo inferior, Dignitate sublimior, que ad Nonagesimum Annum Etatem fere produxit: Livia Julia Augusta, Cæsaratis Augusti uxor, Tiberij Mater. Et tamen si Fabula fuit Vita Augusti (Id quod ipse voluit, cum decumbens Amicis precepisset, ut postquam exspiravit, sibi Plaudite exhiberent) certe & Livia optima Mima fuit: quæcum Marito Obsequio, cum Filio Potestate quadam, & Prædominantia tam bene congrueret. Mulier Comis, & tamen Matronalis, Negotiosa, & Potestatis tenax. At Iunia C. Cassii Uxor, M. Bruti Soror, etiam Nonagenaria fuit: cum post Aciem Philippensem sexaginta quatuor Annos vixisset, Mulier Magnanima, Opibus felix, Calamitate Mariti & Proximorum, & longa Viduitate mæsta, sed tamen Honorata.

15. Memorabilis est Annum Domini Septuagesimus Sextus, Tempore Imperatoris Vespasiani, quo reperiuntur Longævitatis tanquam Fasti: Eo enim Anno peractus est Census, (Census autem de Etatibus Auctoritatem, & Informationem habet fidissimam) atque in ea parte Italia, que jacet inter Apenninum & Padum, inventi sunt Homines, qui Annum Centesimum æquarunt, & superarunt Centum & Viginti quatuor: videlicet Annorum Centum, Homines quinquaginta quatuor: Annorum centum & decem, Homines quinquaginta septem: Annorum centum & viginti, quinquaginta septem: Annorum centum & triginta, Homines quatuor: Annorum centum &

triginta quinque, aut triginta septem, Homines item quatuor; Annorum centum & quadraginta, Homines tres. Præter hos, specialim Parma edidit Quingue, quorum Tres centum viginti Annos, Duo centum triginta compleverunt; Braxella Vnum, Annorum centum viginti quinque; Placentia Vnum Annorum centum triginta unius; Faventia Vnam Mulierem, Annorum centum triginta duorum: Oppidum quoddam (tunc dictum Vellejadium) in Collibus circa Placentiam, decem dedit; quorum Sex Annum Etatis centesimum decimum, Quatuor centesimum vicesimum compleverunt; Ariminum denique Vnum, centum & quinquaginta Annorum, nomine M. Aponium.

[Monitum.] Ne res in longum procederet, visum est, tam in illis, quos jam recensuimus, quàm in his, quos mox recensebimus, Nullum adducere Octogenario Minorem: Apposuimus autem singulis (hæc alterem, sive Elogium, verum & perbreve: at ejusmodi, quod iudicio nostro, nonnullam habeat ad Longævitatæ (quæ Moribus, & Fortuna non parum regitur) relationem: Sed duplici modo: Aut quod tales Longævi esse plerumque soleant, aut quod tales, licet minus apte dispositi, tamen Longævi esse aliquando possint.

16. Inter Imperatores Romanos, & Græcos, iter: Francos, & Germanos, usque ad nostram Etatem, qui numerum prope ducentorum Principum compleverunt, quatuor tantum inventi sunt octogenarij; quibus addere liceat Imperatores duos primos, Augustum, & Tiberium, quorum hic septuagesimum octavum, ille septuagesimum sextum Annum implevit, & ad octogesimum forte pervenire Uterque potuisset, si placuisset Livæ, & Cajo. Augustus (ut dictum est) Annos vixit septuaginta sex; Vir moderatus Ingenio: Idem ad res perficiendas Vehemens, cætera Placidus & Serenus, Cibo & potu Sobrius, Venere intemperantior, per omnia Fœlix; Quique Anno Etatis tricesimo, gravem & periculosum passus est Morbum, adeo ut Salus ejus pro desperata esset: quem Antonius Musa Medicus, cum ceteri Medici Calida Medicamenta, tanquam Morbo convenientia adhibuissent, contraria ratione Frigidis curavit: Quod fortasse ei ad Diuturnitatem Vitæ profuit. Tiberius duos amplius Annos vixit: Vir lentis maxillis (ut Augustus aiebat) Sermonem scilicet tardus, sed validus: Sanguinarius, Bibax, quique Libidinem etiam in Diætâ transtulit: Artamen Valetudinis sue Curator probus, ut qui solitus esset dicere, Stultum esse, qui post Triginta Annorum Vitam, Medicum consuleret, aut advocaret. Gordianus Senior, octoginta Annos vixit, & tamen violenta Morte periit, postquam vix degustasset Imperium: Vir Magnanimus, & Splendidus, Eruditus, & Poeta, & constanti vitæ tenore (ante ipsum obitum) Fœlix. Valerianus Imperator, Septuaginta sex Annos vixit, antequam à Sapote Rege Perfatum captus esset; post Captivitatem autem septem Annos vixit, inter contumelias, etiam violenta Morte præreptus: Vir mediocris Animi, nec strenuus: Existimatione tamen paulo eminentior, & evectus, Experimento minor. Anastasius cognomine Dicorus, Octoginta Octo Annos vixit: Homo animi sedati, sed Humilior, & Superstitiosus, & Timidus. Anicius Iulianianus, Annos octoginta tres vixit: Vir Glo-

ria appetens, Persona propria socors, Ducum suorum virtute fœlix, & celebris: Vxorius, neque suus, sed aliorum ductu circumactus. Helena Britannia Constantini Magni Mater, octogenaria fuit: Mulier civilibus Rebus minus se immiscens, nec Mariti, nec Filij Imperio, sed tota Religioni dedita: Magnanima, & semper florens. Theodora Imperatrix (quæ Zoës soror erat, Monomachi uxoris, ipsa autem post obitum ejus sola regnavit) Annos supra octoginta vixit, Mulier negotiosa, & Imperio delectata, Fœlix admodum, & ex Felicitate Credula.

17. Iam à Sæcularibus, ad Principes Viros in Ecclesia Narrationem convertemus. S. Ioannes Apostolus Servatoris, & Discipulus Amatus, nonaginta tres Annos vixit: Vere Aquilæ Emblemate notatus, nihil spirans nisi Divinum, & tanquam Seraph inter Apostolos, propter Ferorem Charitatis. S. Lucas Evangelista octoginta quatuor Annos complevit: Vir eloquens, & Peregrinator, S. Pauli Comes in arviduus, & Medicus. Symeon Cleophae, Frater Domini dictus, Episcopus Hierosolymitanus, Annos centum & viginti vixit, licet Martyrio præreptus fuerit: Vir Animosus, & Constans, & honorum Operum Plenus. Polycarpus Apostolorum Discipulus, Smyrnenlis Episcopus, videtur ad centum annos & amplius etatem produxisse: Martyrio interceptus: Vir excelsi Animi, & Heroicæ patientiæ, & Laboribus indefessus. Dionysius Areopagita, Paulo Apostolo Contemporaneus, ad nonaginta Annos vixisse videtur: Volucris cæli appellatus, ob Theologiam sublimem: neque minus factis, quam Meditationibus insignis. Aquila & Priscilla Pauli Apostoli primo Hospites, deinde Coadjutores, conjugio fœlici & celebri, ad Centum ad minimum Annos vixerunt: cum sub Xisto primo superstites fuerint: Nobile Par, & in omnem Charitatem effusus: quibus inter maximas consolationes (quales proculdubio primos illos Ecclesie Fundatores sequebantur) etiam illud Conjugalis Consortij tanquam magni cumulus accesserat. S. Paulus Eremita, Annos centum & tredocim vixit: vixit autem in Spelunca, Victu tam simplici, & duro, ut eo Vitam tolerare supra Humanas Veres videri possit: in meditationibus & soliloquiis tantummodo Evum transgens: qui tamen non illiteratus, aut Jdota, sed eruditus fuit. S. Antonius Cœnobaritarum primus Institutor, aut (ut alij volunt) Restitutor, ad centesimum quintum Annum pervenit: Vir devotus, & contemplativus, & tamen Civilibus Rebus utilis: Vita genere austero, & aspero: attamen in gloriosa quadam Solitudine degens, nec sine Imperio: cum & Monachos suos sub se habuisset, atque insuper à compluribus, & Christianis, & Philosophis, veluti Evum aliquod Simulachrum, non sine Adoratione quadam, visitatus esset. S. Athanasius mortuus est Octogenario Major: Vir invincibilis Constantiæ, Fama semper imperans, nec Fortune succumbens: Idem erga Potentiores liber, erga Populum gratosus, & acceptus: exercitatus Contentionibus, in iisque & Animosus, & Soleris. S. Hieronymus, plurimorum consensu, Annum nonagesimum superavit: Vir Calamo potens, & virilis Eloquentiæ: varie eruditus, & Linguis, & Scientiis: Peregrinator item, atque Vita versus lenium

senium austerioris; sed in Vita privata Spiritus gerens alios & late fulgens ex obscuro.

18. At Papa Romani numerantur Ducen-
ti Quadraginta Unus; Ex tanto Numero Quinque
solummodo Octogenarij, aut supra reperiuntur;
Primitivus autem compluribus, iusta & Etas Mar-
tyrij Prærogativa anticipata est. Ioannes vice-
simus tertius, Papa Romanus, nonagesimum E-
tatis Annum complevit; Vir Ingenij inquieti,
& Novis Rebus studens, & multa transferens,
nonnulla in Melius, haud Pauca in Aliud: Ma-
gnus autem Opum, & Thesauri Accumulator.
Gregorius dictus Duodecimus, creatus Papa in
Schismate, & quasi Interrex, Nonagenarius ob-
yt: De eo, propter brevitatem Papatus, nihil in-
venimus, quod annotemus. Paulus Tertius, ad
octoginta & unum, Annos vixit, Vir sedati Ani-
mi, & profundæ Consilij, idem Doctus, & Astro-
logus, & Valerudinem impense regens: more au-
tem veteris Sacerdotis Eli, Indulgens in suos. Pau-
lus Quartus octoginta tres Annos vixit: Vir
Natura asper & severus, alios gerens Spiritus, &
Imperiosus, ingenio commotior, Sermone eloquens
& expeditus. Gregorius Decimus tertius, simi-
lem Etatem octoginta trium Annorum imple-
vit: Vir plane Bonus, Animo & corpore sanus, Po-
liticus, Temperatus, Evergetes & Electosj-
narius.

19. Quæ sequentur, Ordine promiscuo, Fidei
magis dubia, Observatione magis jejuna, erunt.
Rex Arganthonius, qui regnavit Gadibus in
Hispania, centum & triginta, aut (ut alij volunt)
quadragesima Annos vixit: ex quibus octoginta re-
gnavit: De Moribus ejus, & Vita genere, & Tem-
pore quo vixit, siletur. Cynitas Cypriorum Rex,
in Insula illa tunc habita Beata, & Voluptaria,
centum quinquaginta, aut sexaginta Annos vixisse
perhibetur. Reges duo Latini in Italia, Pater &
Filius, alter octingentos, alter sexcentos Annos
vixisse traduntur: verum hoc narratur à Philolo-
gis quibusdam, quibus & ipsis (cætera satis creden-
tis) Fides rei suspecta est, imò damnata. Arcadium
Reges nonnullos Trecentos Annos vixisse alij tra-
dunt: Regione certe ad Vitam longam satis idonea:
Rex fortasse Fabulis aucta. Narrant Dandonem
quondam in Illyrico, absque incommodis Senectu-
tis, Quingentos Annos vixisse. Apud Epicos, Ato-
lia videlicet Partem, narrant universam Gentem
admodum longævam fuisse: ut multi ex his Duce-
num Annorum inventi sint: Inter eos Præcipuum
quendam, nomine Litorium, virum Giganteæ
Staturæ, qui Trecentos Annos cumlaverat. In
Tmoli Montis Fastigio (Templi antiquitus voca-
to) Homines complures, centum quinquaginta
Annos vixisse traditur. Sectam Essæorum apud
Iudæos, ultra Centum Annos communiter vixisse
tradunt: Secta autem illa simplici admodum Dia-
ta utebatur, ad Regulam Pythagoræ, Apolloni-
us Tyaneus Centum Annos excessit, aspectu
(ut in tanta Etate) pulcher, Vir certe Mirificus,
apud Ethnicos Divinus habitus, apud Christia-
nos Magus: Kiltu Pythagoricus, magnus pere-
grinator, magna etiam Gloria florens, & tarquam
pro Numine cultus: Attamen sub finem Etatis,
Accusationes & Contumelias passus, unde nihil o-
minus incolumis quoquo modo evasit. Attamen ne

Longævitas sua Diæta Pythagoricæ solum tribua-
tur, sed etiam è Genere suo aliquid traxisse videat-
tur: Avus ejus etiam Centum Triginta Annos vi-
xit. Q. Metellum ultra centum Annos vixisse cer-
tiores est: Atque, post Consularia Imperia feliciter
administrata, Pontificem Maximum, jam
Senem creatum esse, & sacra per viginti duos An-
nos tractasse: neque Ore in Vocis nuncupandis hasi-
tante, neque in Sacrificiis faciendis tremula Ma-
nu utentem. Appium Cæcurn, Annosissimum fa-
isse constat: Annos non numerant, quorum partem
majorem, postquam Luminibus orbatus esset, tran-
segit: Neque propterea mollitus, Familiam nume-
rosam, Clientelas quam plurimas, quin etiam Rem p-
fortissime rexit: Extrema vero Etate Lectica in
Senatum delatus, Pacem cum Pyrrho vehementer
sime dissuasit: cuius Principium Orationis advo-
dum memorabile, & invincibile quoddam Robur,
& impetum Animi, spirans: Magna inquit,
patientia, Patres conscripti, Cæcitate meam
per plures jam Annos ruli; at nunc etiam me
Surdum quoque optaverim, cum vos tam de-
formia Consilia agitare audiam. M. Perpenna
vixit Annos nonaginta octo: omnibus, quos Consul
sententiam in Senatu rogaverat. (voces omnibus
Senatoribus suis Anni,) superstes fuit: etiam o-
mnibus, quos paulo post Censor in Senatum legerat,
septem tantum exceptis. Hiero Rex Sicilia, Tempo-
ribus Belli Punicij secundi, ad centesimum fere an-
num vixit: Vir & Regimine, & Moribus moderat-
us: Numinum Cultor, & Amicitia Conservator
religiosus: Beneficus, & constanter Fortunatus.
Scatilla ex nobili Familia, Claudij tempore, vixit
Annos nonaginta novem. Clodia Ofilij Filia (cen-
tum & quindocim. Xenophilus, antiquus Philoso-
phus è Secta Pythagoræ, centum & sex Annos vi-
xit, sana & vivida Senectute, & magna apud Vul-
gum Doctrina fama. Insulani Corcyræi habe-
bantur olim Orvaces, sed hodie communis aliorum
Sorte vivunt. Hippocrates Cous Medicus in-
signis, centum & quatuor Annos vixit: Ar-
temque suam tam longa Vita comprobavit, &
honestavit: Vir cum Prudentia quadam doctus:
in Experientia, & Observatione multus: non
Verba, aut Methodos captans, sed Nervos tan-
tum Scientia separans, & proponens. Demonax
Philosophus, (non solum Professione, sed Mo-
ribus) Tempore Adriani, ad centenarium fere
Annum vixit: Vir magni Animi, Atque Ani-
mi victor, idque vere sine affectatione, & in ma-
ximo humanarum rerum Contemptu, Civili, &
Urbanus. Is cum Amici de Sepultura ipsius, verba
injicerent, Definite, inquit, de Sepultura curare:
cadaver enim fœtor sepeliet: atque illi: Placet
ergo Avibus, aut Canibus exponi? Ille rursus,
Cum, inquit, vivus Hominibus prodesse pro-
viribus contenderim, quæ invidia est, si mor-
tuis etiam Animalibus aliquid præbeam? Popu-
lus Indiæ, Pandoræ appellati admodum Longævi:
etiam usque ad Annum Ducentesimum. Addunt
rem magis miram: Scilicet cum Pueri fere candido
Capillo fuerint, Senectute ante Canitiem eos ni-
gescere solitos: Id tamen ubique vulgare est, ut Pueri
Capillitio candidiore, virili Etate, Pili mu-
tentur in obscurius. Etiam Seres Indorum Populus,
cum Vino suo ex Palmis, Longævi habitus sunt, us-
quo

que ad *Annum Centesimum Tricesimum*, Euphrator Grammaticus consenuit in Schola, & docebat Literas, ultra *Annum centesimum*, Ovidius Senior, Poëta Patet, *Nonaginta Annos* vixit; *Diversus à Moribus Filij*, utpote qui *Musas contempfit*, & *Poeticen Filio* dissuasit. Asinius Pollio, Augusti Familiaris, *Centum annos* superavit; *Vir ingentis Luxus*, Eloquentis, *Literarum cultor*, *attamen Vehemens, Superbus, Crudelis*, & tanquam sibi *Natus*. Invaluit *Opinio*, de Seneca, quod *admodum Annos* fuerit, usque ad *Annum centesimum decimum quartum*, Quod verum esse non potest, cum tantum abisset, ut Senex decrepitu ad *Neronis tirocinium* admotus sit, ut contra *Rebus gerendis strenue* succererit, quin etiam paulo ante, medio tempore *Claudii*, exularit, ob *adulteria aliquarum Principum Feminarum*, quod in *talem Etatem* non competit. Iohannes de Temporibus, ex omnibus posterioribus *Sæculis*, Traditione quadam & *Opinione vulgari*, usque ad *Miraculum*, vel potius usque ad *Fabulam*, *Longævus* perhibetur, *Annorum supra Trecentos*, *Natione* fuit Francus, militavit autem sub *Carolo Magno*. Gattius Aretinus *Petrarchæ Proavus*, ad *centum & quatuor Annos* pervenit, prospera semper usus *Valetudine*, atque in *Extremis Vires labantes* sentiens potius quam *Morbum*, qua vera est *Resolutio per Senium*. Ex *Venetis* reperiuntur haud pauci *Longævi*, etiam *Gradu eminentiori*, *Franciscus Donatus Dux*, *Thomas Contarenus Procurator S. Marci*, *Franciscus Molinus item Procurator S. Marci*, *Alij*. At maxime memorabile est illud de *Cornaro Veneto*, qui *Corpore*, sub initio, *valetudinario*, capit primum *metiri Cibum & Potum*, ad certum *Pondus*, in *curam Sanitatis*: Ea cura transit usu in *Diatam*, & ex *Diatâ* in *magnam Longævitatem*, usque ad *Annum Centesimum*, & ultra, *integrâ Sensibus*, & *constantî Valetudine*. *Guilielmus Postellus*, nostra etate, *Gallus*, ad *Centesimum & prope Vicesimum Annum* vixit, etiam *summitatibus Barba* in labro superiore nonnihil nigrescentibus, neque prorsus canis, *Vir Capite motus*, & non *integre omnino Phantasia*, magnus *Peregrinator*, & *Mathematicus*, & *Hereticâ Pravitâ* nonnihil aspersus.

20. Apud nos in *Anglia* arbitror non existere *Villulam*, paulo *populosiorem*, in qua non reperiatur aliquis *Vir* aut *Mulier* ex *Octogenariis*; Etiam ante paucos *Annos* in *Agro Herefordiensi*, inter *Ludos Florales*, instituta erat *Chorea & Saltatio* ex *Viris octo*, quorum *Ætas simul computata*, *Oclingentos Annos* complebat, cum quod *Alteris eorum* ad *Centenarium* decisset, *Alteris* aliquibus *superesset*.

21. In *Hospitali Bethleem*, ad *Suburbia Londini*, quod in *Sustentationem*, & *Custodiam Phreneticorum* institutum est, inveniuntur, de tempore in tempus, multi ex *Mente captis* fuisse *longævi*.

22. *Ætates*, de quibus *fabulantur*, *Nympharum*, & *Dæmonum Aereorum*, qui *Corpore mortales* essent, sed *admodum longævi*, (id quod & *Antiqua*, & inter quosdam *Recenti* *superstitione*, & *Credulitate*, receptum est, pro *Fabulis*, & *Somniis* habemus, præsertim cum sit *Res*, nec cum *philosophia*, nec cum *Religione* bene consentiens.

Atque de *Historia Longævitatæ in Homine*, per *Individua*, aut *Individuis proxima*, hæc inquisita sint. Iam ad *Observationes per Capita* transibimus.

23. *Decursus Sæculorum*, & *Successio Propaginis*, nihil videntur omnino demere de *Duratione Vitæ*, quippe *Curriculum Humana Etatis* videmus, usque à *Tempore Moÿs* ad nostra, circa *octogesimum Annum* stetit, neque sensim & paulatim (ut quis crederet) declinasse. Sunt certe *Tempora*, in *singulis Regionibus*, quibus *Homines diutius*, aut *brevius* degunt. *Diutius* plerumque, cum *Tempora* fuerint *Barbara*, & *simplicioris Viçtus*, & *Exercitationi Corporis* magis dedita: *Brevius*, cum magis *Civilia*, & plus *Luxuria & Otij*. Verum ista transiunt per *Vices*, *Propago ipsa nihil facit*. Neque dubium est, quin idem fiat in *Animalibus* cæteris, siquidem nec *Boves*, nec *Equi*, aut *Oves*, & *Similia*, *Ævo*, *ultimis huius Sæculis*, minuantur, itaque *Præcipitatio Etatis* facta est per *Diluvium*, & fieri fortasse potest, per *Similes Majores Casus*, (ut loquuntur) veluti *Inundationes particulares*, *Combustiones* per longas *Siccitates*, *Terræ motus*, & *similia*. *Quinetiam* videtur, *similis esse ratio* in *Magnitudine Corporum*, sive *Statura*, qua nec ipsa per *Successionem propaginis* defluit: licet *Virgilius* (*communem opinionem secutus*) divinasset *Posteris futuros Præsentibus minores*: unde ait de *Campis Emathiis*, & *Æmoneis* subarandis:

Grandiaque effosis mirabitur Ossa
pulchris.

Etenim cum *conset*, fuisse quondam *Homines Staturis Giganteis*, (quales & in *Sicilia*, & *alibi*, in *vetustis Sepulchris*, & *Cavernis*, pro certo reperiuntur) tamen jam per tria fere *Millenaria Annorum*, ad que *producitur Memoria satis certa*, in *isdem Locis*, nil tale continuatur, licet etiam *hæres*, per *Mores*, & *Consuetudines civiles*, *vici quasdam* patiatur, quemadmodum & *illa altera*. Atque hæc magis notanda, quia *infectis Animis* *Hominum* penitus *Opinio*, quod sit *perpetuus Defluxus per Etatem*, tum quoad *Diuturnitatem Vitæ*, tum quoad *Magnitudinem & Robur Corporis*, *Omniaque labi & ruerent in Deterius*.

24. *Regionibus Frigidioribus & Hyperboreis*, diutius *Homines* vivunt plerumque, quam *Calidioribus*; Quod necesse est fieri, cum & *Cunctis* sit magis *astricta*, & *Succi* *corporis* minus dissipabiles, & *Spiritus ipsi* minus acres ad *consumendum*, & magis *fabriles* ad *reparandum*, & *Aer* (utpote modicè calefactus, à *Radis Solis*) minus *Prædatorius*, At sub *Linea Æquinoctiali*, ubi *Sol* transit, & *duplex* sit *Hærens*, & *Æstas*, sitque etiam *major Æqualitas* inter *Spatia Dierum*, & *Noctium*, (si cætera non impediunt) etiam bene diu vivunt, ut in *Peruvia*, & *Taprobana*.

25. *Insulani mediterraneis* ut plurimum sunt *Longæviores*, Neque enim tam diu vivunt in *Russia*, quam in *Orcadibus*, neque tam diu in *Africa* equidens *Paralleli*, quam in *Canariis*, & *Terceris*, *lapones* etiam *Chinensibus* (licet hi *Longævitatæ appetentes* sint usque ad *Insaniam*) sunt *vivaces*, nec mirum, cum *Aura Maris*, & in *Regionibus Frigidioribus* foveat, & in *Calidioribus* refrigeret.

26. Loca Excella potius edunt Longævus, quam Depressa; præsertim si non sint Juga Montium, sed Terræ Altæ, quatenus ad Situm eorum generalem: qualis fuit Arcadia in Græcia; & Ætolia Pars, ubi Longævi admodum fuerunt: At de Montibus ipsis eadem foret ratio, propter Aerem videlicet puriorem, & limpidiorem, nisi hoc labefactaretur per accidens; interventu scilicet Vaporum ex Vallibus eo ascendentium, & ibi acquiescentium. Itaque in Montibus Nivalibus, non reperitur aliqua insignis Vita Longitudo: non in Alpibus, non in Pyrenæis, non in Apennino, sed Medii Colles, aut etiam Valles dant Homines Longæviores; At in montium Jugis protentis versus Æthiopiæ, & Abyssinos, ubi, propter Arenas subjectas, parum aut nihil incumbit in montes Vaporis, diutissime vivunt, etiam ad hodiernum Diem; Annum non raro Centesimum & Quinquagesimum implentes.

27. Paludes & Tractus earum, præsertim ex porrecti in Plano, Natævis propitij, Aduentus maligni, quoad Vita prorogationem, aut decurtationem; Quodque mirum videri possit, Paludes Aqua Salsâ per vices inundate, minus salubres, quam qua Aqua Dulci.

28. Regiones Particulares, que notate sunt Longævus produxisse, sunt Arcadia, Ætolia, India cis Gangem, Bressilia, Taprobana, Britannia, Hybernia, cum Insulis Orcadibus, & Hebridibus; nam de Æthiopia, quod ab Aliquo ex Antiquis refertur, quod Longævi fuerint, Res vana est.

29. Occulta est res, Salubritas, præsertim perfectior, Aëris; & potius Experimento, quam Discursu, & Conjectura, elicitur. Capi possit Experimentum ex Vellere Lanæ, per expositionem in Aërem cum mora aliqua Dierum, minus aucto Pondere: Aliud ex Frusto Carnis, diutius manente non putrefacto; Aliud ex Vitro Calendari minori spatioso reciprocante: De his, & Similibus, amplius inquiratur.

30. Aëris non tantum Bonitas, aut Puritas, verum etiam Aequalitas quoad Longævitatē spectatur: Collium & Vallium Varietas Aspectus & Sensus gratia, Longævitatē suspecta; At Planities modice sicca, nec tamen nimis sterilis, aut Arenosa, nec prorsus sine Arboribus & Umbra, Diuturnitati Vitæ magis commoda.

31. Inæqualitas Aëris, (ut jam dictum est) in loco Mansionis, mala; verum Mutatio Aëris in Peregrinatione, postquam quis assueverit, bona: unde & magni Peregrinatores Longævi fuerunt: similiter etiam Longævi, qui in Tuguriolis suis, eodem loco, perpetuo Vitam dederunt: Aër enim Assuetus, minus consumit, at Mutatus magis alit, & reparat.

32. Vitæ Series, & Numerus Successionum, ad Diuturnitatem, aut Brevitatem vitæ, nihil est (ut jam diximus); ita Conditio immediata Parentum, tam ex parte Patris, quam Matris, proculdubio multum potest. Alij siquidem generantur ex Senibus; Alij ex Adolescentulis; Alij ex Viris Etate justiore; Item alij à Patribus, cum Sani fuerint, & bene dispositi; Alij à Morbidis, & Languidis; Item Alij à Repletis, & Ebris; Alij post Somnum & Horis matutinis; Item alij post longam Intermiſſionem Venæ; Alij post Venem repetitam; Item alij flagrantè Amore Patrum, (ut fit plerumque in Spuriis)

Alij deserviente, ut in Conjugiis diuturnis. Eadem etiam ex parte Matris spectantur: Quibus ad id debent, Conditio matris, dum gestat Fœtum, quali sanitate, quali diæta? Et Tempus Gestationis, ad decimum Mensem, aut celerius? Hæc ad normam reducere, quatenus ad Longævitatē difficile est; Atque eo difficilius, quod fortasse quæ optima quis putaret, in contrarium cedent: Etenim Alacritas illa in Generatione, qua liberis Corpore robustos, & agiles producit, ad Longævitatē minus utilis erit, propter Crimoniam & Inconsensionem Spirituum. Diximus antea, Plus habere ex materno Sanguine, conferre ad Longævitatē; Etiam mediocria simili ratione optima esse putamus, Amorem potius Conjugalem, quam meretricium; Horas Generationis maturas; Statum Corporis non nimis Alacrem, aut Turgidum, & Similia. Illud etiam bene observari debet, quod Habitus Parentum robustior, ipsis magis est propitius, quam Fœtus, præcipue in Matre. Itaque satis imperite Plato existimavit claudicare virtutem Generationum, quod Mulieres similibus cum Viris Exercitiis tam Animi, quam Corporis, non utantur; Illud contra se habet: Distantia enim Virtutis inter Matrem, & Fœtinam, maxime utilis est Fœtus; Atque Fœmina teneriores magis Præbitoria sunt ad alendum fœtum, quod etiam in Nutricibus tenet. Neque enim Spartana mulieres, quæ ante annum viceſimum secundum, aut (ut alij dicunt) quintum, nubere non solebant (ideoque Andromachæ vocabantur) generosiores, aut longæviores Sobolem ediderunt, quam Romanæ, aut Athenienses, aut Thebanæ, apud quas, Anni Duodecim, aut Quatuordecim Nubiles erant. Atque si in Spartanis aliquid fuerit Egregium, id magis Virtus Parsimonia debebatur, quam Nuptiis Mulierum serotinis. Illud vero Experientia docet, Esse quædam Stupes ad tempus longævus, ut Longævitas sit, quemadmodum Morbi, Res Hæreditaria, in aliquibus periculis.

33. Candidiores Genis, Cute, & Capillis, minus vivaces; Subnigri, aut Rufi, aut Lentiginosif magis. Etiam Rubor nimis in Juventute, Longævitatē minus promittit, quam Pallor. Cutis durior Longævitatē signum, potius quam mollior; neque tamen hoc intelligitur de Cute Spiffiori (quam vocant Anserinam) quæ est tanquam Spongiosa; sed de Dura simul, & Compacta; Quin & Frons majoribus Rugis sulcatus, melius signum quam Nitidus, & Explicatus.

34. Pili in Capite Asperiores, & magis setosi ostendunt vitam longiorem quam Molles, & delicati; Crispi vero eandem prænunciant, si sint simul Asperi; contra si sint Molles, & splendentes. Item si sit Crispatio potius Densa, quam per largiores Cincinnos.

35. Citius aut serius Calvescere, Res est quasi indifferens; cum Calvastris plurimi longævi fuerint; Etiam cito Canescere, (ut nunquam videatur Canities præcursor ingruentis Senectutis) Res fallax est; cum haud pauci præpropere Canescentes, diu postea vixerint; Quinetiam præmatura Canities, absq; ulla Calvitie, signum est Longævitatē; Contra, si concomitetur Calvitie.

36. Pilositas Partium Superiorum signum Vita minus longæ, atq; Pecciore hirsuti; & quasi subati, minus Vivaces, at Inferiorum Pilositas, ut Femorum, Tibiarum, signum longæ Vita.

37. Proceritas Staturæ (nisi fuerit enormis) Compage commoda, & sine Gracilitate, præsertim si conuenitur Corporis Agilitas, signum longæ Vitæ; At contra, Homines brevioris Staturæ magis vivaces, si fuerint minus Agiles, & Motu tardiores.

38. In Corporis Analogia; Qui Corpore aliquanto breviores sunt, Tibiis longioribus, longæviores sunt, quam qui corpore magis demisso, Tibiis autem brevioribus: Item, qui Inferioribus Partibus largiores sunt, & Superioribus contractiores, (Structura Corporis, quasi surgente in Acutum) longæviores, quam qui Humeros lati, deorsum sunt tanquam attenuati.

39. Macies cum Affectibus Sedatis, tranquillibus, & facilibus; Pinguior autem Habitus cum Cholera, vehementi, & pertinacia; Diuturnitatem Vitæ significat: Obesitas autem in Juventute, breviorē Vitam præmonstrat; in Senectute, Res est magis indifferens.

40. Diu & sensim Grandescere, signum Vitæ longæ; si ad Staturam magnam, magnum signum: si ad minorem, signum tamen; At contra velociter Grandescere ad Staturam magnam, signum malum est; sin ad Staturam brevem, minus malum.

41. Carnes Firmiores, & Corpus Musculosum, & Nervosum & Nates minus tumentes, (quantum Sedendo tantum sufficiant) & Venæ paulo eminentiores, Longævitatē denotant; contraria Brevitatem Vitæ.

42. Caput, pro Analogia Corporis, minutius; Collum mediocre, non oblongum, aut gracile, aut tumidum, aut tanquam Humeri impactum: Nares parvule, quacunque forma Nasi: Os largius: Auris cartilagineæ, non Carnosæ; Dentēs robusti, & contigui, non exiles, aut rari, Longævitatē prænunciant; Et multo magis, si Dentēs aliqui novi, proveciore Ætate proveniant.

43. Pectus latius, sed non elevatum, quin potius adanctius: Humerique aliquantulum gibbi, & (ut loquuntur) Fornicati: Venter planus, nec prominens: Manus largior, & Palma minus Lineis exarata: Pes brevior, & rotundior, Femora minus carnosæ; Surrex non cadentes, sed se alius sustentantes, Signa Longævitatē.

44. Oculi paulo grandiores, atq; Iris ipsorum cum quodam Vivore; Senlus omnes non nimis acuti: Pulsus Juventute tardior, sub Ætatem vergentem paulo incitator; Detentio Anhelitus faciliior, & in plurā Momenta; Alvus Juventute sicciior, Vergente Ætate humidior, signa etiam Longævitatē.

45. De Temporibus Nativitatē, nihil observatum est, quoad Longævitatē, memoratu dignum, præter Astrologica, quæ in Topicis relegavimus. Partus Octimestris, non solum pro non Vivace, verum etiam pro non Vitali habetur. Etiam Partus Hyemales habentur pro Longævioribus.

46. Victus sive Diætā Pythagorica, aut Monastica, secundum Regulas strictiores, aut ad Amussimæ aequalis, (qualis fuit illa Cornari) videtur potenter facere ad Vitæ Longitudinē. At contra ex iis, qui libere, & communi more vivunt, Longæviores reperiti sunt sæpenumero Edaces & Epulones, denique qui liberaliore Mensa usi sunt. Media Diætā, quæ habetur pro Temperata, laudatur, & ad Sanitatem conferri, ad Vitam Longævam parum potest: Etenim, Diætā illa Strictior, Spiritus progigni paucos, & lentos, unde minus consumit; at illa Plenior,

Alimentum præbet copiosam, unde magis reparat; Media neutrum præstat; Vbi enim Extrema nociva sunt, Medium optimum; verum ubi Extrema jurata, Medium nihil fere est. Diætā autem illi Illustri, convenit etiam Vigilia, ne Spiritus pauci, multo Somno opprimantur; Exercitatio item modica, ne exolvantur; Veneris Abstinētia, ne exhauriantur: At Diætā Pœriori cōvenit contra Somnum largior, Exercitatio frequentior, Usus Veneris tempestivus. Balnea, & Unguenta (qualia fuerunt in usu) Delicis potius, quam Vitæ producenda, accommodata fuerunt; Verum de his omnibus, cum ad Inquisitionem secundum Intentionem ventum erit, accuratius dicemus. Illud interim Celsi Medici, non solum Docti, verum etiam Prudentis, non contemnendum est; Qui Varietatem & Alternationem Diætæ jubet, sed cum inclinatione in Partem Benigniorē; Scilicet, ut quis Vigilis quandoque se assuescat, alias Somno indulget, sed Somno sapius, Idem, interdum jejundet, interdum epuletur, sed epuletur sapius; Interdum Animi Contentionibus strenue incumbat, interdum Remissionibus utatur, sed Remissionibus sapius. Illud certe minime dubium est, quin Diætā bene instituta, partes, ad prolongandam Vitam, potiores teneat; neque conveni unquam aliquem valde Longævum, qui interrogatus de Victu suo, non observasset aliquid Peculiarē; Alij alia. Equidem memini quendam Senem Centenarius Majorē, qui productus est Testis, de antiqua quadam Præscriptione, Is cum, finito Testimonio, a Iudice familiariter interrogaretur, quid agens tam diu vixisset; respondit præter expectatum, & cum Resu Audientium) Edendo, antequam esurirem, & Potando, antequam sitirem. Sed de his, (ut dictum est) postea.

47. Vita Religiosa, & in sacris, videtur ad Longævitatē facere; Sunt in hoc Genere Vitæ, Otium, Admiratio & Contemplatio rerum divinarum; Gaudia non Sensualia; Spes nobiles; Motus salubres; Mores dulces; denique Renovationes continuæ per Observantias, Pœnitentias, & Expiationes; quæ omnia ad Diuturnitatem Vitæ potenter faciunt. Quibus si accedat Diætā illa Austera, quæ Massam Corporis induret, Spiritus humiliet, nil mirum si sequatur Longævitas insignis; qualis fuit Pauli Eremitæ, Simeonis Stilitæ, Anachoretæ Columnaris, & complurium aliorum Monachorum ex Eremito, & Anachoretarum.

48. Huic proxima est Vita in Literis, Philosophorum, Rhetorum, & Grammaticorum; Degitur hic quoque in Otio, & in iis Cogitationibus, quæ cum ad Negotia Vitæ nihil pertineant, non mordent, sed Varietate, & impertinentia, delectant; Vivunt etiam ad arbitrium suum, in quibus maxime placeat, Horas & Tempus terentes; Atque in consortio plerumque Adolescentium, quod paulo latius est. In Philosophis autem magna est Discrepantia, quoad Longævitatē, inter Sectas. Etenim Philosophi, quæ non nihil habent ex Superstitione, & Contemplationibus sublimibus, optima, ut Pythagorica, Platonica: Etiam quæ Mundi Perambulatiōnem, & Rerum Naturalium varietatem complectebantur, & Cogitationes habebant descendentes, & alias & magnanimas, (de Infinito, & de Astris, & de Virtutibus Heroicis, & huiusmodi) ad Longævitatē bonæ; quales fuerunt Democriti, Philolai Xenophanis, Astrologorum & Stoicorum: Etiam

qua nihil habebant Speculationis Profundioris, sed ex Senſu Communi, & Opinione vulgaris, absque Inquisitione acriori, in omnem partem placide disputabant, similiter bona; quales fuerunt Carneadis, & Academicorum; item Rhetorum, & Grammaticorum: *At contra*, Philosophia in Subtilitatem Molestis versantes, & Pronunciativa, & singula ad Principiorum Trutinam examinantes, & torquentes, denique Spiniosiores, & Angustiores, mala; quales fuerunt, plerumque Peripateticorum, & Scholasticorum.

49. Vita Rusticana item ad Longævitatē idonea; Frequens est sub Dio, & Aere libero, non Socors, sed in Motu; Dapibus plerumq; Recentibus, & inemittis, sine Curis & Invidia.

50. De Vita Militari, in Inventute, etiam bonam habemus Opinione; Certe complures Bellatores egregii longævi fuerunt; Corvinus, Camillus, Xenophon, Ageſilaus, & Alij tam Prisci, quam Moderni: Prodest certe Longævitati, si a Inventute, ad Etatem Provellam, omnia creſcant in Benignius, ut Inventus laboriosa, Dulcedinem quandam Senectuti largiatur: Existimamus etiam Affectus Militares, ad Contentiosius studium, & spem Victoriæ, erectos, talem infundere Calorem Spiritibus, qui Longævitati profiit.

M E D I C I N Æ

AD

Longævitatē.

Ad Artic. 10. Connexio.

Medicina quæ habetur, intuetur fere tantum Conservationem Sanitatis & Curationem Morborum; de iis autem, quæ proprie spectant ad Longævitatē, parva est Mentio, & tanquam obiter. Proponemus tamen ea Medicamenta, quæ in hoc genere notantur, Cordialia scilicet quæ vocantur. Etenim quæ sumpta in Curationibus, Cor & (quod verius est) spiritus muniunt, & roborant, contra Venena & Morbos, translata cum Judicio & Delectu in Dietam, etiam ad Vitam producendam, aliqua ex parte, prodesse posse, consentaneum est. Id faciemus non promiscue ea cumulantes, (ut moris est) sed exerpentes Optima.

1. Aurum triplici Forma exhibetur, Aut in Auro (quod appellam) Potabili; aut in Vino Extinctionis Auri; aut in Auro in Substantia; qualia sunt, Aurum Foliatum, & Limatura Auri. Quod ad Aurum Potabile attinet, caput dari in Morbis desperatis, aut gravioribus, pro egregio Cordiali, atque succi essu non contemnendo. Verum existimamus Spiritus Salis, per quos fit Dissolutio, Virtutem illam, quæ reperitur, largiri potius, quam ipsum Aurum; Quod tamen sedulo celatur: Quod si aperiri possit Aurum absque Aquis Corrosivis, aut per Corrosivas, (modo absit Qualitas Venenata) bene postea ablutas, Rem non inutilem fore arbitramur.

2. Margaritæ sumuntur aut in Pulvere laxigato, aut in Malagmate quodam sive Dissolutione, per Succum Limonum impense acerborum, & recentium; atq; dantur aliquando in Confectionibus Aromaticis, aliquando in Liquore. Margarita proculdubio affinitatem habet cum Concha, cui adheret; & possit esse similis fere Qualitatis cum Testis Cancrosum Flaviatilium.

3. Inter Gemmas Crytallinas habentur pro Cordialibus præcipue duæ; Smaragdus & Hyacinthus;

qua dantur sub iisdem Formis, quibus Margaritæ, excepto quod Dissolutiones earum (quod scimus) non sint in usu. Verum nobis magis suspecta sunt Gemmæ illæ Vitreæ, ob Asperitatem.

[Monitum.] De his, quæ memoravimus, quatenus & quomodo Juvamentum præbeant, postea dicitur.

4. Lapis Bezoar probata est Virtutis; quod Spiritus recreet, & lenem Sudorem provocet. Cornu autem Monocerotis, de Existimatione sua decidit; ita tamen ut gradum seruet, cum Cornu Cervi, & Osse de corde Cervi, & Ebore & similibus.

5. Ambra Grifia ex optimis est, ad Spiritus demulcendos, & confortandos. Sequuntur Nomina tantum Simplicium, cum Virtutes ipsarum satis sint cognite.

Calida.

Crocus.
Folium Indum.
Lignum Aloës.
Cortex Citri.
Melissa.
Ocymum.
Caryophyllata.
Flores Arantiorum.
Rosmarinus.
Menta.
Betonica.
Carduus Benedictus.

Frigida.

Nitrum.
Rosa.
Viola.
Fragaria.
Fraga.
Succus Limonum dulcium.
Succus Arantiorum dulcium.
Succus Pomorum Fragrantium.
Borago.
Buglossa.
Pimpinella.
Santalum.
Camphora.

[Monitum.] Cum de iis jam Sermo sit, quæ in Dietam transferri possint; Aquæ illæ Ardentiore, atque Olea Chymica, (quæ, ut ait Quidam ex Navigatoribus, sunt sub Planeta Martis, & habent Vim furiosam, & destructivam) quinetiam Aromata ipsa Actia & Mordacia, rejicienda sunt; & videntur, quomodo componi possint Aquæ, & Liqueres ex Præcedentibus, non Phlegmaticæ illæ Stillatiæ; neque rursus Ardentes ex Spiritu vini, sed magis Temperatæ, & nihilominus vivæ, & Vaporem benignum spirantes.

6. Hesitamus de Frequenti Sanguinis Missione; utrum ad Longævitatē conferat, & potius in ea sumus Opinione, quod hoc faciat, si in Habitum versa fuerit, & cætera sint accommodata; Etenim Succum Corporis Veterem emittit, & Novum inducit.

7. Arbitramur etiam Morbos quosdam Emaciantes, bene curatos, ad Longævitatē prodesse; Succos enim Novos præbent Veteribus consumptis; atque (ut ait ille) Convalescere est Juvencere; Itaque inducendi sunt tanquam Morbi quidam artificiales, id quod sit per Dietas strictas, & Emaciantes, de quibus postea dicemus.

INTENTIONES.

Ad Artic. 12. 13. & 14.

Connexio.

Postquam autem *Inquisitionem* absolverimus secundum subiecta, videlicet *Corporum Inanimatorum, Vegetabilium, Animalium, Hominis*; propius accedemus, & *Inquisitionem per Intentiones* ordinabimus veras & proprias, (ut omnino arbitramur) quæq; sint tanquam Semitæ vitæ Mortalis. Neque enim in hac Parte quicquam, quod valeat, hæcenus inquisitionem, quasi simplices, & non proficientes. Nam cum audiamus ex una parte Homines, de confortando *Calore Naturali*, atq; *Humore Radicali*; atque de *Cibus*, qui generant Sanguinem laudabilem; quique sit nec *Torridus*, nec *Phlegmaticus*; atq; de *Refocillatione*, & *Recreatione Spirituum*, verba facientes; existimamus sane, Homines non malos esse, qui hæc loquuntur: Sed nihil horum potèter facit ad Finem. Cum vero ex altera parte, audiamus Sermones inferri de *Medicinis ex Auro*, (quia scilicet *Aurum* Corruptioni est minime obnoxium) & de *Gemmis*, ad recreandos Spiritus, propter Proprietates occultas, & Clarorè suum; Quodq; si possint detineri, & excipi in *Vasibus Balsama*, & *Quinta Essentia Animalium*, Superbiam faceret *Spem Immortalitatis*; Quodque *Carnes Serpentum & Ceruorum*, consensu quodam valeant ad *Renovationem Vitæ*, quia *Alter* mutat *Spolia*, alter *Cornua*; (debuerant autem *Carnes Aquilarum* adungere, quia *Aquila* mutat *Rostrum*;) Quodque quidam, cum *Inguentum* sub terra defossum reperisset, eoque se à Capite ad Pedes usque unxisset, (exceptis *Plantis Pedum*) ex huiusmodi *Unctione* trecentos Annos vixisset absq; morbo, (præter *Tumores Plantarum Pedum*;) Atque de *Artefio*, qui cum *Spiritu* suum labascere sensisset, *Spiritu Adolescentis* cuiusdam *Robusti* ad se traxisset, eumque inde exanimasset; sed ipse complures Annos ex *Alieno illo Spiritu* vixisset; Et de *Floris Fortunatis*, secundum *Schemata Cæli*, in quibus *Medicina* ad *Vitam* producendam, colligi, & componi debent; Atque de *Sigillis Planetarum*, per quæ *Virtnes* cælestis ad prolongationem vitæ haurire, & deducere possimus; & huiusmodi *Fabulosi*, & *Superstitiosi*; prorsus miramur Homines ita *Mente captos*, ut iis huiusmodi *Res* imponi possint. Denique, subit *Humani generis Misericordia*, quod tam duro *Fato* obsideatur, inter *Res* inutilis, & ineptas *Nostras* autem *Intentiones*, & *Rem* ipsam premere, & procul esse à *Commentis* vanis, & credulis, confidimus; & tales, ut *Rebus*, quæ illis *Intentionibus* satisfaciant, à *Posteris* quam plurima, *Intentionibus* autem *ipsis* non multum, addi posse existimemus.

Sunt tamen *Pauca*, sed magni proflus *Momenti*, quorum *Homines* præmunitos esse volumus.

Primo, nos in hac *Sententia* sumus, ut existimemus *Officia Vitæ*, esse *Vita ipsa* potiora. Itaque si quid sit eiusmodi, quod *Intentionibus* nostris, magis exacte respondere possit, ita tamen ut *Officia*, & *Munia Vitæ*, omnino impediatur; quicquid huius generis sit, rejicimus: *Levem* fortasse aliquam *Mentionem* huiusmodi *Reum* facimus, sed minime illis insistimus. Neq; enim de *vita aliqua*, in *Speluncis*, ubi *Radii & Tempestates cæli* non pene-

trant, instar *Antri Epimenidis*; Aut de *perpetuis Baniis*, ex *Liquoribus* preparatis; Aut de *Superpellicis*, & *Ceratis* ita applicandis, ut *Corpus* perpetuo sit tanquam in *Caplula*; Aut de *Pigmentis Spissis*, more *Barbarorum* nonnullorum; Aut de *Ordnatione Viæ* & *Dietæ* accurata, quæ solum hoc videatur agere, & nihil aliud curare, quæ ut quis vivat; (qualis fuit *Herodici* apud Antiquos, & *Cornari Veneti* nostro Sæculo, sed majore cum *Moderatione*;) Aut de huiusmodi *Portentis*, *Fastidiis*, & *Incômodis*, sermonem aliquem *serium*, & diligentem instituumus; Sed & afferimus *Remedia*, & *Præcepta*, ex quibus *Officia vitæ* non deserantur, aut nimias excipiant *Moras*, & *Molestias*.

Secundo, ex altera parte, *Hominiibus* denunciamus, ut *nugari* desinant; nec existiment tantum *Opus*, quantum est *Naturæ potentem Cursum* remorari, & retrovertere, posse *Haultu* aliquo *Matutino*, aut *usu* alicujus pretiosæ *Medicinæ*, ad *Exitum* perducere; sed ut pro certo habeant, necesse esse ut huiusmodi *opus* sit plane *Res operosa*, & quæ ex copluribus *Remediis*, atque eorum inter se *Connexione* idonea, constat; Neque enim quicquam ita *stupidus* esse debet, ut credat id quod nunquam est factum, fieri posse, nisi per *Modos* etiam nunquam tentatos.

Tertio diserte profiteamur, nonnulla ex iis, quæ proponemus, *Experimento* nobis non esse probata, (neque enim hoc patitur nostrum *Genus Vitæ*) sed tantum *summa* (ut arbitramur) *Ratione*, ex *Principiis* nostris, & *Præsuppositis*, (quorum alia inferimus, alia *Mente* servamus) esse derivata; & tanquam ex *Rupe*, aut *Minera* ipsius *Naturæ*, excisa & effossa. Neq; tamen *Curam* omisimus, eamque providentem & sedulam, quin (quandoquidem de *Corpore Humano* agatur, quod, ut ait *Scriptura*, est *supra Vestimentis*) ea proponamus *Remedia*, quæ sint tuta saltem, si forte non fuerint fructuosa.

Quarto, illud *Homines* rite, & animadvertere, & distinguere volumus; Non eadem semper, quæ ad *Vitam Sanam*, ad *Vitam Longam* conferre. Sunt enim nonnulla, quæ ad *Spirituum Alacritatem*, & *Functionum Robur*, & *Vigorem*, proficiunt, quæ tamen de *Summa Vitæ* detrahunt & alia, quæ ad *Prolongationem Vitæ* plurimum juvant, sed tamen non sunt absque *Periculo valetudinis*; nisi per *Accommodata* quædam huic *Rei* occurratur; de quibus tamen (prout *Res postulat*) *Cautiones*, & *monita* exhibere non prætermittimus.

Postremo, visum est nobis varia *Remedia*, secundum *singulas Intentiones* proponere; *Delectum* vero *Remediorum*, atq; *Ordinem* ipsorum, in *medio* relinquere. Etenim ex ipsis, quæ *Constitutionibus* *Corporum* diversis, quæ *Generibus Vitæ* variis, quæ *Ætatibus* *singulis*, maxime convenient, quæque alia post alia *sumenda* sint, & quomodo *Praxis* univèrsa harum rerum sit *instruenda*, & *regenda*, exacte perscribere, & nimis longum foret; neq; idoneum est quod publicetur.

Intentiones in *Topicis* proposuimus tres: *Prohibitionem Consumptionis*, *Perfectionem Reparationis*, & *Renovationem Veterationis*. Verum, cum quæ dicentur, nihil minus sint, quam *Verba*, *Intentiones* illas tres ad decem *Operationes* deducemus.

1. Prima est *Operatio* super *Spiritu*, ut revirescât.
2. Secunda *Operatio* est, super *Exclusionem Aeris*.

3. Tertia

3. Tertia Operatio est, super Sanguinem, & Calorem Sanguificantem.

4. Quarta Operatio est, super Succos Corporis.

5. Quinta Operatio est, super Viscera, ad Extrusionem Alimenti.

6. Sexta Operatio est, super Partes Exteriores, ad Attractionem Alimenti.

7. Septima Operatio est, super Alimentum ipsum, ad Insinuationem ejusdem.

8. Octava Operatio est, super Actum ultimum Assimilationis.

9. Nona Operatio est, super Intenerationem Partium, postquam cœperint defecari.

10. Decima Operatio est, super Expurgationem Succu veteris, & Substitutionem Succu novi.

Harum Operationum Primæ quatuor pertinent ad Intentionem primam; Quatuor Proximæ, ad Intentionem secundam; Dua ultimæ, ad Intentionem Tertiam.

Cum vero hæc Pars de Intentionibus, ad Praxin innuat, sub Historia Nomine, non solum Experimenta, & Observationes, sed etiam Consilia, Remedia, Causarum Explicationes, Assumpta, & quæcunque huc spectant, immiscebimus.

OPERATIO

super Spiritus, ut maneat juveniles, & revirescant.

I.

HISTORIA.

1. Spiritus omnium, que in Corpore sunt, Fabri sunt, & Opifices. Id & Consensu, & ex infinitis Instantiis patet.

2. Si quis posset efficere, ut in corpore Senili rursus indantur Spiritus, quales sunt in Juvene; Rotam hanc Magnam, Rotas reliquas Minores circumagere, & Naturæ Curlum retrogradum fieri posse, consentaneum est.

In omni Consumptione, sive per Ignem, sive per Aetatem, quo plus Spiritus Res, sive Calor depradatur Humorem, eo brevior est Duratio Rei. Id ubique occurrit, & patet.

4. Spiritus in tali Temperamento, & Gradu Activitatis ponendi sunt, ut Succos Corporis (ut ait ille) non bibant, & sorbeant, sed pitissent.

5. Duo sunt Genera Flammarum; una Accris & Impotens, qua Tenuiora evolare facit, in Duriora parum potest; ut Flamma ex Stramine, vel Ramentis Ligni: Altera Fortis & Conflans, qua etiam insurgit in Dura, & Obstinata; qualis est Lignorum grandiorum & similium.

6. Flammæ Acriores & tamen minus Robustæ; Corpora desiccant, & reddunt effæta, & exueta; at Fortiores Corpora intenerant, & liquant.

7. Etiam ex Medicinis dissipantibus, nonnullæ in Tumoribus, tenuia tantum emittunt, ideòq; indurant, nonnullæ potenter discutunt, ideòq; emolliunt.

8. Etiam in Purgantibus, & Abstergentibus, quædam magis Fluida rapim assportant; quædam magis Contumacia, & Viscosa trahunt.

9. Spiritus tali Calore indui, & armari debent, ut potius ament Dura, & obstinata convellere, & subruere, quam Tenuia, & Preparata emittere; & assportare. Eo enim modo fit Corpus Viride, & Solidum.

10. Spiritus ita subigendi, & componendi sunt, ut fiant Substantia densi, non rari; Calore pertinaces, non acres, Copia, quanta sufficit ad Munia Vitæ, non

redundantes, aut turgidi; Motu sedati, non subsultorij, & inæquales.

11. Super Spiritus plurimum operari, & posse Vapores, ex Somno, & Ebrietate, & Passionibus Melancholicis, & Leticantibus, & Recreatione Spirituum per Odores in Deliquiis, & Languoribus, patet.

12. Spiritus quatuor modis condensantur. Aut Fugando; Aut Refrigerando; Aut Demulcendò; Aut Sedando: Atq; primum de Condensatione per Fugam videndum.

13. Quicquid fugat undequaque, cogit Corpus in Centrum suum, atq; ideo condensat.

14. Ad Condensationem Spirituum per Fugam, longe potentissimum, & efficacissimum, est Opium; & deinde Opiata, atq; generaliter Soporifera.

15. Efficacia Opii ad Condensationem Spirituum admodum insignis est; cum tria fortasse Grana ejus, Spiritus paulo post ita coagulent, ut non redeant, sed extinguantur, & reddantur immobiles.

16. Opium, & Similia non fugant Spiritus propter Frigus suum; (Habent enim partes manifesto calidas:) Sed è converso refrigerant, propter Fugam Spirituum.

17. Fuga Spirituum ex Opio, & Opiatis, optime cernitur, in illis exteriori Applicatis; quæ subinde Spiritus statim se subducunt; nec amplius accedere volunt, sed morificatur Pars, & vergit ad Gangranam.

18. Opiata in magnis Doloribus, veluti Calculi, aut in Abscessione Membrotum, Dolores mitigant; maxime per Fugam Spirituum.

19. Opiata sortiuntur bonum Effectum ex mala Causa: Fuga enim Spirituum, mala; Condensatio autem eorum à Fuga, bona.

20. Græci multum püsuerunt, & ad Sanitatem, & ad Prolongationem Vitæ, in Opiatis: Arabes vero adhuc magis, in tantum ut Medicinæ suæ Grandiores, (quas Deorum manus vocant) pro Basi suæ, & Ingrediente principali habeant Opium; reliquis admixtis ad ejus noxias Qualitates retundendas, & corrigendas, quales sunt Theriaca, Mithridatum, & cætera.

21. Quicquid in Cura Morborum Pestilentia- lium, & Malignorum feliciter exhibetur, ut Spiritus stantur; & frantur, ne turbent, & tumultuentur; id optime transfertur ad Prolongationem Vitæ; cum idem faciat ad utrumque; Condensatio videlicet Spirituum. Id autem præstant ante omnia Opiata.

22. Turcæ Opium experiuntur, etiam in bona Quantitate, innoxium, & confortativum; adeo ut etiam ante Prælia, ad Fortitudinem illud sumant; Nobis vero nisi in parva Quantitate, & cum bonis Correctivis, lethale est.

23. Opium, & Opiata, manifesto deprehenduntur excitare Venerem; & quod testatur vim ipsorum ad roborandos Spiritus.

24. Aqua Scillatitia ex Sylvestri Papavere, ad Crapulam Febres, & varios Morbos feliciter adhibetur, quæ proculdubio est temperatum Genus Opiatis: Neq; de Varietate Usus ejus miretur quispiam; Id enim Opiatis familiare est; quia Spiritus roboratus & densatus, insurgit in quemcumq; Morbum.

25. Turcæ habent etiam in usu Herba Genus, quam vocant Daphe, quam desiccata pulverizant, & in Aqua calida propinant, quam dicunt haud par-

vum prestare illis Vigorem, & in Animis, & in Ingeniis: Quæ tamen largius sumpta, Mentem movet, & turbat, unde manifestum est eam esse similis Naturæ cum Opiatis.

26. Celebratur in universo Oriente Radix quædam vocata Betel, quam Indi, & reliqui in ore habere, & mandere consueverunt; atque ex ea Mansione mire recreantur, & ad Labores tolerandos, & ad Languires discutiendos, & ad Coitum fortificandum, videtur autem esse ex Narcoticis, quia magnopere denigrat Dentes.

27. Incepit nostro seculo in immensum crescere usus Tobaccò, atque afficit Homines occulta quadam delectatione, ut qui illi semel assueti sint, difficile postea abstineant; Et facit proculdubio ad Corpus allevandum, & tollendas Lassitudines: Atque vulgo virtus ejus refertur, eo quod aperiat Meatus, & eliciat Humores: Attamen, rectius referri potest ad Condensationem Spirituum; cum sit Hyoscyami quoddam genus, & Caput manifesto turbet, quemadmodum Opiata.

28. Sunt aliquando Humores generati in Corpore, qui & ipsi sunt tanquam Opiati; ut fit in aliquibus Melancholicis, quibus si quis corripitur, admodum fit longævus.

29. Opiata (quæ etiam Narcotica vocantur, & Stupefactiva) Simplicia sunt, Opium ipsum, quod est Succus Papaveris Papaveris, & in Herba, & in Semine; Hyoscyamus; Mandragora; Cicuta; Tobacco; Solanum.

30. Opiata Composita sunt, Theriaca, Mithridatium, Triferæ, Ladanum Paracelsi, Diacodium, Diacordium, Philonium, Pillule de Cynoglossa.

31. Ex his, quæ dicta sunt, possent deduci quædam Designationes, sive Consilia ad prolongationem vitæ, secundum hanc Intentionem, scilicet Condensationis Spirituum per Opiata.

32. Si itaque quorannis à Juventute Adulta, Dixta quædam Opiata: usurpetur sub Fine Maji; quia Spiritus Æstate maxime solvantur & attenuantur, & minor instat metus ab Humoribus frigidis: Sit vero Opiatum aliquod Magistrale, debilius quam ea, quæ in usu sunt, & quoad minorem Quantitatem Opii, & quoad parviorem Mixturam impense Calidiorum: Sumatur Mane inter Somnos, Victus sit simplicior, & parcius absq; Vino aut Aromatibus, aut Vaporosis: Sumatur autem Medicina alternis tantum diebus, & continetur Dixta, ad Quatuordecim Dies. Hac Designatio Iudicio nostro Intentioni haud perperam satisfaciit.

33. Possit etiam esse Acceptio Opiatorum, non tantum per Os, sed etiam per Fumos; Sed talis esse debet, ut non moveat nimis Facultatem Expulsivam, aut eliciat Humores; sed tantum brevi mora operetur super Spiritus intra cerebrum; Itaq; Suffumigatio matutina, per Os, & Nares excepta, cum Tobacco, admixta ligno Aloës, & Foliis Siccis Rorismarini, & parum Myrrhæ, utilis foret.

34. In Opiatis magnis, quales sunt Theriaca, Mithridatium, & cætera (præsertim in Juventute) non malum foret, potius Aquas ipsorum Stillatitias sumere, quam Corpora ipsorum: Etenim Vapor in distillando surgit; Calor Medicamenti fere subsidet: Aqua autem Stillatitiæ, plerumque in Virtutibus, quæ per Vapores sunt, bone; in cæteris, e-nervet.

35. Sunt Medicamenta, quæ Gradum habent quendam debilem, & occultum, & propterea tutum, ad Virtutem Opiatam; Ea immittunt Vaporem lenem & copiosum, sed non malignum, quemadmodum Opiata faciunt: Itaq; Spiritus non fugant, sed congregant tamen, & nonnihil inspiant.

36. Medicamenta in ordine ad Opiata sunt ante omnia Crocus, atque ejus Flores; deinde Folium Indicum; Ambra-gritia; Coriandri Semen præparatum; Amomum, & Pseudamomum; Lignum Rhodiolum; Aqua Florum Arantiorum, & multo magis Infusio Florum eorundem recentium in Oleo Amygdalino; Nux Muscata foraminata, & in Aqua Rosacea macerata.

37. Vi Opiata parce admodum, & certis Temporibus (ut dictum est) ita hæc Secundaria, familiariter, & in Victu quotidiano, sumi possunt; & multum conferent ad Prolongationem vitæ. Certe Pharmacopæus quidam Calecutie, ex Usu Ambra, ad centum sexaginta Annos vixisse perhibetur, atque Nobiles in Barbaria, ex ejusdem Usu, longæ viperiuntur, cum Plebs brevioris sit Ævi; Et apud Majores nostros, qui nobis fuerunt Viraciores, Crocus magno in Usu fuit, in Placentis, Julculis, &c. Atque de primo Modo Condensationis Spirituum, per Opiata, & Subordinata, hæc inquisita sint.

38. Iam vero de secundo Modo Condensationis Spirituum per Frigus, inquiramus; Proprium enim Opus Frigoris est Denlatio; atque perficitur absque Malignitate aliqua, aut Qualitate inimica: ideoque tutior est Operatio, quam per Opiata; licet paulo minus potens, si per vices tantum, quemadmodum Opiata, usurparetur: At rursum, quia familiariter, & in Victu quotidiano moderate adhiberi potest, etiam longe potentior ad prolongationem vitæ est, quam per Opiata.

39. Refrigeratio Spirituum, fit tribus modis, Aut per Respirationem; Aut per Vapores; Aut per Alimenta: Prima optima est, sed fere extra nostram potestatem; Secunda etiam potens, & tamen præsto est; Tertia debilis, & per Circuitus.

40. Aër Limpidus & purus, & nihil habens Fælginis, antequam recipiatur in Pulmones, & minus obnoxius Radis solis, Spiritus optime densat. Talis invenitur aut in jugis Montibus Siccis, aut in Campstribus perflatibus, & tamen umbrosis.

41. Quoad Refrigerationem & Denlationem Spirituum per Vapores, Radicem hujus Operationis ponimus in Nitro, veluti Creatura ad hoc propria, & electa; his usi & persuasi indicis.

42. Nitrum est tanquam Aroma Frigidum; Idque indicat Sensus ipse. Mordet enim, & tentat Linguam, & Palatum Frigore, ut Aromata Calore; Atq; inter ea quæ novimus, unicum est, & solum, quod hoc præstet.

43. Frigida fere omnia (quæ sunt proprie Frigida, non per Accidens, ut Opium,) habent Spiritum exilem, & paucum; Contra spirituosissima sunt omnia fere Calida. Solum invenitur Nitrum in Natura Vegetabili quod Spiritu abundet, & tamen sit Frigidum. Nam Caphura quæ est Spirituosissima, & tamen edit Actiones Frigida, refrigerat per Accidens tantum; nempe Tenuitate sua, absq; Acrimonia, juvando perspirationem in Inflammationibus.

44. In Congelatione & Conglacione Liquorum quæ nuper cepit esse in Usu, per Nivem & Glaciem

Gliciem ad Exteriora Vasis appositam, immiscetur illis Nitrum, atque proculdubio excitat, & roborat Congelationem; Verum est, etiam usurpari ad hoc Salem Nigrum communem, qui potius Activitatem induit Frigori Nivali, quam per se infrigidat; Sed, ut accipis in Regionibus calidioribus, ubi Nix non cadit, fit Congelatio à Nitro solo; Sed hoc mihi compertum non est.

45. Pulvis Pyrius, qui precipue constat ex Nitro, perhibetur e potus conducere ad Fortitudinem, & usurpari à Nautis sæpenumero, & Militibus ante prælia, quemadmodum à Turcis Opium.

46. Datur feliciter Nitrum in Caufonibus, & Febribus Pestilentibus, ad leniendos, & frangendos Ardores earum perniciosos.

47. Manifestissimum est Nitrum in Pulvere Pyrio magnopere exhorreere Flammam; unde sit admirabilis illa ventositas, & Excussio.

48. Nitrum deprehenditur esse veluti Spiritus Terræ: Etenim certissimum est, quancumq; Terram licet puram, neq; Nitrosam admixtam, ita accumulata, & relectam, ut immunita sit à Radiis Solis, neq; emitat aliquod Vegetabile, colligere etiam satis copiose Nitrum; unde liquet Spiritum Nitri, non tantum Spiritui Animalium, verum etiam Spiritui Vegetabili esse inferiorem.

49. Animalia que potant ex Aqua Nitrosa manifesto pinguescunt, quod signum est Frigiditatis in Nitro.

50. Impinguatio Soli maxime fit à Nitrositate: omnis enim Stercoratio est nitrosa; Atque hoc signum est Spiritus in Nitro.

51. Ex his patet Spiritus humanos per Spiritum Nitri posse infrigidari & densari; & fieri magis Crudos, & minus Acres; Quemadmodum igitur Vina fortia, & Aromata, & Similia, Spiritus incendunt, & Vitam abbreviant; ita & Nitrum è converso illos componit, & comprimit, & facit ad Longævitatem.

52. Illus autem Nitri potest esse in Cibo inter Salem, ad decimam partem salis; in Iusculis marinis, ad Granam à tribus ad decem, etiam in Potu, sed qualitercumq; usurpatum cum modo, ad Longævitatem summe profest.

53. Quemadmodum Opium precipuas Partes tenet in Condensatione Spirituum per Fugam; atq; habet simul sua Subordinata, minus potentia, sed magis tuta, qua & majori Quantitate, & frequentiori usu sumi possunt; de quibus superius diximus: ita similiter & Nitrum, quod condensat Spiritus per Frigus; & quandam (ut Moderni loquuntur) Frecuram; habet quoque & ipsum sua subordinata.

54. Subordinata ad Nitrum sunt, omnia que exhibent Odorem nonnihil Terreum; qualis est Odor Terræ puræ, & bona, recenter effossa & versata: In his precipua sunt Borago, Buglossa, Hippo-buglossa, Pimpinella, Fragaria, & Fragaria, Frambesia, Fructus Cucumeris crudus, Poma cruda fragrantia, Folia & Gemmæ Vitis, etiam Viola.

55. Proxima sunt, ea que habent quandam Viorem Odoris, sed paulo magis vergentem ad Calidum, neque omnino expertem virtutis illius Refrigerii; Qualia sunt Melissa, Citrum viride, Aurantium viride, Aqua Rosacea stillatica, Pira assa fragrantia; etiam Rosa Pallida, Rubea, & Mucellata.

56. Illud notandum est, Subordinata ad Nitrum plerumq; plus ad Intentionem conferre Cruda, quam Ignem pallia; quia Spiritus ille Refrigerii, ab Igne dissipatur; Itaque bene sumuntur infusa in Potu, aut Cruda.

57. Quemadmodum Condensatio Spiritus per Subordinata ad Opium, fit aliquatenus per Odores; similiter & illa, que fit per subordinata ad Nitrum; Itaque Odor Terræ Recentis, & puræ, Spiritus optime compefit; sive Ararum sequendo, sive fodiendo, sive herbas inutiles evellendo; etiam Folia in Sylvis, & Sepibus, vergente Autumno, decidentia, bonum Refrigerium præstant Spiritibus; Et maxime omnium, Fragaria motiens. Etiam Odor Violæ, aut Florum Parietariæ, aut Fabarum, aut Rubi suavis, & Madre-selve, exceptus dum crescunt, similis est Naturæ.

58. Quin & novimus Virum Nobilem longævum, qui statim à Somno, Glebam Terræ Recentis, sub Nares apponi quotidie fecit, ut ejus Odorem exciperet.

59. Dubium non est, quin Refrigeratio, & Attenuatio Sanguinis, per Frigida, qualia sunt Endivia, Cichorea, Hepatica, Portulaca, &c. per Consequens infrigidet quoque Spiritus, sed hoc fit per Circutum; At Vapores operantur immediate.

Atque de Condensatione Spirituum per Frigus jam inquisitum est; Tertiam diximus esse Condensationem, per id quod vocamus, Demulcere Spiritus; Quartam, per Sedationem Alacritatis, & Motus nimii ipsorum.

60. Demulcent Spiritus, quæcumq; illis sunt grata, atque amica; neque tamen provocant eos nimium ad Exteriora; sed contra faciunt, ut Spiritus quasi seipsos contenti, se fruantur, & recipiant se in Centrum suum.

61. De his, si repetas ea, que superius posita sunt, tanquam subordinata, & ad Opium, & ad Nitrum; nihil est opus alia Inquisitione.

62. Quod vero ad Sedationem Impetus Spirituum attinet, de ea mox dicemus, cum de Motu ipsorum inquiramus: Nunc igitur postquam de Denfatione Spirituum dixerimus, (que pertinent ad Substantiam ipsorum,) veniendum ad Modum Caloris in ipsis.

63. Calor Spirituum, ut diximus, ejus generis esse debet, ut sit Robustus, non Acris; & amet Obstinata subruere, potius quam Attenuata asportare.

64. Cavendum ab Aromatibus, Vitis, & Potu forti; ut usus ipsorum sit valde temperatus, & abstinentia interpolatus: Etiam à Satureja, Origano, Pulegio, & omnibus, qua ad Palatum Actia sunt, & Incessiva. Illa enim præstant Spiritibus Calorem non Fabilem, sed Prædatorium.

65. Robustum præbent Calorem precipue Enula, Allium, Carduus benedictus, Nasturtium adolefcens, Chamedrys, Angelica, Zedoaria, Verbena, Valeriana, Myrrha, Costum, Sambuci Flores, Myrrhis. Horum usus cum Delectu, & Indicio, alias in Condimentis, alias in Medicamentis, huic rationi satisfaciet.

66. Bene etiam cedit, quod Opiata Magna huic quoque Operationi egregie serviunt; ea videlicet quod exhibent Calorem talem per Compositionem, qualis in Simplicibus optatur, sed vix habetur: Etenim recipiendo Calida illa intensissima (qualia sunt

sunt Euphorbium, Pyrethrum, Staphys-agria, Dracontium, Anacardi, Castoreum, Aristolochium, Opopanax, Ammoniacum, Galbanum, & similia; quæ intus per se sumi non possunt ad retundendam vim Narcoticam Opii, constituunt demum talem Complexionem Medicamenti, qualem jam requirimus; Quod optime perspicitur in hoc, quod Theriaca, & Mithridatium, & Reliqua, non sunt Acria, nec mordent Linguam; sed tantum sunt paululum Amara, & Odoris potentis, & prodant demum Caliditatem suam in Stomacho, & Operationibus sequentibus.

67. Etiam ad Calorem Robustum Spirituum, facit Venus sæpe excitata, raro peracta: atque nonnulli ex Affectibus, de quibus postea dicetur. Atq; de Calore Spirituum Analogo ad Prolongationem vitæ, jam inquisitum est.

68. De Copia Spirituum, ut non sint exuberantes, & ebullientes, sed potius parci; & intra Modum, cum Flamma parva non tantum prædetur, quam magna, brevis Inquisitio est.

69. Videtur ab Experientia comprobari, quod Diæta tenuis, & sere Pythagorica, vel ex Regulis Superioribus vitæ Monasticæ, vel ex Institutis Eremitarum, quæ Necessitatem & Inopiam habebant pro Regula, vitæ reddat Longævam.

70. Huc pertinent Potus Aquæ, Stratum durum, Aër frigidus, Victus tenuis, (scilicet ex Oleribus, Fructibus, atque Carnibus & Piscibus, Conditis & Salutis, potius quam Recentibus & Calidis) Indusium Cilicium, crebra Jejunia, crebra Vigilia, rara Voluptates sensuales, & huiusmodi: Omnia enim ista minuant Spiritus, eosq; redigunt ad Quantitatem eam, quæ tantummodo vitæ Mænis sufficiat; unde minor fit Depradatio.

71. Quod si Diæta fuerit huiusmodi Rigoribus, & Mortificationibus paulo benignior, sed tamen semper equalis, & sibi constans, eandem opem præstat; Etenim etiam in Flammas videmus, Flammam nonnihil majorem, (modo fuerit constans & tranquilla) minus absumere ex Fomite suo, quam Flamma minor agitata, & per vices intensior, & remissior, id quod plane demonstravit Regimen, & Diæta Cornari Veneti, qui bibit & edit tot Annos ad justum Pondus; unde centesimum Annum Viribus & Sensibus validus superavit.

72. Etiam videndum est, ne Corpus, quod plenius nutritur, neq; per huiusmodi (quales diximus) Diætas emaciatur. Veneris ulum Tempestivum omitat; ne Spiritus nimis turgeant, & Corpus emolliant, & destruant. Itaque de Copia Spiritus moderata, & quasi frugali, jam inquisitum est.

73. Sequitur Inquisitio de Frænatione Motus Spiritus; Motus enim manifesto eum attenuat & incendit; Illa Frænatio fit tribus modis: Per Somnum; per Evitationem Laboris vehementis, aut Exercitij nimij, denique omnis lassitudinis; & per Cohibitionem Affectuum molestorum. Ac primo de Somno.

74. Fabula habet, Epimenidem in Antro plures Annos dormivisse, neq; Alimento eguisse; cum Spiritus inter dormiendum minus depascat.

75. Experientia docet, Animalia quadam, (quæ sunt Sorices, & Vespertiliones) in quibusdam Locis occlusis, per integram Hyemem dormire; adeo Somnus Depradationem vitalem compefcit; Quod etiam facere putantur Apes, & Fuci, licet

quandoque a Melle destituti: Itidem Papiliones, & Musca.

76. Somnus post Prandium, ascendentibus in Caput Vaporibus non ingratis, (ut pote primis Roribus (iborum) Spiritibus prodest, sed ad alia omnia, quæ ad Sanitatem pertinent, gravis est & noxius; Attamen in extrema Senectute eadem est Ratio Cibi, & Somni; quia frequens esse debet; & Refectio, & Dormitio, sed brevis & pusilla: quinetiam adultam Metam Senectutis, mera Quies, & perpetuus quasi Decubitus prodest, præsertim Temporibus Hyemalibus.

77. Verum ut Somnus moderatus ad Prolongationem vitæ facit, ita multo magis, si sit Placidus, & non turbidus.

78. Somnum placidum conciliant Viola, Lactuca, (præsertim cotila) Syrupus è Rosis siccis, Crocus, Melissa, Poma in introitu Lecti, Offa panis ex vino Malvatico, præsertim infusa prius Rosa Muscatella: Itaque utile foret, consicere aliquam Pillulam, vel aliquem Haustum parvum, ex huiusmodi Rebus, eoque, uti familiariter. Etiam ea quæ Os Ventriculi bene claudunt, ut Semen Coriandri præparatum, Cotonæ, & Pyra Fragrantia assata, Somnum inducunt placidum; Ante omnia, Juvenili Etate, & maxime iis, qui habent Ventriculum satis fortem, prodest Haustus bonus Aquæ puræ, cruda, in introitu Lecti.

[Mandatum.] De Ecstasi voluntaria, sive procurata, atque de Cogitationibus Defixis, & Profundis, (modo sint absque Modestia) nihil habeo comperti; Faciunt proculdubio ad Intentionem, & denfant Spiritus, etiam potentius quam Somnus: cum Sensus, æque, aut magis sopiant, & suspendant: De illis inquiratur ulterius. Atque de Somno hætenus.

79. Quatenus ad Motum & Exercitia; Lassitudo nocet, atq; Motus & Exercitatio, quæ est nimis celeris & velox, quales sunt Cursus, Pila, Gladiatoria, & similia: Et rursus cum Impetus extenditur ad ultimas Vires, & Nixus, quales sunt, Saltus, Lucta, & similia. Certum enim est, Spiritus in Angustia positos, vel per Pernicitates Motus, vel per ultimos Nixus, fieri postea magis Acres, & Prædatorios. Et altera Parte, Exercitia, quæ satis fortem cient Motum, sed non nimis celerem, aut ad ultimas Vires (quales sunt Saltatio, Sagittatio, Equitatio, Lusus Globorum, & similia) nihil efficiunt, sed profusum potius.

Veniendum jam ad Affectus, & Passiones Animi, & videndum, qui ex ipsis, ad Longævitatem sint Noxij, qui Viles.

80. Gaudia magna attenuant, & diffundunt Spiritus, & vitam abbreviant: Lætitia familiaris, roborat Spiritus, evocando eos, nec tamen exolvendo.

81. Impressiones Gaudiorum sensuales, male; Ruminations Gaudiorum in Memoria, aut Præhensionibus eorum ex Spe, vel Phantasia, bonæ.

82. Magis confortat Spiritus Gaudium pressum, & parce communicatum, quam Gaudium effusum, & publicatum.

83. Mæror & Tristitia, si metu vacet, & non nimium angat, vitam potius prolongat: Spiritus enim contrahit, & est Condensationis Genus.

84. metus graviores vitam abbreviant: licet enim & mæror, & metus, Spiritum uterque angustiant.

stret; tamen in mœtore est simplex Contractio, ut in metu, propter Curas de Remedio, & Spes intermissas, sit Astitus, & Vexatio Spirituum.

85. Ira compressa est etiam Vexationis genus; & Spiritum Corporis Succos carpere facit; At sibi permilla, & foras prodians, iuvat; tanquam Medicamenta illa, quæ robur inducunt Calorem.

86. Invidia pessima est, & carpit Spiritus, atq; illi rursus Corpus; eo magis, quod fere perpetua est, nec agit (ut dicitur) Festos Dies.

87. Misericordia ex Malo alieno, quod in nos ipsos cadere non posse videtur, bona; quæ vero Similitudine quadam potest reflecti in Misericordiam, mala, quia excitat Metum.

88. Pudor levis minime officit, cum Spiritus paululum contrahat, & subinde effundat; adeo ut Verecundi diu (ut plurimum) vivant: At pudor ex Ignominia magna, & diu assurgens, Spiritus contrahit, usque ad Suffocationem, & est perniciosus.

89. Amor, si non fuerit infelix, & nimis laucians, ex genere Gaudii est; & eandem subit Leges, quas de Gaudio posuimus.

90. Spes omnium Affectuum utilissima est, & ad prolongationem vitæ plurimum facit; si non nimium sepe incidat, sed Phantasiam Boni intuitu pascat; Itaque qui Finem aliquem, tanquam Metam vitæ signant, & proponunt; & perpetuo, & sensim, in Voto suo proficiunt; vivaces ut plurimum sunt. Adeo ut, cū ad Cultum Spei, sua venerint, nec habeant quod amplius sperent, fere Animis concidunt, nec diu superstites sint; ut Spes videatur tanquam Gaudium Foliatū, quod in immensum extenditur, sicut Aurum.

91. Admiratio, & Levis Contemplatio, ad vitam prolongandam maxime faciunt; Decidunt enim Spiritus, in Rebus quæ placent, nec eos turbate, aut inquiete, & morose agere sinunt: Vide omnes Contemplatores Rerum Naturalium, qui tot & tanta habebant, quæ mirarentur, (ut Democritus, Plato, Parmenides, Apollonius) longævi fuerunt: Etiam Rethores, qui Res degustabant tantum, & potius Orationis Lumen, quam Rerum Obscuritatem scilababantur, fuerunt itidem Longævi; Ut Gorgias, Protagoras, Isocrates, Seneca: Atq; certe quemadmodum Senes plerumq; Garruli, & Loquaces sunt; ita & Loquaces sapissime senescunt: Indicat enim levem Contemplationem, & quæ Spiritum non magnopere stringat, aut vexet: At Inquisitio Subtilis, & Acuta, & Acris, vitam abbreviat; Spiritum enim lassat, & carpit.

Atque de Motu Spirituum per Animi affectus hæc inquisita sunt; subjungemus autem quasdam alias Observationes Generales circa Spiritus, præter Superiores, quæ non cadunt in Distributionem præcedentem.

92. Præcipua Cura esse debet, ut Spiritus non exolvantur sæpius; Solutionem enim præcedit Extenuatio; neq; Spiritus semel extenuatus, ita facile se recipit, & densatur: Exolutio autem fit per nimios Labores, nimis vehementes Affectus Animi; nimios Sudores; nimias Evacuaciones; Balnea tepida; & intemperatum, aut intemptivum usum Veneris; Etiam nimias Curas, & Sollicitudines, & Expectaciones anxias; Denique per Morbos malignos; & Dolores, & Cruciatu Corporis graves: quæ omnia, quantum fieri potest, (ut etiam Medici vulgares monent) evitanda sunt.

93. Spiritus & Consuetis delectantur, & Novis. Mirum autem in modum facit ad cõservandum Vigorem Spirituum, ut nec Consuetis utamur ad Satiætatem, nec Novis, ante Appetitum vividum, & strenuum. Itaque & Conluetudines abrumpenda sunt Iudicio quodam & Cura, antequam provenerint ad Fastidium, & Appetitus ad Nova, ad tempus cohibendus, donec fiat Fortior & Alacrior. Atque insuper, Vita, quoad fieri potest, ita instituenda, ut Multas, & Varias habeat Redintegraciones, neque perpetuo in iisdem versando Spiritus torpeant: Licet enim non male dictum sit à Seneca, Stultus semper incipit vivere, tamen illa Stultitia, ut & alia quamplurima, Longævitas prædest.

94. Circu Spiritus observandum est, (etsi contrarium fieri consueverit) ut, quando percipiant Homines Spiritus suos esse in Statu Bono & Placido, & Sano, (id quod ex Tranquillitate Animi, & Latitia datur perspicere) eos foveant, nec mutant; Sin in Statu Inquieto, & maligno, (id quod ex Tristitia, Pigritia, atque alia Indispositione animi apparebit) eos subinde obruant, & alterent. Continentur autem Spiritus in eodem Statu per Cohibitionem Affectuum, Temperamentum Dietæ, Abstinenciam à Venere, Moderationem à labore, Otium mediocre: Alterant autem, & obruant Spiritus, Contraria istis; scilicet, Affectus vehementes, Epulæ profusæ, Venus immoderata, Labores ardui, studia intensâ, & Negotia. Atque consueverunt Homines, cum læti sunt & sibi maxime placent, tum Epulas Venerem, Labores, Contentiones, Negotia, maxime sequi, & affectare. Quod si quis Longitudini Vitæ consulere velit, contrario modo (quod mirum dictu) se gerere debet: Spiritus enim Bonos fovere, & continuare; male Dispositos exhaurire, & mutare, oportet.

95. Non inepte ait Ficinus, Senes debere ad Conservationem Spirituum suorum, Acta Pueritiæ suæ & Adolescentiæ sepe recordari, & ruminare. Certè Recreatio est Senibus singulis, tanquam peculiaris, Recordatio talis. Itaque dulce est Homibus Societatem habere eorum, qui olim unâ educati fuerant, & Loca ipsa Educationis suæ invisere. Vespasianus autem huic Rei tantum tribuebat, ut cum esset Imperator, nullo modo Animum inducere potuisset, ut Aedes Paternas, licet humiles, mutaret; ne aliquid deperiret Consuetudini Oculorum, & Memoriae Pueritiæ suæ: Quinetiam in Scypho quodam Aviæ suæ ligneo, cum Labro argenteo, Diebus Festis potabat.

96. Illud ante omnia Spiritibus gratum est; ut fiat Progressus continuo in Benignius. Itaque eo modo est instituenda Inventus, & Etas vitæ, ut Senectuti Nova solatia relinquuntur; quorum præcipuum sit Otium moderatum. Itaque sibi ipsi Manus inferunt Senes Honorati, qui in Otium non secedunt: Cujus Rei insigne reperitur Exemplum in Calliodoro; qui tanta apud Reges Italiæ Gothos Auctoritate pollebat, ut instar Animæ esset erga eorum Negotia; postea autem fere Octogenarius in Monasterium se recepit, ubi non ante Centesimum demum Annum vitam clausit. At hinc rei duo Cautiones adhibenda sunt: Una ut non expellent, donec Corpus omnino confectum sit, & morbidum: etenim in huiusmodi Corporibus omnis Mutatio, licet in Benignius, Mortem accelerat: Altera, ut Otio plane meti se minime dedant,

dedant, sed habeant Aliquid quod Cogitationes, & Animinum ipsorum placide detinere possit; In quo genere, præcipua Oblectamenta sunt Literæ, deinde Studia Edificandi, & Plantandi.

97. Postremo eadem Actio, Contentio, Labor libenter susceptus, & cum bona Voluntate Spiritus recreat, Cum Aversatione autem, & Ingratiis, Spiritus carpit, & sternit: Itaque ad Longævitatē confert, si quis Arte talem vitam instituat, qua libera sit, & ad Arbitrium suum traducatur; Aut tale Obsequium Animo suo conciliarverit, ut quicquid à Fortuna imponatur, eum potius Ducat, quam Trahat.

98. Neque illud omitendum ad Regimen Affectuum; ut præcipua Cura adhibeatur Oris ventriculi; Maxime ne sit relaxatum nimis, quia plus dominatur illa Pars super Affectus, præsertim quotidianos, quam aut Cor, aut Cerebrum; Exceptis tantummodo iis, quæ sunt per potentes Vapores, ut in Ebrietate, & Melancholia.

99. De Operatione super Spiritus, ut Juveniles maneat, & revirescant, hæc inquisita sunt: Quod eo diligentius præstitimus, quod de his Operationibus, posteriori ex parte, magnum est, apud Medicos, & alios Auctores, Silentium: Maxime autem, quia Operatio super Spiritus, eorumque Recrudescentiam, ad Prolongationem Vitæ, est Via maxime Proclivis, & Compendiaria; propter duplex scilicet Compendium; Alterum, quod Spiritus Compendio operetur super Corpus; Alterum, quod Vapores, & Affectus Compendio operentur super Spiritus: Adeo ut hæc Finem, petant, quasi in Linea recta; cætera magis per Circuitum.

O P E R A T I O

super Exclusionem Aëris.

II.

HISTORIA.

1. **E**xclusio Aëris ambientis, ad Diuturnitatem Vita dupliciter innuit. Primo, quod maxime omnium post Spiritum Innatum, Aër Extrinsecus (utunque Spiritum Humanum quasi animet, & ad Sanitatem plurimum conferat) Succos Corporis depredatur, & Desiccationem Corporis accelerat; Itaque Exclusio Aëris, ad Longitudinem vitæ confert.

2. Alter Effectus, qui sequitur Exclusionem Aëris, subtilior multo est, & profundior, scilicet quod Corpus occlusum, & non perspirans, Spiritum inclusum detinet, & in Duriora Corporis vertit; unde Spiritus ea emollit, & intenerat.

3. Hujus rei explicata est Ratio in Desiccatione Inanimatorum; Atque est Axioma quasi infallibile, Quod Spiritus Emillus Corpora desiccet; Detentus colliquat, & intenerat: Atque illud in super simul affamendum, Quod Calor omnis proprie attenuat, & humectat, & per Accidens tantum contrahit, & desiccet.

4. Vita in Antris & Speluncis, ubi Aër non recipit Radios Solis, posset facere ad Longævitatē; Aër enim per se ad Prædationem Corporis non multum potest, nisi Calore excitatus. Certe si quis Memoriam Rerum recolat; ex pluribus Reliquiis, & Monumentis constare videtur, fuisse Hominum Magnitudines, & Staturas, longe iis quæ postea fuerunt, grandiores; ut in Sicilia, & aliis nonnullis Locis. Istiusmodi autem Homines, in Speluncis, plerumq; E-

tatem debebant: Atqui Diuturnitas Etatis, & Amplitudo Membrorum, habent nonnihil commune. Etiam Antrum Epimenidis inter Fabulas ambulat. Suspicor etiam, vitam Anachoretarum Columnarium, simile quippiam fuisse vitæ in Antris; quippe ubi Radii solis parum penetrabant, neque Aër magnas Mutationes, aut Inæqualitates recipere poterat. Illud certum, utrumq; Simeonem Stylitam, & Danielem, & Sabam, atque alios Anachoretas Columnares, admodum Longævos fuisse. Etiam Anachoretæ Moderni, intra Muros aut Columnas septi, & clausi, Longævi sæpius reperuntur.

5. Proxima Vitæ in Antris, est Vita in Montibus. Quemadmodum enim in Antra Calores Solis non penetrant, ita in Fastigiis Montium, reflexione destituti, parum possunt. Accipiendum autem hoc est de Montibus, ubi Aër Limpidus est, & purus; Scilicet ubi propter Ariditates Vallium, Nebulæ & Vapores non ascendunt, Quod fit in Montibus, qui Barbariam cingunt; Vbi etiam hodie vivunt, sæpenumero ad Annos centum & quinquaginta, ut jam antea notatum est.

6. Atque huiusmodi Aër, Antrorum, aut Montium, ex sua Natura propria, parum aut nihil depradatur: At Aër, qualis est noster, cum sit propter Calores Solis Prædatorius, quantum fieri potest, à Corpore est excludendus.

7. Aër vero prohibetur, & excluditur, duobus Modis: Primo, si Claudantur Meatus; secundo, si Opplentur.

8. Ad Clausuram Meatum faciunt ipsi Aëris Frigiditas; Nuditas Cutis, ex qua illa induratur, Lavatio in Frigida; Astringentia Cuti applicata, qualia sunt Malyx, Myrrha, Myrtus.

9. Multo magis huic Operationi satisfiet per Balnea, sed raro usurpata, (præsertim Temporibus Aëstivis) quæ consistunt ex Aquis Mineralibus Astringentibus, quæ tuto exhiberi possunt; quales sunt Chalybeate, & Vitriolate; Hæ enim Cutem potenter contrahunt.

10. Quoad Oppletionem attinet; Pigmenta, & huiusmodi Spissamenta Unctuosia, atque (quod commodissime in usu potest esse) Oleum, & Pinguis, non minus Corporis Substantiam conservant, quam Pigmenta in Oleo, & Vernix Ligna.

11. Britones Antiqui, Corpus Glasto pingebant, & fuerunt admodum longævi; Quemadmodum & Picti, qui inde etiam Nomen traxisse à nonnullis putantur.

12. Hodie se pingunt Brasilienses, & Virginenses qui sunt (præsertim illi priores) admodum longævi; adeo ut quinque abhinc Annis, Patres Galli nonnullos convenerint, qui Edificationem Fernambugi, Anni abhinc centum & viginti, ipsi tunc Virilis Etatis, meminissent.

13. Joannes de Temporibus, qui dicitur ad Trecentimum Annum Etatem produxisse, interrogatus quomodo se conservasset, respondisse fertur, Extrâ Oleo; intus Melle.

14. Hyberni, præsertim Sylvestres, etiam adhuc sunt valde viraces, Certe ajunt paucis abhinc Annis, Comitissam Desmondicam vixisse ad Annum Centesimum Quadragesimum, & ter per vices dentuisse. Hybernis autem Mos est, se nudos ante Focum Butyro Salso, & Veteri, fricare, & quasi condire.

15. Iidem Hyberni in usu habuerunt Lintea, & Indulia croceata; Quod licet ad arcendam Putrefactionem

tionem introductum fuerat, tamen (ut cunquo) ad vitam Longitudinem utile fuisse existimamus: Nam Crocus, ex omnibus que novimus, ad Cutem & Confortationem Carnis, est Res optima; cum & nobiliter Alstringat, & habeat insuper Oleositatem, & Calorem Subtilem sine ulla Acrimonia. Equidem memini quendam Anglum, ut Vectigalia supprime-ret, Croci Saccum, cum transfretaret, circa Stomachum portasse, ut lateret. Eumq; cum antea ex Ma-ri gravissime egrotare solitus esset, optime tunc va-luisse, nec Nauleam ullam fensisse.

16. Hippocrates jubet velles ad Cutem Hyeme puras portare, Æstate sordidas & Oleo imbutas, Hu-jus Ratio videtur, quoad per Ætatem, Spiritus exhalant maxime; Itaque Pori cutis opplendi sunt.

17. Ante omnia igitur usum Olei, vel Oliva-rum, vel Amygdali dulcis, ad Cutem ab Extra un-gendam, ad Longævitatē conducere existimamus, Etque unctio debet fieri singulis Auroris, cum exi-tur è Lecto cum Oleo, in quo admisceatur parum Salis Nigri, & Croci: Unctio autem levis debet esse, ex Lana, aut Spongia molliori, neque qua stilet super Corpus, sed Cutem tantum intingat, & in-ficiat.

18. Certum est Liquores in Majori Quantitate etiam Oleos, haurire nonnihil ex Corpore, sed con-tris, Parva Quantitate imbibi à Corpore: Itaque le-vis Asperio facienda est, ut diximus; Aut plane In-dulsum ipsum Oleo liniendum est.

19. Obijci vero forte possit, Istam Unctionem ex Oleo, quam laudamus, (licet apud Nos in usu nun-quam fuerit, atque apud Italos in Desuetudinem abierit) olim quidem apud Græcos, & Romanos familiarem fuisse, & Diata partem; neque tamen is Saculis Homines magis fuisse longævos. Sed respon-detur rectissime; Oleum in Usu fuisse tantum post Balnea, nisi forte inter Athletas; Balnea autem ex Calido, Operationi nostræ tanto contraria sunt, quan-to Unctiones congrue, cum alterum Meatus ape-riat, Alterum obstruat. Itaque Balneum absque Unctione sequenti, pessimum; Unctio absque Bal-neo optima. Etiam ad Delicias potius adhibeatur i-sta Unctio, atque (si in optimam Partem accipias) ad Sanitatem: sed nullo Mōdo in Ordine ad Vitam longævam; Itaque simul adhibeantur Unguenta pretiosa, que ad Delicias grata, ad nostram Inten-tionem noxia sunt, ob Calorem; Vt bene dixisse vide-atur Virgilius:

Nec Casta liquidi corrumpitur usus Olivi.

20. Inunctio ex Oleo, & Hyeme confert ad Sa-nitatem, per Exclusionem Frigoris, & Æstate, ad de-videndos Spiritus, & prohibendam Exolutionem eo-rum, & arcendam vim Aeris, que tunc maxime est Prædatoria.

21. Cum Inunctio ex Oleo Operatio sit ad vi-tam longam fere potentissima; visum est addere Cautiones; ne perichitetur Valotudo; Ea quatuor sunt, secundum quatuor Incommoda, que exinde se-quuntur.

22. Primum Incommodum est, quod teptimen-do Sudores, Morbos inducere possit, ex Humoribus illis Excrementitiis: Huic Remedium adhibendum est ex Purgationibus, & Clysteriis, ut Evacuatiōi debite consulatur; Certum enim est, Evacuatiōem per Sudores, Sanitati plerūq; conferre; Longitudinis vite officere. Purgativa autem moderata in Humores agunt, non in Spiritus, quoad facit Sudor.

23. Secundum Incommodum est, quod Corpus calefacere possit, & subinde inflammarē; Spiritus enim Occlusus, nec Perpirans, feruentior est: Huic Incommodo occurritur, si Dieta; ut plura imum, ver-gat ad Frigidum, & sumantur Propria quadam ad Refrigerandum per vices; de quibus mox in Opera-tione super Sanguinem inquiremus.

24. Tertium est, quod Caput gravate possit; Om-nis enim Oppletio extrinsecus repercutit Vapores, & eos mittit versus Caput: Huic Incommodo omni-no occurrit per Cathartica, præsertim Clysteria; Et claudendo Os Ventriculi fortiter cum Stipticis; Et pectendo, & fricando caput, etiam cum Lixivis i-doneis, ut aliquid exhalet; Et non omitendo Excitacionem bonam, & qualem convenit, ut etiam per Cutem nonnihil perspiret.

25. Quartum Incommodum subtilius est Ma-lum; videlicet, quod Spiritus Detentus per Clausu-ram Pororum, videatur posse seipsum nimis multipli-care; quia cum parum evolet, & continuo Spiritus novus generetur, nimium increfcit Spiritus, & sic Corpus etiam plus prædari possit. Verum hoc non pror-sus ita se habet; Nam Spiritus omnis conclusus he-besit, (quandoquidem ventiletur Motu Spiritus, ut & Flamma); ideoque minus activus est, & minus sui generans; Calore certe auclius, (ut & Flamma); sed Motu piger: Sed & huic Incommodo Remedium adhiberi possit, à Frigidis, Oleo quandoque admistis; qualia sunt, Roia, & Myrtus; nam Calidis omnino abstinentum, ut dictum est de Castia.

26. Neque inutilis est Applicatio, ad Corpus, Ve-stium, que & ipse in se habent aliquid Unctuosi, sive Oleosi, non Aquosi. Ille enim exhaurienti Corpus mi-nus; quales sunt ex Lana, potius quam ex Lino: Certe manifestum est in Spiritibus Odorum, quod si ponas Pulveres Odoratos inter Lintea, multo citius Virtu-tem perdunt, quam inter Lanea. Itaq; Lintea Tactu, & Mundicie jucunda, sed ad nostram Operationem suspecta.

27. Hyberni Sylvestres, dum incipiunt egrotare, nihil prius faciunt, quam ut Lintea è Sertatis tollant, & in Laneis Pannis se convolvant.

28. Referunt nonnulli, se magno Sanitatis sue commodo, Laneis Carmosinis proximè ad Cutem, sub Indefiis suis, usos fuisse, tam ad Bracas, quam ad Corporalia.

29. Est & illud observandum, Aërem Corpori Alluetum, minus illud depradari, quam Novum, & subinde mutatum: Itaque Pauperes, qui in Tugitiis suis, intra proprios Lates perpetuo vivunt, nec Sedes mutant, sunt plerūque Longæviores; Feruntamen quoad alias Operationes, Mutationem Aëris, (præsertim Spiritibus non omnino inertibus) utilem esse judicamus: Mediocritas autem adhibenda foret, que utrinque satisfaciat; Illud fiet, si Quatuor Tempori-bus Anni, fiet per stata tempora Mutatio Loci ad sedes idoneas, neq; sint Corpora, aut in Peregrinatione nimia, aut in Statione. Atque de Operatione per Exclusionem Aëris, & de evitanda Viejus Præda-toria, hæc dicta sint.

OPERATIO

Super Sanguinem & Calorem sanguificantem.

III.

HISTORIA.

I. Operationes duæ Sequentes sunt Operatio-nibus

nibus diatribis Præcedentibus tanquam Antistrophæ; atque iis respondent, quemadmodum Passiva Activis; Præcedentes enim due, id agunt, ut Spiritus & Aër Actionibus suis sint minus deperdantes; Ha vero, ut Sanguis & Succus Corporis, sint minus deperdabiles. Quoniam vero Sanguis est Irrigatio Succorum, & membrorum, & Præparatio ad ea; Operationem super Sanguinem primo loco collocamus. Circa hanc Operationem proponemus Consilia Numero paucis, sed Vt valde efficacia. Ea tria sunt.

2. Primo dubium non est, quin si Sanguis sit aliquanto frigidior, minus futurus sit Dissipabilis: Quoniam vero, quæ per Os sumuntur Frigida, cum reliquis Intentionibus haud paucis, male conveniunt; ideo optimum foret alia invenire, quæ non sunt cum istiusmodi incommodis complicata. Ea duo sunt.

3. Alterum huiusmodi est: Adducantur in Usum, idque maxime in Juventute Clysteria nihil omnino Purgantia, aut Abitergentia; sed solummodo Refrigerantia, & nonnihil Aperientia; Probata sunt quæ fiunt ex Succis Lactucæ, Portulacæ, Hepaticæ, etiam Sedi majoris, & mucilaginis Seminis Psyllii, cum Decoctione aliqua temperata Aperiente, admixto aliquanto Camphoræ: Verum vergente Etate, omittatur Sedum majus, & Portulacæ, & substituatur Succus Boraginis, & Endiviæ, aut similitum; Atque retineantur Clysteria huiusmodi, quantum fieri potest, ad Horam scilicet, aut amplius.

4. Alterum est eiusmodi; In usu sunt, præsertim Ætate, Balnea Aquæ dulcis, & modice admodum tepida, prorsus absque Emollientibus, malva, mercuriali, Lacte, & similibus; Adhibeatur potius Serum Lactis Recens in nonnulla Quantitate, & Rosa.

5. Verum, quod Caput rei est, & Novum, illud præcipimus; Vt ante Balneationem, inungatur Corpus cum Oleo, cum spissamentis, ut Qualitas Refrigerii excipiat, Aqua magis arceatur: Neq, tamen meatus Corporis nimium occludantur; Et enim cum Frigus Exterius Corpus fortiter occludat, tantum abest, ut promoveat Infrigidationem; ut etiam eam prohibeat, & irriter Calorem.

6. Similis est usus Vesicarum, cum Decoctionibus, & Succis Refrigerantibus, applicatis circa inferiorem Regionem Corporis, videlicet sub Costas, usq, ad Pubem; Nam & hoc est Genus Balneationis, ubi Corpus Liquoris, ut plurimum, excluditur; Refrigerium tantum excipitur.

7. Restat tertium Consilium, quod non ad Sanguinis Qualitatem, sed ad Substantiam eius pertinet, ut reddatur magis Firma, & minus Dissipabilis, & in quam Calor Spiritus minus agere possit.

8. Atque de usu Limaturæ Auri, aut Auri Foliati, aut Pulveris margaritarum, Gemmarum, & Coralli, & similitum, hodie nihil credimus, nisi quatenus præsentis Operationi satisfaciant; Certe, cum Arabes, & Græci, & moderni, iis Rebus tantas Virtutes tribuerint, non omnino nihil videatur esse in istis, quæ tot Homines Experti observarunt. Itaque missis Phantasticis circa illas Opinionibus, plane arbitratur, si universa Substantiæ Sanguinis aliquid insinuari possit per minima, in quod Spiritus, & Calor parum, aut nihil agere possint, omnino id non tantum Putrefactioni, sed etiam Atefactioni obstiturum; & ad vitam prolongandam fore efficacissimum; In hoc ta-

men plures adhibenda sunt Cautiones: Primo, ut fiat admodum exacta Communitio: Secundo, ut huiusmodi Dura & Solida, sint omnino malignæ Qualitatis expertia, ne cum in Venis dispergantur & lateant, aliquid Nocuenti inferant: Tertio, ut nunquam sumantur cum Cibus, nec ita excipiantur, ut diu hæreant, ne generent periculosas Obstructiones circa Mesenterium: Quarto, ut Rarus sit eorum usus, ne coæant, & cumulentur in Venis.

9. Itaque modus excipiendi sit, Stomacho jejuno, in Vino albo, cui admixtum sit parum Olei Amygdalini, & fiat Corporis Exercitatio super Haustum eorum.

10. Simplicia autem, quæ Operationi huius satisfaciant, possint esse loco omnium, Aurum, margaritæ, & Corallus; Metalla enim omnia, præter Aurum, non sunt absque maligna Qualitate, in Volatilibus; Neque etiam tam exquisitè comminuntur, quam Aurum Foliatum; Gemmæ autem Translucidæ, & tanquam Vitreæ, minus nobis placent (ut & antea diximus) propter suspicionem Corrosionis.

11. A nostro iudicio, & tutior, & efficacior foret usus Lignorum, in Infusionibus, & Decoctionibus; Satis enim in iis possit esse ad Firmitudinem Sanguinis; Neque tamen simile Periculum est ab Obstructione; præcipue autem, quia possint sumi in Cibo & Potu; unde facilis Ingressum reperient in Venas, nec deponentur in Fæcibus.

12. Ligna ad hoc idonea sunt, Santalum; Quercus; & Vitis: Ligna enim Calidiora, aut aliqua ex Parte Refinola, rejicimus: Possint tamen adijci Canles sicca, & lignosa Rorismarini; cum Frutex sit Rosmarinus, & Etatem multarum Arborum aquet; Etiam Hederae caules Sicca, & Lignosa, sed ea Quantitate, ut Sapore non reddant ingratarum.

13. Sumantur vero Ligna aut in Jusculis decoctis, aut infusa in mustum, aut Cervisiam antequam sedeat: In Jusculis autem (ut sit in Guajaco, & similibus) semper infundantur diu, antequam decoquantur, ut firmiter Pars Ligni, & non tantum ea, quæ leviter hæret, eliciatur: Fraxinus autem, licet ad Pocula adhibeatur, nobis suspecta est. Atque de Operatione super Sanguinem hæc inquisita sint.

OPERATIO super Succos Corporis.

IV.

HISTORIA.

1. **D**uo sunt Corporum Genera, (ut in Inquisitione de Inanimatis jam dictum est) quæ difficiliter consumuntur: Dura & Pingua; ut cornuta in metallis, & Lapidibus; atque in Oleo, & Cera.

2. Operandum itaque est, ut Succus Corporis sit Subdurus, atque etiam ut sit Subpinguis, aut Subroscidus.

3. Quatenus ad Duritiam, ea efficitur visibus Modis. Natura Alimenti firma; Frigore condensante Cutem & Carnes; & Exercitatione Succos fermentante, & compingente, ne sint molles, & sumosi.

4. Quatenus ad Naturam Alimenti, talis esse debet, ut sit minus Dissipabilis; qualia sunt Caro Bovina, Caro Suilla, Caro Cervina, etiam Caro Caprearum.

Hæc

Hædorum, Cygnorum, & Anserum, & Palumbium Sylvestrium, (presertim si hujusmodi Carnes fuerint modice salitæ) Pisces itidem Salitæ, & sicci; Etiam Calceus subœreus, & hujusmodi.

5. Quoad Panem autem, Avenatus, aut etiam paululum Pisatus, aut Secalicius, aut Hordeaceus, solidior est, quam ex Frumento: Atq; etiam in Pane Frumentaceo, solidior qui paulo plus habet ex Furfure, quam qui purioris est Pollinis.

6. Orcaes, qui Piscibus vescuntur Salitis, atque generaliter Ichthyophagi, Longævi sunt.

7. Monachi, & Eremitæ, qui parce, & Sicco Alimento pascebantur, fuerunt ut plurimum Longævi.

8. Etiam Aqua pura in potu frequenter usurpata, reddit Succos Corporis minus Spumosos; Cui, si propter Spiritus Hebetudinem, (qui proculdubio in Aqua est parum Penetrativus) admisceatur aliquid Nitri; utile esse existimamus. Atq; de Firmitudine Alimenti hæc tenent.

9. Quatenus ad Condensationem Cutis & Carnium per Frigus; Vivaciores fere sunt, qui sub Dio vivunt, quam qui sub Tecto; Atq; qui in Regionibus Frigidis, quam qui in Calidis.

10. Vestes nimia, sive in Leclis, sive Portata, corpus solvunt.

11. Lavatio Corporis in Frigida, bona ad Longitudinem vitæ; sive Balnearum tepidorum malus: De Balneis autem ex Aquis Alstringentibus Mineralibus, superius dictum est.

12. Quatenus ad Exercitationem; Vita Ociosa manifeste reddat Carnes Molles, & Dissipabiles: Exercitatio autem Robusta, (modo absint nimis Sudores, aut Lassitudines) duras & compactas; Etiam Exercitatio intra Aquas Frigidas, qualis est Nataatio, valde bonas. Atq; generaliter Exercitatio sub Dio, melior quam sub Tecto.

13. De Fricationibus (quod est Exercitationis genus) tamen, quia Alimenta magis evocant, quam inaurant, postea sine loco inquirimus.

14. Jam vero, cum de Duritie Succorum dictum sit, veniendum ad Oleositatem sive Roscidationem ipsorum; quæ perfectior, & potentior est Intentio, quam Induratio; quia non habet Incommodum, neq; Malum complicatum: Omnia enim, quæ ad Duritiam Succorum pertinent, ejusmodi sunt, ut cum Alimenti Absumptionem prohibeant, etiam ejusdem Reparationem impediunt; unde fit ut Duritiam vitæ, eadem & proficiant, & obstant; At quæ ad Roscidationem Succorum pertinent, ex utraq; parte juvant; cum reddunt Alimentum & minus Dissipabile, & magis Reparabile.

15. Cum vero dicimus, quod Succus Corporis debeat fieri Roscidus, & Pinguis; Notandum est, hoc nos non intelligere de Pinguedine, aut Adipe manifeste, sed de Rose perfuso, & (si placet) Radicali, in ipsa Corporis substantia.

16. Neque rursus existimet quisquam, Oleum, aut Pingua Ciborum, aut Medullas similia sibi generare, atque Intentioni nostræ satisfacere; Neque enim quæ perfecta semel sunt, retro aguntur; sed talia debent esse Alimenta, quæ post Digestionem & Maturationem, tam demum Oleositatem in Succis in generent.

17. Neque rursus existimet quisquam, Oleum, & Pingue Coacervatum, & Simplex, difficile esse Dis-

sipationis; in Miltione autem non eandem retineri nata; aut; Etenim quemadmodum Oleum per se multo serius consumitur, quam Aqua; ita etiam in Papyro, aut Sudario, diutius hæret, & tardius desiccatur; ut prius notavimus.

18. Ad Irrotationem Corporis melius faciunt Cibi Assati, aut Furno Cocti, quam Elixii: Atque omnis Preparatio Ciborum, cum Aqua, incommoda est; Quinetiam & Oleum copiosius elici videmus ex Corporibus Siccis, quam ex Humidis.

19. Generaliter ad Irrotationem Corporis, prodest multus Usus Dulcium, Sacchari, Mellis, Amygdalarum dulcium, Pinearum, Pistaciorum, Dactylorum, Uvarum Passarum, Uvarum Corinthi, Ficuum, & hujusmodi: Contra, omnia Acida, & nimium Salta, & nimium Acrâ, sunt Generationi Succu Roscedi opposita.

20. Neq; Manichæis, eorumq; Dieta favere existimabimur, si Semina quæq; & Nucleos, & Radices, in Cibus, aut eorum Condimentis frequentia esse debere dicamus; quandoquidem omnis Panis (Panis autem Ciborum Firmamentum est) aut ex Seminibus est, aut ex Radicibus.

21. Ante omnia vero ad Irrotationem Corporis maxime facit Natura Potus, qui Ciborum Vehiculum est: Itaq; in usu sint Potus illi, qui absque omni Acrimonia, aut Aceidine, subtiles tamen sint, quales sunt Vina, (ut ait Apus apud Plautum) Vetustate edentula, & Cerevisia ejusdem generis.

22. Hydromel (ut arbitramur) non foret malum, si fuerit Forte, & Vetus: Attamen quoniam omne Mel habet aliquid Acutum, (ut patet ex acerrima illa Aqua, quam Chymici ex eo extrahunt, quæ etiam Metallâ solvit) melius foret, si fieret similis Potio ex Saccharo, non infuso leviter, sed ita incorporato, quemadmodum Mel solet esse in Hydromelite, & quæ habeat Vetustatem Anni, aut sex Mensium; unde Aqua Cruditatem deponat, & Saccharum Subtilitatem acquirat.

23. Atque Vetustas Vini, aut Potus, hoc habet; quod Subtilitatem generat in Partibus Liquoris, & Acrimonia in Spiritibus; quorum primum utile, secundum noxium; Itaq; ad hanc Complicationem evadendam, mittitur in Dolum, priusquam referretur nonnihil Vinum à Musto, Caro fuilla, aut Cervina, bene cocta, ut habeant Spiritus vini, quod ruminent, & mandant, atq; inde mordacitatem suam deponant.

24. Similiter, si recipiat Cervisia, non solum Grana Tritici, Hordei, Avenarum, Pisarum, &c. sed etiam Partem (puta tertiam) ex Radicibus, aut Pulvis pinguibus, (qualia sunt Radices Potado, Medullæ Artuplicis, Radices Bardanæ, aut alie Radices Dulces, & Esulentæ) iuricorem fore Potum ad Longævitatem existimamus, quam Cervisiam ex Granis tantum.

25. Etiam quæ in Partibus suis valde tenuia sunt, & nihilominus nulla prorsus sunt Acrimonia, aut Mordacitate, utilia sunt in condimentis Ciborum; Qualem Virtutem inesse deprehendimus in paucis quibusdam ex Floribus; Floribus scilicet Hedere, qui in Aceto infusieriam gustui placent, Floribus Calendulæ, qui in usu sunt in Brodiis, & Floribus Betonice. Atque de Operatione super

Succos Corporis hæc inquisita sunt.

A a OPE-

O P E R A T I O

super Viscera ad Extrusionem
Alimenti.

V.

HISTORIA.

1. **Q**uæ Viscera illa Principalia (qua Concoctio-
nis Fontes sunt) Stomachum, Hepar, Cor,
Cerebrum, ad Functiones suas probe exercendas con-
fortant, (unde alimenta in partes distribuuntur; Spi-
ritus sparguntur, atq; inde Reparatio Corporis totius
transitur) à Medicis, atque eorum Descriptis, &
Consiliis, petenda sunt.

2. De Splene, Felle, Renibus, Mesenterio, Illis &
Pulmonibus, non loquimur; Sunt enim membra mi-
nistrantia Principalibus; Atq; cum de Sanitate tra-
ctatur, in Considerationem vel præcipuam quandoq;
veniunt quia patiuntur singula suos Morbos, qui nisi
curentur, etiam in Viscera Principalia incurrunt:
Quatenus vero ad Prolongationem Vitæ, & Repa-
rationem per Alimenta, & Retardationem Atrophie
Senilis, si Concoctiones & Principalia illa Viscera
bene se habeant, cetera maxima ex parte ad Forum
sequuntur.

3. Atque ex Medicorum Libris, qui de Quatuor
Memborum Principalium Confortatione, & Cõ-
mouis, sermones faciunt, decerpenda sunt ea unicui-
que, qua pro ratione Status Corporis proprii, in die-
tam & Regimen Vitæ transferri poterunt: Etenim
Sanitas Medicinis temporalibus plerumque indiget;
at Diurnitas Vitæ ex Victus ratione, & constanti
medicinarum iuvantium serie speranda est: Nos ve-
ro Paucas, easq; Selectas, & Optimas proponemus.

4. Stomachum (qui, ut ajunt, est Paterfamilias,
& cujus Robur ad reliquas Concoctiones est Fun-
damentale) ita munire decet, & confirmare, ut sit
absq; Intemperie Calidus; deinde Alstrictus, non La-
xus etiam Mundus, non Humorum Fastidiis Op-
pressus; Et nihilominus (cum ex seipso, potius quam
ex Venis nutriatur) minime prorsus Inanis, aut Je-
junus; postremo in Appetitu servandus est; quia Ap-
petitus Digestionem acuit.

5. Miramur quomodo illud, Calidum Bibere,
quod apud Antiquos in usu fuit) in Desuetudinem
abierit; Novimus certe Medicum admodum celebrem,
qui in Prandio, & Cœna, Jusculum etiam præcali-
dum avidè ingerere solebat, & paulo post operare ut re-
gestum esset; Neque enim mihi Jusculo opus est, (in-
quit) sed Calido tantum.

6. Omnino utile arbitramur, primam Potionem,
sive Vini, sive Cervisie, sive Potus alterius, (cui quis
insuevit) in Cœna semper calidam exhiberi.

7. Vinum Extinctionis Auri, utile arbitramur se-
mel in Mensa, Non quod Aurum aliquid Virtutis ad
hoc largiri credamus, sed quia extinctionem omnem
Metallicam, in aliquo Liquore, Astrictionem poten-
ter indere novimus: Aurum autem deligimus, quia
præter illam, quam optamus) Astrictionem, nil aliud
Metallicæ Impressionis post se relinquit.

8. Offas Panis in Vino, mediæ Mensæ, utiles, quæ
quam ipsum Vinum esse judicamus; præsertim si
Vino, cui Offa intingatur, Rosmarinus, & Cortex
Citri, fuerint infusi; idq; cum Saccharo, ut tardius
labatur.

9. Usus Cotoheorum, ad Stomachi Robur, mi-
lem esse certum est; Melius tamen adhiberi judica-

mus in Succis depuratis, cum Saccharo (quos Myras
vocant) quam in Carnibus ipsorum; quia Stoma-
chum nimis gravant: Illa vero Myras post Mensam,
simplices; at ante Mensam, cum Aceto, utilissime
sumuntur.

10. Utilia Stomacho sunt præceteris Simplificibus
Rosmarinus, Enula, Mastiche, Absynthium, Sal-
via, Mentha.

11. Pillulas ex Aloë, & Mastiche, & Croco,
præsertim Temporibus Hyemalibus, ante Prandium
sumptas, probamus; ita tamen, ut Aloë non tantum
Succo Rosarum multis vicibus ablutum sit, sed etiam
in Aceto, (in quo dissolutum fuerit Tragacanthum)
& postea in Oleo Amygdalino Dulci & Recenti, ad
aliquot horas macerata sit, antequam formetur in
Pillulas.

12. Vinum aut Cervisia Infusionis Absynthii,
tum modico Enulæ, & Santali Cytrini, recte per vic-
ces adhibetur, atq; hoc Hyeme potus.

13. At æstate, Haustus ex Vino albo, cum A-
qua Fragariæ diluto, in quo Vinum, Pulveres ex quibus
Perlarum, & Testarum Cancrorum Fluvialium,
& (quod mirum fortasse videatur) parum Cræta
fuerint infusa, Stomachum optime recreat, & ro-
borat.

14. At generaliter, omnis Haustus Maturnus
(quales frequenter in usu sunt) Refrigerantium,
(Succorum, Decoctionum, Seri Lactis, Hordea-
torum, & similium) fugiendus est; nihilq; prorsus im-
mittendum Stomacho jejuno, quod si Frigidum pe-
rum: Melius exhibebuntur Res hujusmodi, (si necesse
sit) postulat) vel Hora quinta post Prandium, vel
Hora una post leve Jentaculum.

15. Jejunia frequentia mala sunt ad Longevita-
tem; quinetiam Sitis quacumq; evitanda, & servan-
dus Stomachus satis Mundus, sed perpetuo quasi
Humidus.

16. Oleum Olivæ recens, & Bonum, in quo
Mithridatii nonnihil dissolutum fuerit, inunctum
Spinæ Doris, ex adverso Oris Stomachi, Stoma-
chum mirum in modum confortat.

17. Sacculus ex Flocis Carmosinis, infusus in Vinum
Austerum, in quod infusa fuerint Myrtus, & Cor-
tex Citri, & parum Croci, super Stomachum per-
petuo gestari potest. Atq; de Stomachum Confor-
tantibus hæcenus; cum etiam haud pauca ex his
quæ aliis Operationibus inseruntur, ad hoc etiam juvent.

18. Jecori, si Torrefactione, sive Desiccatione,
atq; ab Obstructione, immune servetur, nil ultra
opus est: Etenim Exolutio illa, quæ a Qualitates ge-
nerat, Morbus prorsus est; At reliqua duo etiam Se-
nectus obrepens inducit.

19. Huc pertinent, vel maxime ea, quæ in Opera-
tione super Sanguinem, descripta sunt; his adjectum
paucas admodum, sed electas.

20. Præcipue in usu sit, Vinum Granatorum Dul-
cium; aut si illud haberi non possit Succus ipsorum
recens expressus; mane sumendus, cum aliquanto Sac-
chari, & immisso in Vitrum (in quod sit Expressio)
modico Corticis Citri recentis, & Caryophyllis tri-
bus, aut quatuor integris: Hocq; usurpetur a Februa-
rio ad Finem Aprilis.

21. In usum adducatur, ante alias omnes Herbas
Nasturtium, sed tamen Pubescens, non Vetus usur-
petur sive Crudum, sive in Jusculis, sive in Potu; Et
post hæc Cochlearia,

22. Aloë, quocumq; modo abluta, aut correcta, Hepati noxia; ut si, nunquam familiariter sumenda est. Rhabarbarum contra vitale Hepati, modo tres adhibeantur Cautiones: Primo, ut sumatur ante Cibum, ne desicet nimis, aut Vestigium Stypticitatis relinquat: Secundo, ut maceretur ad Floram unam, aut duas, in Oleo Amygdalino recentis, cum Aqua Rosacea, antequam abas infundatur, aut detur in Substantia: Tertio, ut vicibus alterius sumatur, alius simplex, alius cum tartaro, aut parum Salis nigri, ne leviora tantum asportet, & reddat Massam Humorum magis obstinatam.

23. Vinum, aut Decoctum aliquod chalybeatum, rer aut quater in Anno sumi probat, ad Obstructiones potentiores solvendas; ita tamen ut semper precedat Haustus duorum, aut trium Cochlearium Olei Amygdalini, dulcis & recentis, & sequatur Motus Corporis, præsertim Brachiorum & Hypochondriorum.

24. Liquores dulcorati, idque cum Pinguedine quadam, ad arcendam Arefactionem, & Salfedinē, & Torrefactionem, & deniq; Senilitatem Jecoris, præcipue & plurimum possunt, præsertim si per Vetustatem bene incorporentur. Tales fiant ex Fructibus, & Radicibus dulcibus; Scilicet Vina & Potus ex Uvis passis recentibus, Juju-bis, Caryeis, Daçtylis, Pustiniacis, Bulbis sive Potadis, & hujusmodi, cum admixtione Lycoritiæ quandoq; Etia Potus, ex granis Indicis (qua Mayz vocant) cum Mixtura Dulcium, plurimum confert. Notandum est autem; Intentionem Præfervationis Jecoris in Mollitie quadam, & Pinguedine, longe potentiores esse illa altera, quæ pertinet ad Apertionem Jecoris, quæ potius innuit ad Sanitatem, quam ad Diuturnitatem vitæ; nisi quod Obstructio eâ, quæ inducit Torrefactionem, æque malitiosa est, ac alia Arefactiones.

25. Radices Cichorææ, Spinachia, Beta, à Medullis purgata, atq; ad Teneritudinem coctas in Aqua, cum tertia parte Vini Albi, pro Condimentis Familiaribus cum Oleo, & Accto, laudo: Etiam Gemmas, sive Caules Asparagi, Pulpas Atriplicis, & Radices Bardanæ, debite modis elixas, & conditas; & Juscula (tempore Veris) ex Foliis pubescentibus Vitium, & herba viridis Tritici. Atque de Jecore muniendo hætenus.

26. Cor succamentum suscipit maximo, atq; Nocumentum ex Aëre, quem spiramus; ex vaporibus; atq; ex Affectibus: Atq; complura ex ut, quæ de Spiritibus supra dicta sunt, huc transferri possunt; Indigesta autem Moles Cordialium apud Medicos, ad Intentionem nostram parum valet: Attamen, quæ Venenorum Maliginitati occurrere deprehenduntur, ea demum ad muniendas Cordis vires, sano cum Iudicio adhiberi possunt, præsertim si sint ex eo genere, quod non tam propriam Veneni Naturam frangat, quam Cor & Spiritus in Venenum insurgere faciat. Atque de Cordialibus consule Tabulam superius positam.

27. Aëris Bonitas in Locis, Experientia potius dignoscitur, quam Signis. Optimum iudicamus Aërem spirare in Locis Aëquis, & Planis, atq; ex omni parte Perflatilibus; Si fuerit Terra Sicca, neq; tamē prorsus Arida, aut Arenosa; Quæq; emittat Serpillum, & Amaraci genus, & hinc inde caules Mentæ Campestris; Quæq; sit non prorsus Rasa, sed Arboribus nonnullis (ad umbram) sparsim confita; Atq; ubi

Rosa Rubi spiret aliquid Muscatellum, & Aromaticum: Flumina si adsint, nocere potius arbitramur, nisi fuerint Exigua admodum, & limpida, & glareosa.

28. Aërem Matutinum certum est Vespertino esse magis Vitalem, licet ad Delicias alter magis ametur.

29. Aërem à Vento agitatam paulo leniore, Aëre Cæli Sereni feliciorē esse arbitramur: Optimus autem est Zephyrus Martinus, & Boreas Postmeridianus.

30. Odores ad Confortationem Cordis præcipue utiles sunt; Neque tamen ac si Odor bonus, esse Aeris boni Prærogativa. Certum enim est, quemadmodum inveniuntur Acres prorsus Pestilentēs, qui non tantum foetent, quantum alii minus noxii; similiter inveniuntur à contra Aëres saluberrimos, & Spiritibus amicillimos, qui aut prorsus sint inodori, aut ad sensum minus Grati & Fragrantes. Atq; omnino, ubi degitur in Aere bono, Odores per vices tantum reperti debent: Odor enim Continuus (licet optimus) Spiritus nonnihil onerat.

31. Laudamus autem omnes alios, (ut etiam superius innuimus) Odor ex Plantis Vegetantibus, & non Avullis, in Aere aperto exceptus; quales sunt ex Violis, Floribus Caryophilli (tam Majoris quam Minoris) Floribus Fabarum, Floribus Tilia, Floribus sive Pluvifculo Vitium, Floribus Madrefelve, Floribus Parietatae luteæ; Rosa Muscatella (nam cetera Rosa germinantes parce emittunt Odores) præcipue in veniente Vere, Mentha Campestris, Lavendula Florente atq; in Regionibus Calidioribus, Malo Arantio, Cytio, Myrto, Lauro: Itaque Ambulatio, aut Sessio inter hujusmodi Auras, in Usu esse debet.

32. Ad Cordis juvamentum, Odores Refrigerantes Calidioribus anteposimus; Suffitus itaque Matutinus, aut sub Calores Meridici optimus fuerit, ex aquis Portombus Aceti, Aquæ Rosaceæ, & Vini Generosi, super Laminam Ferri quasi candentem susorum.

33. Neq; vero Matri Telluri libere nos quis existimet, si præcipiamus inter Fodiendum, aut Terrâ vertendam, vinum Generosum super-infundi.

24. Aquam è Floribus Arantiorum bonam, cum modica Parte Aquæ Rosaceæ, & Vini Fragrantis, etiam per Nares atrahi, aut per Syringam Erithini more immitti, (se drarius) bonum est.

35. At Masticatio (quamvis non habeamus Bétel) & Detentio in Ore eorū quæ Spiritus fovent, (licet assidua) utilis admodum est. Fiant itaque Grana, aut pusilli Pastilli ex Ambra & Musco, & Ligno Aloës, & Ligno Rhodio, & Radice Iridis, & Rosa, atque fermentur illa Grana aut Pastilli per Aquam Rosaceam, quæ per paululum Balsami Indi transierit.

36. Vaporēs vero, qui ex Rebus intro sumptis, Cor muniunt, & fovent, hæc tria habere debent; ut sint Amici, Clari, & Refrigerantes, Caliditas enim Vaporum, mala; Atque ipsam Vinum, quod putatur habere vaporem solummodo calafacientem, non expers prorsus Qualitatis Opiatæ. Claros autem Vapores vocamus eos, qui plus habent ex Vapore, quam ex Exhalatione, neque sunt omnino Fumei, aut Fuliginosi, aut Unctuosi, sed Humidi, & Æquales.

37. Inter turbam inutilem Cordialium, pauca ad Diætam in usu esse debent, Loco omnium Ambragrisa, & Crocus, & Granum Kermetis, ex Calidioribus; Atque Radices Buglossii, & Boraginis, atque Mala Cytria, & Limones dulces, & Poma Fragrantia, ex Frigidioribus. Etiam (quod diximus) modo, & Aurum, & Margaritæ, non tantum intra Venas, sed etiam in Transitu, & circa Præcordia aliquid possunt, per Refrigerium scilicet absque aliqua noxia Qualitate.

38. De Lapide Bezoar, ob multas Probationes, Virtuti ejus fidem non prorsus derogamus; Sed omnino Modus ejus sumptionis talis esse debet, ut facillime Virtus ejus communicetur Spiritibus. Itaque nec in Julculis, nec in Syrupis, nec in Aqua Rosacea, aut hujusmodi, Usus ejus probamus; sed tantum in Vino aut Aqua Cynamomi, aut hujusmodi Distillato, sed Tenui, aut Calido aut Forti.

39. De Affectibus jam superius inquisitum est; Illud tantum adjicimus, omne Desiderium magnū, & constans, & (ut loquuntur) Heroicum, Cordis hæcenus.

40. Ad Cerebrum quod attinet (ubi Cathedra, & Universitas spirituum Animalium residet) qua superius inquisita sunt de Opio & Nitro, & Subordinatis ad ipsa, & de Conciliatione Somni placidi, etiam huc aliquatenus spectant. Illud quoque certum, Cerebrum tanquam in Tutela Stomachi esse; ideoque, qua Stomachum confortant, & muniant, Cerebrum per Consensum juvant, atque huc similiter transferri debent. Adjiciemus pauca, tria Externa, Internum unum.

41. Balneationem Pedum omnino in usu esse volumus, ad minus, semel in Septimana Balneumque fieri ex Lixivio, cum Sale nigro, & Salvia Camomilla, Fœniculo, Sampsucho, & Costo, cum Folis Anglicæ Viridis.

42. Suffitum laudamus etiam Quotidianum, Mane, ex Roremario arido Ramulis Lauri siccis, & Ligno Aloës; nam Gummi suavia Caput gravat.

43. Cavendum prorsus, ne Capiti per Exterius admoveantur Calida; qualia sunt Aromata, non excepta Nuce Muscata; Etenim Calida illa ad Plantas pedum præcipitamus, ibique solum applicari volumus Unctionem vero Capitis levem ex Oleo, cum Rosa, & Myrto, & pauco Salis, & Croci, laudamus.

44. Memores eorum, qua de Opiatis, & Nitro, & Similibus, ante proposuimus, qua Spiritus tantopere densant, non existimamus ab re fore, si semel Diebus quatuordecim accipiantur, in Brodio Matutino, Grana tria, vel quatuor Castorii, cum modico Seminis Angelicæ, & Calami Aromatici; qua & ipsa Cerebrum roborant, & in Densitate Substantiæ Spirituum, (qua ad vitæ Longævitatē tam necessaria est) Motus vivacitatem, & vigorem excitant.

45. In Confortativis quatuor Viscerum Principalium ea proposuimus, qua & Propria sunt atque Electa, atque in Diætā, & Regimen vitæ transferri, tuto & commode possunt: Varietas enim Medicamentorum ignorantia Filia est; neque Multa Ferula (quod ajunt) tam multos Morbos fecere, quam multa Medicamenta paucas Curas. Atque de Operatione super Viscera principalia, ad Extrusionem Alimenti, hæc inquisita sunt.

OPERATIO

Super partes exteriores ad Attractionem Alimenti.

VI.

HISTORIA.

1. Licet Concoctio bona, per Partes Interiores facta, primas Partes ad probam Alimentationem teneat; tamen concurrere etiam debent Actiones Partium Exteriorum; ut sicut Facultas interior Alimentum emittit, & extrudit; ita Facultas Partium Exteriorum idem arripit, & attrahat; Quæ imbecillior fuerit Facultas Concoctionis, eo magis opus est Auxilio concurrentie Facultatis Attractive.

2. Attractio valida Partium Exteriorum, excitatur præcipue per Motum Corporis, per quam Partes calefiunt, & confortantur, Alimentum ad se alacrius vocant & attrahant.

3. Illud vero maxime cavendum, & prohibendum; Ne idem Motus, & Calor, qui ad Membra Novæ Succum evocat, Membra simul eo Succo, quo antea per fufum erat, nimium exolvat.

4. Fricationes huic Intentioni optime subserviunt, factæ præcipue Mane; sed hoc perpetuo comitetur, ut post Fricationem, fiat levis Inunctio cum Oleo, ut Attritio Partium Exteriorum, eas per Perspirationem reddat effatas.

5. Proxima est Exercitatio, per quam Partes ipsæ se confricant, & concutiunt, modo sit Moderata, & qua (ut superius notatum est) nec sit Celeris, nec ad Ultimas Vires, nec ad Lassitudinem; Verum in his ipsa, atque Fricatione, eadem est ratio, & Cautio; Ne corpus nimium perspiret, itaque, Exercitatio melior est sub Dio, quam sub Tecto, & Hyeme quam Æstate; Atque, in super Exercitatio Inunctione novæ tantum claudi debet, ut Fricatio; sed etiam in Exercitationibus vehementioribus, adhibenda est Unctio & in Principio, & sub finem, more Athletarum.

6. Ad Exercitationem, ut quam minimam aut Spiritus, aut Succos exolvat, utilis est, ut usurpetur Stomacho non prorsus jejuno. Itaque ut Exercitatio, nec Stomacho repleto (quod plurimum inter est Sanitatis) nec jejuno (quod non minus inter est Longitudinis vitæ) usurpetur; in usum adduci debet Jentaculum Mane; non ex Medicamentis, aut Haustibus Matutinis, aut Uvis passis, aut Ficibus, aut hujusmodi; sed plane ex Cibo, & Potu, at Levi admodum, & Modica Quantitate.

Exercitationes ad Irrigationem Membrorum, debent esse Membris omnibus quasi æquales; non ut (quemadmodum ait Socrates) Tibiæ moveant, Brachia quiescant, nec e contra; sed ut Partes universæ ex Motu participent; atque omnino ad vitam prodest, ut Corpus nunquam diu in eadem Positura permaneat; sed singulis Semi-horis, ad minus, Posituram mutet, præterquam in Somno.

8. Quæ ad Mortificationem usurpatur, ad Vivificationem traduci possunt; Nam & Indusia scetola, & Flagellationes, & omnis Exteriorum Vexatio, Vim eorum Attractivam roborat.

9. Urticationem commendat Cardanus, etiam ad Melancholiam; verum de hac parum nobis caperum est; Et suspensa nobis est illa, ne propter Venenatam nonnullam Qualitatē Urticæ, Serpiginis usum frequentem

quenti inducat, & Mala Cutis. Atque de Operatione super Partes Exteriores, ad Attractionem Alimentum, hac inquisita sunt.

OPERATIO Super Alimentum ipsum ad In- sinnuationem ejusdem.

VII.

HISTORIA.

1. **R**eprehensio vulgaris de multis Ferculis. Cen-
sorem potius decet, quam Medicum; aut, ut-
cunque constantia Sanitatis utilis esse potest, ad Lon-
gitudinem vitæ noxia est; Propterea quod Mistura
Alimentorum varia, & aliquantum Heterogenea,
Exitum reperit in Venis, & Succos, melius & ala-
crius, quam Simplex, & Homogenea; Cum insuper
ad Appetitum excitandum, (qui Acies est Digesti-
onis) plurimum possit. Itaque & Mensam variam, &
Mutationes subinde Ciborum, pro Temporibus
Anni, aut alias probamus.
2. Etiam illud de Simplicitate Ciborum absque
Condimentis, Simplicitas Judicii est; cum Condi-
menta bona, & bene electa, sint Præparationes Cibo-
rum saluberrima, atque tum ad Sanitatem, tum ad Vi-
tam conferant.
3. Videndum est, ut cum Cibis Duriotibus, con-
jungantur Potus Fortiores, & Condimenta que pe-
netrent, & incendant: Cum Cibis contra Facili-
tatem, Potus Tenuis, & Condimenta Pingua.
4. Cum paulo ante monuerimus, ut prima Potio
in Cena excipiat Calida; nunc addimus, quod ad
Præparationem Stomachi, etiam Semihora ante
Cibum, bonus Hautus Potus (cui quisq; maxime in-
suevit) calidus usurpetur; sed parum Aromatizatus
ad gratiam Saporis.
5. Præparatio Ciborum, & Panis & Potuum,
si bene, & in ordine ad Intentionem instituantur,
magis est prorsus Momenti; licet sit Res Mecha-
nica, & sapiat Culinam, & Cellam; cum tamen
longe præstet Fabellis de Auro, & Gemmis, & hu-
jusmodi.
6. Humectatio Succorum Corporis per Præ-
parationem Alimentorum Humidam, puerilis Res
est; Ad Fervores Morborum non nihil facit; ad Al-
imentationem vero roscidam, omnino contraria
est; itaque Elixatio Ciborum longe inferior est, ad In-
tentionem nostram, Assatione, & Coctione in Fur-
no, & similibus.
7. Assatio debet fieri Igne vivo, & celerius per-
fici, non Igne lento, & nimia Mora.
8. Carnes omnes Solidiores in usu esse debent non
prorsus Recentes, sed non nihil Salis Expertæ; ex Sa-
le ipso autem in mensa, eo minus sumi debet, aut nihil
omnino. Sal enim Alimento Incorporatus magis va-
let ad Distributionem, quam per se sumptus.
9. Debent in usum adduci macerationes, & Infu-
siones Carnium varia, & bona, in Liqueoribus ido-
neis, ante Assationes; quemadmodum quandoque in
usu sunt similia, ante Coctiones in Furno, & in mu-
ris aliquorum Piscium.
10. At Pullationes, & tanquam Verberatio-
nes Carnium, antequam coquantur, hæud parvam
rem præstant: Certe in confesso est, & Perdices, &
Phasianos, in Aucupio, & Damas, & Cervos in
Venatione occisos (nisi fuerit ea Fuga longior) gra-
viores esse etiam ad Gustum. Pisces autem nonnulli

Flagellati & Verberati, evadunt meliores. Etiam
Pira Duriora, & Austera, atque alij nonnulli Fructus,
Compessione dulcescunt. Bonum esset in Usu ad-
duci, Carnium duriotum nonnullam Pullationem,
& Contusionem, antequam Ignem patiantur; Idque
ex optimis Præparationibus erit.

11. Panis modice Fermentatus, & valde parum
Salitus, optimus est, quique etiam in Furno Ferventi
satis, nec admodum Elanguido, coctus est.

12. Potus Præparatio ad vitam longam simplici
fere Præcepto constat; Atque de Aquæ potioribus
nihil attingere auctore; Potest hujusmodi Dieta (ut ali-
bi diximus) vitam aliquandiu remorari, sed nun-
quam majorem in Modum prolongare: At in aliis
Potibus Spirituosis, qualia sunt Vinum, Cervisia,
Hydromel, & Hujusmodi; id tanquam Summa
Summarum affectari, & observari debet; Vi Partes
Liquoris sint subtilissima, & Spiritus lenissimus. Hoc
Vetustate simplici difficile erit efficere, quo gignit
Partes paulo subtiliores, Spiritus vero multo Acio-
res; Itaque de Infusione in Doliis Substantia alba-
jus Pinguis, qua Spirituum Acrimoniam compescat,
jam antea præceptum est: Est & alius modus absq;
Infusione, aut Mixtura; Is est, ut Liquor Potus conti-
nuo agitur, sive per Vecturam in Mari, sive per
Vecturam in Carris, sive suspendendo utres ex Funi-
bus, eosque quotide agitando, aut aliis hujusmodi
Modis: Certum enim est, Motum illum localem,
Partes subtilizare, ac Spiritus in partibus interin-
ta fermentare, ut Acedini (quod Putrefactionis ge-
nus est) non vacent.

13. Vergente autem Senectute, etiam talis Præ-
paratio Ciborum instituenda est, qua sit tanquam in-
mediæ Via ad Chylum, Atque de Distillationibus
Ciborum, mera Nuga sunt; Etenim Portio Nutriti-
va, vel optima, non ascendit in Vaporem.

14. Incorporatio Cibi & Potus, antequam
concurrant in Stomacho, gradus est ad Chylum; I-
taque sumantur vel Pulli vel Perdices, & Phasiani,
& similia; Et coquantur in Aqua, cum pauco Salis;
deinde mundentur, & siccentur; postea sive in Musto,
sive in Cervisia fervescente, infundantur; cum pau-
co Sacchari.

15. Etiam Expressiones Ciborum, & Concisi-
ones minuta, bene condita, Senibus utiles sunt; eo
magis quod Officio Dentium in manducatione (quod
Præparationis præcipuum Genus est,) fere destruan-
tur.

16. Atque de Juvamentis ejus Defectus, (Den-
tium scilicet Roboris, ad Cibum molendum) tria
sunt qua conferre possint. Primum, ut alij Dentes re-
nascantur; Id quod difficile omnino esse videtur, nec
posse perferri absque Instauratione Corporis Intima,
& Potenti. Secundum est ut mandibula per Altrin-
gentia debita, ita firmentur, ut Officio Dentium, a-
liqua ex parte, sufficere possint; quod non male cedere
posse videtur. Tertium, ut Cibus sit ita præparatus, ut
ista masticatione non egeat; quod promptum est, &
expeditum.

17. Subit etiam cogitatio de Quantitate Cibi, &
Potus, Eam in Excessu nonnulla, quandoque ad Irrig-
ationem Corporis, utilem esse: Itaque & Epula Pro-
fusa, & Perpotationes, non omnino inhibenda sunt.
Atque de Operatione super Alimenta, & eorumdem
Præparationem, hac inquisita
sunt.

O P E R A T I O

Super Actum ultimum Assimilationis.

VIII.
CONNEXIO.

DE Actu Ultimo Assimilationis, (quem Operationes tres proxime præcedentes intuentur) brevis, & simplex erit præceptio, Resque magis Explicatione indiget, quam præceptione aliqua varia.

COMMENTATIO.

1. Certum est Corpora omnia Assimilandi, quæ in Contiguo sunt, Desiderio nonnullo indui: Id faciunt generose, & alacriter Tenuia, & Pneumatica; veluti Flamma, Spiritus, Aer: At contra, quæ Molem habent Crassam & Tangibilem, debilius ter admodum; eo quod Desiderium illud Assimilandi, à fortiori Desiderio Quæritis, & se non Movendi, ligetur.

2. Certum est itidem, Desiderium illud Assimilandi, in Mole corporea, ligatum ut diximus, & inutile redditum, à Calore aut Spiritu in Proximo, liberari nonnihil, & excitari, ut tam demum actuetur; Quæ unica est Causa, cum Inanimata non assimilent Animata assimilent.

3. Certum & hoc quoque est; quo durior sit Corporis Consistentia, eo illud indigere Majore Calore ad Stimulum Assimilationis; Quod in Senibus, male omnino cedit; quia Partes sunt obstinatior, Calor imbecillior. Itaque aut Obstinatio Partium mollienda; aut Calor intendendus; Atque de Malacificatione Membrorum postea dicemus, cum jam ante etiam plura, quæ ad Duritiem hujusmodi prohibendam, & præveniendam pertinent, proposuerimus. De Calore autem intendendo, jam simpliciter Præcepto utemur, si prius etiam alterum Axioma assumpserimus.

4. Actus Assimilationis (qui à Calore, ut diximus, circumfuso excitatur,) est Motus admodum Accuratus, & Subtilis, & in Minimis. Omnes autem hujusmodi Motus, tum demum sunt in Vigore, cum omnis Localis Motus cessat, qui cum obturbet. Etenim Motus Separationis in Homogenea, qui in Lacte est, ut Flos supernatet, Serum subsidat, nunquam fiet, si Læc leniter agitur: Neque Putrefactio ulla in Aqua, aut Mistis procedet, si illa continuo localiter moveantur. Ex his itaque, quæ assumpta sunt, hoc jam ad Inquisitionem præsentem concludemus.

5. Actus ipse Assimilationis perficitur præcipue in Somno & Quæte, præsertim versus Auroram, facta jam Distributione: Non habemus igitur aliquid, quod ad præcipiendum occurrit, nisi ut Homines dormiant in Calido; Atque insuper, ut versus Auroram sumatur aliqua Inunctio, vel Indusium intinctum, excitans moderate Calorem, atque post illud sumptum redintegretur Somnus. Atque de Actu ultimo Assimilationis, hæc inquisita sunt.

O P E R A T I O

Super Intenerationem ejus quod arefieri cœpit, sive Malaciffatio Corporis.

IX.
CONNEXIO.

DE Inteneratione per Interius, quæ per multas Ambages & Circuitus fit, tam Alimentationis,

quam Detentionis Spiritus, (ideoque sensim perficitur) superius inquisitum est; De ea autem, quæ fit per Exterius, & quasi subito, sive de Corpore Malaciffando, jam videndum est.

HISTORIA.

1. IN Fabula de Restitutione Pelæ in Juventutem, Medea cum id se moliri fingeret, eam proposuit Rationem Rei conficienda, ut Corpus Senis in Frustra concideretur; deinde in Lebece cum Medicamentis quibusdam decoqueretur. Coctio fortasse aliqua ad hoc requiretur; Concisione in Frustra scilicet non est Opus.

2. Attamen etiam Concisio in Frustra adhibenda aliquatenus videtur, non Ferro, sed Judici; Cum enim Viscerum, & Partium sit Consistentia multum diversa, necesse est ut Inteneratio ipsorum, non isdem Modis absolvatur; sed ut instituantur Cura singulorum; præter ea quæ pertinent ad Intenerationem totius Massæ Corporis; de qua tamen primum.

3. Huic Operationi; per Balnea, Unctiones, & similia (si modo sit ejus Rei aliqua Potestas) satisfieri verisimile est; Circa quæ observanda sunt ea, quæ sequuntur.

4. Non nimis indulgendum est spei, quod hæc Res confici possit, propter ea quæ fieri cernimus in Imbibitionibus & Macerationibus Inanimatorum, per quas illa intenerantur; Cujus aliqua Exempla superius adduximus; Facilius enim est Operatio hujusmodi super Inanimata, quia attrahunt, & sugunt Liquores; At in Corpore Animalis difficilius, quia Motus in eis fertur potius ad Circumferentiam.

5. Ideo Balnea, quæ in usu sunt, emollientia, parum profunt, sed obsunt potius; quia extrahunt magis, quam imprimunt; & solvunt Compagem Corporis, potius quam consolidant.

6. Balnea, & Unctiones, quæ Operationi præfenti (Corporis scilicet bene & solide malaciffandi) inservire possint, tres debent habere Proprietates.

7. Prima & præcipua est, ut constent ex iis, quæ tota Substantia familia sunt Corpori & Carni Humanis, quæque sint tanquam Alma, & Nutricantia per exteriora.

8. Secunda est, ut habeant admista ea, quæ subtilitate nonnulla imprimant, ut Vim nutritivam eorum, quibus admiscuntur, insinuent, & insciant.

9. Tertia, ut recipiant nonnullam Mixturem, (licet reliquis longe minorem) eorum, quæ sunt Astringentia; Non Austera, aut Acerba, sed Unctuosa, & Confortantia: Vt dum reliqua duo operentur, interim prohibeatur (quamvis fieri potest) Exhalatio à Corpore, quæ Virtutem Malaciffantium perdat; sed potius ut per Astrictionem Cutis, & Clausuram meatuum, Motus ad Intra promoveatur, & juvetur.

10. Consubstantiale maxime Corpori Humano, est Sanguis tepidus, vel ex Homine, vel ex aliis Animalibus: At Ficini illud Commentum, ad Instaurationem Virium in Senibus, de Exuctione Sanguinis Humani, ex Brachio Adolescentis sani, leve admodum est: Etenim, quod per Interius nutrit, nullo modo debet esse Equale, aut plane Homogeneum Corpori, quod nutritur; sed aliquatenus Inferius, & Subordinatum, ut subigi possit; At in exteriori Applicatione,

plicatis, quanto Substantia est similior, tanto Consensus melior.

11. *Ab Antiquo receptum est, Balneum ex Sanguine Infantium sanare Leporam, & Carnes jam corruptas restituere, Adeo ne hoc ipsum fuerit Regibus quibusdam Invidia apud Plebem.*

12. *Proditum est Heraclitum Hydrops laborantem, se in Ventre calido Bovis, nuper occisi, immeruisse.*

13. *In usu est Sanguis repidus Catulorum Felis, ad Erysipelata, & instaurandas Carnes & Cutem.*

14. *Brachium, aut Membrum aliquod abscissum, aut ex quo Sanguis alias nimium profluit, utiliter inferitur in ventrem alicujus Animalis nuper dissectum; nam potenter operatur ad sistendum Sanguinem; Sanguine Membri abscissi, Sanguinem recentem Animalis, per Consensum sorbente, & ad se vehementer trahente; Unde & ipse sistitur, & refluit.*

15. *Multum in usu est, in Morbis extremis, & quasi desperatis, ut Columbae scissae, alia post alias mutata, ad Plantas Pedum aegroti apponantur; unde sequitur interdum Auxilium mirabile; Id vulgo imputatur, quasi Maligna Morbi traherent; Sed utcumque, Caput peit ista Medicatio, & Spiritus Animalis confortat.*

16. *Perum Balnea ista, & Unctiones sanguinolenta, nobis videntur sordida, & odiosa; videndum de aliis, quae minus fortasse habent Falditii, neque tamen minus Juvamenti.*

17. *Post Sanguinem igitur recentem, similia Substantiae Corporis Humani, sunt Alimentosa; Carnes pinguioribus, Bovinae, Suillae, Cervinae, & Ostrae inter Pilces; Lac, Butyrum; Vitella Ovorum; Pollen Tritici; Vinum Dulce, aut Saccharatum aut Mulsam.*

18. *Quae admisceri debent ad Impressionem, sunt, loco omnium, Sales, praesertim Nigri; Etiam Vinum (cum Spiritu turgeat) imprimi, & utile est Vehiculum.*

19. *Astringentia ejus generis quae descripsimus, Unctuosa scilicet, & Confortantia sunt, Crocus, Mastiche, & Myrrha, & Bacca Myrti.*

20. *Ex his, pro nostro Indicio, optime fiet Balneum, quale desideramus. Medici & Posterius Meliora reperient.*

21. *Longe autem potentior fiet operatio, si Balneum quale proposuimus, (quod Caput Rei esse arbitratur) comitetur quadruplex Operationis Series, sive Ordo.*

22. *Primo, ut Balneum precedat Fricatio Corporis, & Inunctio ex Oleo, cum aliquo Spissamento; ut Virtus, & Calor humectans Balnei potius subintret Corpus, quam Aquea pars Liquoris. Deinde sequatur Balneum ipsum, ad horas forte duas. A Balneo autem Emplastrum Corpus ex Mastiche, Myrrha, Tragacantho, Diapalma, Croco, ut cohibeatur (quantum fieri potest) Perspiratio, donec Malacum paulatim vertatur in Solidum; idque per viginti quatuor Horas, vel amplius. Postremo, amota Emplastratione, fiat Unctio cum Oleo, addito Sale, & Croco; Et renovetur Balneum post Quadrimum, cum Emplastratione, & Unctione (ut prius) & continuetur hujusmodi malaciffatio per mensem unum.*

23. *Etiā durante tempore malaciffationis, utile judicamus, & proprium, & secundum Intentionem nostram, ut Corpus bene nutriatur, & ab Aëre frigido abstinatur, & nil nisi Calidum bibatur.*

24. *Hoc vero, (ut Initio in Genere monuimus) est ex iis, quae nobis Experimento probata non sunt, sed descripta tantummodo ex Collimatione ad Finem. Etenim meta posita, alius Lampada tradimus.*

25. *Neque negligenda sunt Fomenta ex Corporibus Vivis. Ficinus ait (neque id per locum) Davidem contubernio Puellae, alias salubriter, sed nimis sero usum fuisse; debuerat autem addere quod Puellam illam, more Virginitatis Perlicae, oportuisset ungi Myrrha, & similibus, non ad Delicias, sed ad augendam Virtutem Fomenti, ex Corpore vivo.*

26. *Barbarossa Aetate extrema, ex Consilio Medici Judaei, Puerulos continuo Stomacho, & Illis applicabat ad Fomenta: Etiam Senes nonnulli, Caniculas (Animalia scilicet inter calidissima) Stomacho noctu applicare consueverunt.*

27. *De Hominibus quibusdam Nasonibus, (qui Irrisionis pertasi, Nasorum Tuberes, & quasi Sorculos amputarunt, atque in Brachiorum Ulnas, Incisione nonnulla adaperas, ad tempus insuerunt, atque inde Nasos magis decentes efformarunt) increbuit Relatio quasi certa, idque in multis Nominibus: Ea si vera sit, Consensum Carnis ad Carnem, praesertim Vivarum, plane testatur.*

28. *De Incarnatione particulari Viscerum Principalium, Stomachi, Pulmonum, Jecoris, Cordis, Cerebri, Spinalis medullae, Renum, Felle, Illiorum, Venarum, Arteriarum, Nervorum, Cartilagineum, Ossium, nimis longa foret Inquisitio, & Praecipuo; cum jam non Praxim instruamus, sed Indicationes ad Praxim.*

OPERATIO

Super Expurgationem Succis veteris, & Restitutionem Succis novi, sive renovationem per Vices.

X. HISTORIA.

Licet, quae hic ponemus, superius fere praecipua sint, tamen quia ista Operatio est ex Principalibus, retractabimus ea paulo fusius.

1. *Certum est, Boves Aratores, atque Laboribus exhaustos, in Pascua nova, & laxa admissos, Carnes recipere teneras, & juveniles: Idque Esu, & Palato comprobari; ut manifestum sit Carnium Intenerationem non esse difficilem: verum & Carnis Intenerationem sapius repetitam, etiam ad Olfactum, & membranas, & similia, pervenire posse, verisimile est.*

2. *Certum est, Diatas, quae in usu sunt, ex Guajaco praecipue, atque ex Sassa-perilla, & China, & Sassafras, praesertim longius continuatas, & secundum Regulas rigidiores, univolum Corporis Succum, primo attenuare, deinde consumere, atque sorbere; Quod manifestissimum est, quia morbum Gallicum usque ad Gummositates provelutum, quique intimos Corporis Succos occupaverit, & depraverit, ex illis Diatis posse curari probatum est: Atque insuper quia aequum manifestum est, per*

huiusmodi Diætas, Homines factos macilentos, Pallidos, & quasi Cadaverofos, paulo post Impinguari, Colorati, & manifesto Renovari. Quamobrem huiusmodi Diætas, virgine ætates semel Brevi ad Intentionem nostram utilis esse, omnino existimamus, tanquam Exuvias, & Spolia Serpentum.

3. Fidenter dicimus, (neque vero quis, rogo, nos inter Hereticos Catharticos reponat) Purgationes repetitas, atque factas familiares, longe magis ad Duntaxatam vitam facere, quam Exercitia & Sudores. Id autem fieri necesse est, si teneatur, quod positum est, Uactiones Corporis, & meatuum ab Extra Oppletiones, & Aëris Exclusiones, & Spiritus in Massa Corporis Detentiones, plurimum conducere ad vitam longævam. Etenim certissimum est, per Sudores, & Perspirationes Exteriores, non solum Humores, & Vapores Excrementitios, exhalari, & absorberi; sed una etiam Succos, & Spiritus bonos, qui non tam facile reparantur. In Purgationibus autem (nisi fuerint admodum immoderata) non item, cum super Humores præcipue operentur. Purgationes autem, ad hanc Intentionem, optima sunt, quæ paulo ante Cibum sumuntur, quia deficcant minus; Ideoque debent esse ex iis Catharticis, quæ Ventriculum minime turbant.

Intentiones Operationum quas proposuimus, (ut arbitramur) verissimæ sunt; Remedia Intentionibus fida. Neque credibile est dictum (licet haud pauca ex ipsis velut Plebeia videri possint) quanta cum Cura & Delectu, ea à nobis examinata fuerint; ut sint (salva semper Intentione) & Tuta, & Efficacia. Rem ipsam, Experimentum & comprobabit, & promovebit. Talia autem in omnibus Rebus sunt Opera Consilii cuiusque Prudentioris; quæ sunt Effectu admiranda, Ordine quoque egregia, modis faciendi tanquam vulgaria.

A TRIOLA MORTIS.

Ad Artic. 15. Connexio.

DE Atriolis Mortis jam inquirendum; id est de iis, quæ accidunt Morientibus in Articulo Mortis, & paulo ante, & post: Ut cum multis viis perveniatur ad Mortem, intelligi possit in quæ Communia illa desinant; Præcipue in Mortibus, quæ inferuntur per Indigentiam Naturæ, potius quam per Violentiam; tametsi etiam aliquid ex his propter Rerum Connexionem, insperandum sit.

HISTORIA.

1. Spiritus Vivus videtur tribus indigere, ut subsistat: Motu commodo; Refrigerio temperato; & Alimento idoneo. Flamma vero duobus ex his tantum indigere videtur; Motu nimirum, & Alimento, propterea quod Flamma simplex sit Substantia. Spiritus compositus, ita ut si transeat paulo propius in Naturam Flammeam, se perdat.

2. Etiam Flamma, majore Flamma & potentiore resolvitur, & necatur, ut bene notavit Aristoteles; multo magis Spiritus.

3. Flamma, si comprimatur nimium, extinguitur, ut cernere est in Candela, superimposito Vitro: Etenim Aër per Calorem dilatatus contrudit Flammam, eamque minuit, & extinguit. Neque in Caminis con-

cipitur Flamma, si Materies, absque Spatio aliquo interjecto, compingatur.

4. Etiam Ignita Compressione extinguuntur, veluti si Carbonem ignitum Ferro, aut Pede, fortiter comprimamus, extinguuntur statim ignis.

5. Aut ut ad Spiritum veniamus; Si Sanguis aut Phlegma irruat in ventriculos Cerebri, sit Mors subito; cum Spiritus non habeat ubi se moveat.

6. Contusio etiam Capitis vehemens inducit subitam Mortem. Spiritibus in ventriculis Cerebri angustatis.

7. Opium, & alia Narcotica fortiora, coagulant Spiritum, eumque præviunt Motu.

8. Vapor venenatus Spiritui, totaliter odiosus, infert Mortem subitam, ut in venenis Mortiferis; quæ operantur per Malignitatem (ut loquuntur) Ipecificam: Incutit enim Fastidium Spiritui, ut amplius moveatur, aut Reti tam inimica occurrere nolit.

9. Etiam Extrema Ebrietas, aut Crapula, quandoque inferunt Mortem subitam; cum Spiritus non tam Densitate, aut Malignitate Vaporis, (ut in Opio, & Venenis malignis) quam ipsa Copia, obruatur.

10. Extremus Mætor, & Metus, præsertim subitus, (ut sit in Nuncio malo, & improvise) quandoque dant subitam Mortem.

11. At non solum nimia Compressio, sed etiam nimia Dilatio Spiritus, mortifera.

12. Gaudia ingentia & repentina complures exanimant.

13. In magnis Evacuationibus, quales fiunt in secandis Hydropicis, exentibus confertim Aquis, multo magis in Ingentibus, & Repentinis Profluvii Sanguinis, sequitur sæpius Mors subita; Idque per meram Fugam Vacui in Corpore, omnibus infatim moventibus ad Spatia implenda, quæ exinanuntur; atque inter alia Spiritu ipso: Nam quoad Profluvia Sanguinis tardiora, res spectat ad Indigentiam Alimenti, non ad Resolutionem Spiritus: Atque de Motu Spiritus, in tantum vel Compressio, vel Effusio, ut Mortem inferat, hæc inquisita sunt.

14. Veniendum ad Indigentiam Refrigerii. Cohibitio Respirationis Mortem infert subitam, ut in omni Suffocatione aut Strangulatione. Neque tamen videtur Res ferri debere, tam ad Impedimentum Motus, quam ad Impedimentum Refrigerii; quia Aër nimis Calidus, licet libere attractus, non minus suffocat, quam si inhibeatur Respiratio. Ut sit in iis, qui suffocati aliquando sunt ex Carbonibus incensis, aut Lithanthracibus, aut Parietibus recenter dealbatis, in Cubiculis clausis, Igne etiam accenso: Quod genus mortis traditur fuisse Imperatoris Jovianum. Aut etiam ex Balneis siccis supercalefactis, quod usurpatum fuit in Nece Faustæ, Constantini Magni uxoris.

15. Valde pusillum est Tempus, quo Natura Anhelitum repetit, atque expellit Fuliginem Aëris in pulmones attracti, & recentem in rore recipi desiderat, vix certe ad tertiam partem Minuta.

16. Rursus, Pulsus Arteriarum, & Motus Cordis, Sytloles & Diastoles, triplo velocior quam Respiratio; adeo ut si fieri posset, ut ille Motus in Corde, absque inhibita Respiratione sisti pos-

set, sequeretur *Mors* etiam celerius, quam ex Strangulatione.

17. *Ufus tamen & Consuetudo, in hac Naturali Actione Respirationis nonnihil valet; ut in Urinatoribus Delis & Piscatoribus Perlarum, qui perpetuo Usu, Decuplum Temporis ad minimum, retinere Anhelitum possunt, pluraquam pro Ratione aliorum Hominum.*

18. *Sunt ex Animalibus, etiam ex iis, qua Pulmones habent, alia qua ad longius Tempus, alia qua ad brevius, Anhelitum cohibere possunt; prout majore scilicet, aut minore indigent Refrigerio.*

19. *Pisces minore indigent Refrigerio, quam Animalia Terrestria; Indigent tamen, atq; refrigerantur per Branchias. Atq; quemadmodum Terrestria Aerem nimis feruidum, aut occlusum non ferunt; ita & Pisces, in Aqua Glacie totaliter, & diutius cooperata, suffocantur.*

20. *Si Spiritus insultum patiatur ab alio Calore, proprio longe vehementiore, dissipatur, & perditur. Si enim Proprium Calorem non sustineat absque Refrigerio, multo minus Alienum intensiorem tolerare potest; Id cernitur in Febribus Ardentibus, ubi Calor Humororum putrefactorum, Calorem Nativum superat, usq; ad Extinctionem, sive Dissipationem.*

21. *Somni quoque indigentia, & Usus, refertur & Refrigerium. Motus enim, Spiritum attenuat & rarefacit, & Calorem ejus acuit, & intendit. Somnus contra Motum, & Discursum ejus sedat, & compefcit. Est enim Somnus Actiones Partium, & Spirituum Motualium, & omnem Motum ad Circumferentiam Corporis, roborat, & promoveat; tamen Motum proprium Spiritus vivi, magna ex parte consopit, & tranquillat. At Somnus regulariter, semel intra 24. Horas, Natura humana debetur, idq; ad 6. aut 5. Horas ad minimum; Licet sint etiam in hac parte quandoque Natura Miracula, ut refertur de Meccenate, quod longo tempore ante Obitum non dormisset. Atque de Indigentia Refrigerii, ad Spiritum conservandum, haec inquisita sint.*

22. *Quod vero ad Tertiam Indigentiam attinet (Alimenti scilicet) videtur illa ad Partes potius, quam ad Spiritum Vivum pertinere. Facile enim quis credat, Spiritum Vivum subsistere in Identitate, non per Successionem, aut Renovationem. Atque quoad Animam Rationalem in Homine, certo certius est, tam nec ex Traduce esse, nec reparari, nec interire: Loquuntur de Spiritu Naturali Animalium, atq; etiam Vegetabilium, qui ab illa altera essentialiter, & formaliter differt: Ex horum enim Confusione, Metempsychosis illa, & innumera tam Ethnicorum, quam Hæreticorum Commenta emanarunt.*

23. *Renovatio per Alimentum, in Corpore Humano, regulariter singulis Diebus requiritur. Tri-duanum autem Jejunium Sanis vix toleratur: Usus tamen & Consuetudo, etiam in hac Parte, haud parum valet: At Morbo languentibus Inedia minus gravis est. Etiam Somnus Alimentationi nonnihil parat, quemadmodum contra Exercitatio eam efflagitat magis. Inveni etiam sunt (sed raro) aliqui, qui quodam Natura Miraculo, sine Cibo & Potu, ad Tempus non mediocriter vixerunt.*

24. *Corpora Mortua, si non intercipientur Putredine, diutius sine notabili Absumptione subsistunt: At Corpora viva non multum ultra Triduum (ut dictum est) nisi reparantur per Alimentationem; Id quod indicat, etiam illam Assumptionem esse Opus Spiritus vivi, qui aut se reparat, aut Partes ponit in Necessitate se reparandi, aut utrunque: Quam Rem etiam illud astruit, (quod paulo ante notatum est) nempe, quod possint Animalia sine Alimento paulo diutius durare, si dormiant. At Somnus omnino nil aliud est, quam Receptio Spiritus vivi in se.*

25. *Copiosa nimis & continua Effluxio Sanguinis, qualis aliquando fit ab Hæmorrhoidibus; interdum à Vomitu Sanguineo, Venis interioribus reseratis aut fractis; interdum ex Vulneribus, Mortem infert festinam: cum Sanguis Venarum, Sanguini Arteriarum misceatur; Sanguis Arteriarum, Spiritui.*

26. *Haud parvum est Quantum Cibi & Potus, quod Homo bis in die pastus, intra Corpus recipit; Longe plus, quam aut per Sellam, aut per Urinam, aut per Sudores egerit. Nil mirum (inquit) cum reliquum in Succos, & substantiam Corporis mutetur. Recte: Sed cogita paulisper, quod ea Accessio fit bis in Die, neque tamen Corpus exundat; Similiter, licet Spiritus reparetur, tamen Quanto suo non enormiter excoescit.*

27. *Nil attinet ad esse Alimentum in Gradu remoto, sed ejus Generis, & ita preparatum, & ministratum, ut Spiritus in illud agere possit. Neque enim Baculus Cerei sufficit ad Flammam continuandam, nisi adsit Cera; Neque Homines Herbis solis pastis possunt. Atq; inde fit Atrophia Senilis, quod licet absit Caro & Sanguis, tamen Spiritus est factus tam paucus & rarus, & Succis & Sanguis tam effecti, & obsinati, ut non teneat Proportio ad Alimentandum.*

28. *Subducamus Calculos Indigentia secundum Cursum Natura Ordinarium, & Consuetum. Explicatione Motus sui, in ventriculis Cerebri, & Nervis, indiget Spiritus perpetuo; Motu Cordis, tertia Parte Momenti; Respiratione, singulis Momentis; Somno & Alimento, intra Triduum: Potentia ad Alimentandum quasi post Octoginta Annos. Atque si alicui ex his Indigentis non succurratur, sequitur Mors. Atq; tria plane esse videntur Atriola Mortis; Destitutio Spiritus, in Motu suo; in Refrigerio, in Alimento.*

[Monita.] 1. Erraverit, qui existimet Spiritum Vivum, Exemplo Flamma perpetuo generari, & extingui, nec ad Tempus aliquod Notabile durare. Neque enim hoc facit Flamma ipsa ex natura sua, sed quia inter Inimica versatur: Nam Flamma intra Flammam durat. At Spiritus vivus inter Amica degit, & Obsequia plurima. Itaque cum Flamma sit substantia Momentanea, Aer autem substantia Fixa; Spiritus vivi media est Ratio.

2. De Interitu Spiritus, per Destructionem Organorum, (qualis fit per Morbos, & Violentiam) non est Inquisitio præsens, (ut ab initio diximus) tamen & ille in eadem tria Atriola desinat. Atque de ipsa Forma Mortis hæc inquisita sint.

29. *Duo sunt magni Præcursores Mortis; Alter à Capite, alter à Corde missus: Convulsio, & extremus Labor Pulsus; nam etiam Singultus ille lethalis*

lethalis est Convulsionis genus, Labor autem Pullus lethalis, habet velocitatem insignem, quandoquidem Cor sub ipsa Morte ita trepidet, ut Sybole, & Dialtole fere confundantur; Habet etiam conjunctam Debilitatem, & Humilitatem, & sæpius Intermissionem magnam, labascente motu Cordis, nec fortiter, aut constanter insurgere valente.

30. Præcedunt etiam Mortem in propinquo summa Inquietudo, & Jactatio; Motus Manuum tanquam Floccos colligendo; Nixus Prehensionis, & Tentionis fortis; Dentes etiam fortiter comprimere; Glutire vocem; Tremor Labii inferioris; Pallor oris, Memoria confusa; Sermonis Privatio; Sudores frigidi; Corporis Elongatio; Sublatio Albuginis Oculorum; Faciei totius Alteratio, (Naso acuto, Oculis concavis, Genis labantibus; & Linguae Contractio & Convolutio; Frigus Extremitatum; In aliquibus Emissio Sanguinis, aut Spermatis; Clamor acutus; Anhelitus Creber; Inferioris Maxillæ Lapsum, & similia.

31. Mortem sequuntur, Sensus omnis, & Motus, tam Cordis & Arteriarum, quam Nervorum & Artuum, Privatio; Impotentia Corporis se sustentandi erectum; Rigor Nervorum & Partium; Depositio omnis Caloris; paulo post Putrefactio & Fætor.

32. Anguille, Serpentes, & Insecta diu moventur singulis Partibus post Concisionem, ut etiam Rustici putent, Partes singulas ad se rursus unendum expedire. Etiam Ves Caputibus avulsis ad Tempus subsultant: quin & Corda Animalium avulsa diu palpitant. Equidem meminimus ipsi vidisse Hominis Cor, qui evisceratus erat, Supplicij Genere apud nos versus Proditores recepto, quod in ignem de more injectum, saltabat in alium, primo ad Selquipedem, & deinde gradatim ad minus, durante spatio (ut meminimus) septem, aut octo Minutarum. Etiam vetus, & Fide digna Traditio est, de Bove sub Eviscerationem mugiente. At magis certa de Homine, qui eo Supplicij genere (quod diximus) evisceratus, postquam Cor avulsum penitus esset, & in Carnificis Manu, tria aut quatuor Verba Precum, auditus est proferre; Quod idcirco magis credibile esse diximus, quam illud de Sacrificio, quia solent Amici hujusmodi Reorum, Mercedem dare Carnifici, ut Officium suum perniciosissime expediat, quo illi celerius a Doloribus liberentur. In Sacrificiis vero non videmus causam, cur similis præstetur a Sacerdote diligentia.

33. Ad resuscitandum eos, qui Deliquia Animi, aut Cataleptics subitas patiuntur, (quorum haud pauci, absque Ope, etiam exspiraturi fuissent,) hæc sunt in Usu. Exhibitio Aquarum ex Vino distillatarum, (quas Aquas vocamus Calidas, & Cordiales: Inflexio Corporis in Pronum; Obturatio fortis Oris & Narium, Flexio Digitorum cum Tortura quadam, Evulsio Pilorum Barba, aut Capitis, Frictio Partium præsertim Faciei, & Extremitatum, Subita Inpersio Aquæ Frigidæ in Faciem, Strepitus Acuti, & subiti, Appositio ad Nares Aquæ rosaceæ, cum Aceto, in languoribus, Incensio Plumarum, Pannorum, in Suffocatione Uteri, At maxime Sartago fervens acuta utilis est Apoplecticis, Etiam Forus arctus Corporum vivorum, aliquibus profuit.

34. Complura fuerunt Exempla Hominum tanquam Mortuorum, Aut Expositorum electo, Aut Delatorum ad Funus, quin etiam nonnullorum in Terra Conditorum, qui nihilominus revixerunt, Id quod in eis, qui Conditi sunt, repertum est, (terra aliquanto post aperta,) per Oblivionem & Vulnerationem Capitis, ex jactatione & Nixu Cadaveris intra Feretrum, Cujus Exemplum recentissimum, & maxime memorabile fuit, Joannis Scoti, Subtilis illius & Scholastici, qui a Servo, cum sepultus esset, absente, (quique, ut videtur, hujusmodi Cataleptium ejus Symptomata noverat) aliquanto post effossus, in tali Statu repertus est. Et simile quiddam accidit nostra Ætate, in persona Histrionis, sepulti Cantabrigiæ. Memini me accepisse de Generoso quodam, qui indubidus, ex Curiositate, desiderabat scire, qualia paterentur in Patibulo suspensi, sese suspendit super Scabellum se allevari, & deinde se dimittens, putans etiam penes se futurum, ut Scabellum, pro arbitrio suo, recuperaret, Id quod facere non potuit, sed tamen ab Amico præsentis adjutus est, Ille inter operans, quid passus esset: reinvit se Dolorem non sensisse, sed primo observantem sibi fuisse circa oculos Speciem Ignis, & Incensum, deinde extremæ Nigredinis, sive Tenebrarum, postremo Coloris ejusdem carule pallidioris, post thalassini, qualis etiam conspicitur sæpe Animo Linquentibus. Audivi etiam de Medico adhuc vivente, qui Hominem, qui se suspenderat, atque per Horam dimidiam suspensus manserat, in vitam, iracinationibus & Balneis calidis, reduxerat, Quis etiam profiteri soleat, se non dubitare, quin Suspensionem quemcumque ad tempus prædictum, revocare possit, modo Cervices ei, per Impetum prima Demissionis, non fuerint effractæ.

Discrimina Juventutis & Senectutis.

Ad Artic. 16.

1. Scala Humani Corporis talis est: Concipi, Vivificari in Utero, Nasci, Mamilla, Depulsio à Mamilla, Usus Cibi & Potus, ab initio qualis Instibus convenit, Dentire primo circa annum secundum, Incipere Gradiri, Incipere Loqui, Dentire secundo circa Annum septimum, Pubescere circa Annum duodecimum, aut decimum quartum, Potentem esse ad Generandum, & Fluxus Menstruorum, Pili circa Tibias, & Axillas, Barbescere, atque hucusque, & quandoq; ulterius, Grandescere, Deinde Roboris Artuum Status & ultimitas, etiam Agilitatis, Cancere, & Calvescere, Cessatio Méstrui & Potentia Generationis, Vergere ad Decreptum, & Animal Tripes, Mori. Interim Animus quoque suas habet Periodos, sed per Annos non possunt describi: Ut Memoriam labilem, & Similia de quibus postea.

2. Discrimina Juventutis, & Senectutis hæc sunt. Cutis juveni Lævis, & Explicata, Seni Arida, & Rugosa, præsertim circa Frontem, & Oculos: Carnes juveni Teneræ, & Molles, Seni Duriores: Robur juveni, & Agilitas, Seni Diminutio Virium, & Motuum Tarditas: Juveni Cœtionum Validitas, Seni Debilitas: Juveni Viscera Mollia, & Succulenta, Seni Sælla, & Retorrida: Juveni Corpus Erectius, Seni Inclinatio in Curvum: Juveni Constantia Artuum, Seni Debilitas.

bilitas, & Tremor: *Juveni* Humores Biliosi, & Sanguis Ferridior; *Seni* Humores Phlegmatici, & Melancholici, & Sanguis Frigidior: *Juveni* Venus in promptu; *Seni* tardior: *Juveni* Succus Corporis magis Roscidi; *Seni* magis Crudi, & Aquei: *Juveni* Spiritus Multus, & Turgescens; *Seni* Paucus, & Jejunus: *Juveni* Spiritus Densus & Viridis; *Seni* Acris, & Rarus: *Juveni* Sensus Vivaces, & Integri; *Seni* Hebetiores, & Deficientes: *Juveni* Dentes Robusti, & Integri; *Seni* Debiles, Atrox, & Decidui: *Juveni* Pili colorati; *Seni* cuiuscunque fuerint Coloris, Cani: *Juveni* Coma; *Seni* Calvities: *Juveni* Pulsus Grandior, & Incitator; *Seni* Obscurior, & Tardior: *Juveni* Morbi magis Acuti, & Curabiles; *Seni* magis Chronici & Curatu Difficiles: *Juveni* Vulnere citius coalescentia; *Seni* tardius: *Juveni* Genæ florentes (colore; *Seni* aut Pallidæ, aut Rubicundæ, atque Sanguine Spisso: *Juveni* minor Molestia ex Catarrhis; *Seni* major: *Neque scimus in qua proficiant Senes, (quoad corpus) nisi quandoque in Obesitate: Cuius Causa præsto est; quia Corpora Senum, nec bene perspirant, nec bene assimilant; Pinguedo autem nihil aliud est, quam Exuberantia Alimentis, alia id, quod excernitur, aut perfecte assimilatur. Etiam in quibusdam Senibus in Edacitate proficiunt, propter Acidos Humores, licet Senes digerant minus. Ac universa, quæ jam diximus, Medici quasi Feriantes, referunt ad Caloris Naturalis, & Humoris Radicalis Diminutionem, quæ Res nihili sunt ad Usus: Illud certum, Siccitatem in deorsu Atatis, Frigiditatem præcedere; Atque Corpus cum sint in Statu, & Ac me Caloris ad Siccitatem declinare, Frigiditatem autem postea sequi.*

3. *Iam vero etiam de Affectibus Animi videntur. Equidem meminimus, cum Adolescens essem Pictavi in Gallia, me consuevisse familiariter cum Gallo quodam, hevene Ingeniosissimo, sed paululum Loquaci; qui postea in virum Eminentissimum evasit, Ille in Moris Senum invehere solitus est, atque dicere, si daretur conspici Animos Senum, quem admodum ceruntur Corpora, non minores apparerentur in eisdem Deformitates: Quinetiam Ingenio suo indulgens, contendebat Vitiâ Animorum in Senibus, Vitiis Corporum esse quodammodo Consentientia, & Parallela. Pro Ariditate Cutis substruebat Impudentiam: Pro Duritie Viscerum Immisericordiam: Pro Lippitudine Oculorum, Oculum Malum, & Invidiam: Pro Immersione Oculorum, & Curvacione Corporis versus Terram, Atheismum; (Neque enim cælum, inquit, respiciunt, ut prius:) Pro Tremore Membrotum, Vacillationem Decretorum, & fluxam Inconstantiam: Pro Inflexione Digitorum, tanquam ad Prehensionem Rapacitatem & Avaritiam: Pro Labascentia Genuum, Timiditatem: Pro Rugis, Calliditatem, & Obliquitatem: & alia quæ non occurrunt. Sed ut ferri simus; *Juveni* adest Pudor, & Verecundi; *Seni* paululum obduruit: *Juveni* Benignitas, & Misericordia; *Seni* occalluit: *Juveni* Simulatio laudabilis: *Seni* Invidia maligna: *Juveni* Inclinatio ad Religionem, & Devotionem, ob Ferorem, & inexperientiam Mali, *Seni* Defervescencia in pietate, ob Charitatis Teporem & diuinam Conversationem inter Mala, nec non ob bre-*

dendi difficultatem: Juveni Valde velle, *Seni* Moderatio: *Juveni* Levitas quadam, & Mobilitas, *Seni* Gravitas major, & Constantia: *Juveni* Liberalitas, & Beneficentia, & Philanthropia, *Seni* Avaritia, & Sibi sapere, & consulere: *Juveni* Confidentia, & bene sperare, *Seni* Diffidentia, & plurima habere pro suspectis: *Juveni* Facilitas, & Obsequium, *Seni* Morositas, & Fastidium: *Juveni* Sinceritas, & Animus Apertus, *Seni* Cautio, & animus Tectus: *Juveni* Magna appetere, *Seni* Neccessaria curare: *Juveni* Præsentibus Rebus favere, *Seni* Anteaacta potiora habere: *Juveni* Superiores revereri, *Seni* Censura in illos uti: & complura alia, quæ ad Mores potius pertinent, quam ad Inquisitionem præsentem: At tamen quemadmodum in Corpore, ita in Animo, in nonnulla proficiunt Senes, nisi fuerint admodum Emeriti, Nempe, ut cum ad Excogitandum minus sint prompti, Judicio tamen valeant, & Tutiora, & Saniora, quam Speciosiora malint: Etiam, in Gurrulitatem proficiunt, & Ostentationem, Frustrum enim Sermonis petunt, cum Rebus minus valeant; ut non absurde Thithonum in Cicadam verisum fuisse, Poëtæ fingant.

C A N O N E S

Mobiles de duratione Vitæ, & Forma Mortis.

C A N O N I.

Non fit Consumptio, nisi quod deperditum sit de Corpore, transmigret in Corpus aliud.

EXPLICATIO.

Nullus est Rerum Intersus: Itaque quod assumitur, aut evolat in Aerem; aut recipitur in Corpus aliquod Adjacens: Quare videmus Araneam, aut Muscam, aut Formicam, in Eleatro, Monumento plus quam Regio, sepultas, æternizari, cum tamen sint Res Tenebræ, & Dissipabiles. Verum non adest Aer, in quem aliquid evolet, atque Substantiam Electri est tam Heterogenea, ut nihil ex illis recipiat: Simile etiam fore arbitramur; misso Ligno, aut Radice, aut ejusmodi in Argentum Vivum. At Cera, & Mel, & Gummi, habent similem Operationem, sed ex Parte tantum.

C A N O N II.

Nest omni Tangibili Spiritus, Corpore crassiore obiectus, & obsessus, Atque ex eo Originem habet Consumptio & Dissolutio.

EXPLICATIO.

Nullum Corpus nobis notum, hic in Superiore Parte Terræ, Spiritus vacat, sive per Attenuationem, & Concoctionem Caloris Cælestium, sive alias. Neque enim Cava Rerum Tangibilem Vacuum recipiunt; sed aut Aerem, aut Spiritum Rei proprium. Spiritus autem ille (de quo loquimur) non est Virtus aliqua, aut Energeia, aut Entelechia, aut Nuga, sed plane Corpus Tenue, Invisibile, attamen Locatum, Dimentum, Reale: Neque rursus Spiritus ille Aer est, (quemadmodum nec Succus Uvæ est Aqua) sed Corpus Tenue, cognatum Aeris, at multum ab eo diversum: Partes autem Rei Crassiores (cum sint Naturæ Pigre, nec admodum Mobilis) per periodos longas duraturæ forent: sed Spiritus ille est, qui turbat, & illas

illas fodiat, & subruit, atque Humidum Corporis, & quicquid digerere potest, in novum Spiritum deprædatur; deinde tam Spiritus Corporis præexistens, quam noviter Factus, simulensim evolant. Id optime ostenditur, in Diminutione Ponderis, Corporum Arefactorum per Perspirationem. Neque enim quicquid emittitur, erat Spiritus, quando ponderaverat; neque non Spiritus, quando evolaverat.

CANON. III.

Spiritus Emisus desecat; detentus, & moliens intus, aut colliguatur; aut putrefacitur; aut vivificatur.

EXPLICATIO.

Quatuor sunt Processus Spiritus; Ad Arefactionem; ad Colligationem; ad Putrefactionem; ad Generationem Corporum. Arefactio non est Opus proprium Spiritus, sed Partium crassiorum post emissum Spiritum: tum enim illæ se contrahunt, partim per fugam Vacui, partim per unionem Homogeneorum: Ut liquet in omnibus, quæ arescunt per Ætatem; Et in siccoribus Corporibus, quæ desiccantur per Ignem ut Lateribus, Carbonibus, Panibus. Colligatio est merum Opus Spirituum. Neque fit nisi Calore excitentur; tum enim Spiritus se dilatantes, neque tamen exeuntes, se insinuant, & perfundunt inter Partes crassiores; easque ipsas reddunt Molles, & Fusiles, ut in Metallis, & Cera. Etenim Metalla, & alia Tenacia, apta sunt ad cohibendum Spiritum, ne excitatus evolet. Putrefactio est Opus Mixtum, Spiritus, & Partium Crassiorum: Etenim Spiritus (qui Partes rei continebat, & frænabat) partim emissio, partim languescente, omnia solvuntur, & redeunt in Heterogeneas suas, sive (si placet) Elementa sua, Quod Spiritus inerat Rei, congregatur ad se, (unde Putrefacta incipiunt esse gravis Odoris.) Oleosa ad se, (unde Putrefacta habent nonnihil Lavoris & Inæctuositatis.) Aquea itidem ad se, Faces ad se (unde fit Confusio illa in Putrefactis.) At Generatio, sive Vivificatio, est Opus itidem Mixtum Spiritus, & Partium crassiorum, sed longe alio modo: Spiritus enim totaliter detinetur, sed tumet, & movetur localiter, Partes autem Crassiores non solvuntur, sed sequuntur Motum Spiritus, atque ab eo, quasi distillantur, & extruduntur in varias Figuras, unde fit illa Generatio, & Organizatio; Itaque semper fit Vivificatio in Materia Tenaci, & Lenta, atque etiam Sequaci, & Molli, ut simul & Spiritus fiat Detentio, atque etiam Cessio lenis Partium, pro ut eas effingit Spiritus, atque hoc cernitur in Materia, omnium tam Vegetabilium, quam Animalium, sive generentur ex Putrefactione, sive ex Spermate: In his enim omnibus, manifestissime cernitur esse Materia, difficilis ad Abrumpendum, facilis ad Cedendum.

CANON IV.

In omnibus Animatis duo sunt Genera Spirituum, Spiritus Mortuales quales insunt Inanimatis, & Superadditus Spiritus vitalis.

EXPLICATIO.

Iam ante dictum est, an Longevitatem procurandam, debere considerari Corpus Humanum, primo ut Inanimatum, & Inalimentatum, Secundo, ut Animatum, & Alimentatum: Nam Prior Consideratio dat Leges de Consumptione, Secunda

de Reparatione. Itaque nosse debemus, inesse Humanis Caribus, Ossibus, Membranis, Organis, denique Partibus singulis, dum vivunt, in Substantia earum perfusos, tales Spiritus, quales insunt in huiusmodi Rebus, Carne, Osse, Membrana, & cæteris, Separatis, & Mortuis, quales etiam manent in Cadavere: At Spiritus Vitalis, tametsi eos regat, & quendam habeat cum illis Consensum, longe alius est ab ipsis: Integralis, & per se Constans. Sunt autem duo Discrimina præcipua, inter Spiritus Mortuales, & Spiritus Vitales, Alterum, quod Spiritus Mortuales, minime sibi continentur, sed sunt tanquam abscessi, & circumdati Corpore crassiore, quod eos interceptit, quemadmodum Aer permixtus est in Nive, ut Spuma. At Spiritus Vitalis omni sibi continuatur, per quosdam Canales, per quos perneat, nec totaliter interceptitur. Atque hic Spiritus, etiam duplex est, Alter Ramosus tantum, permeans per parvos Ductus, & tanquam Lineas: alter habet etiam Cellam, ut non tantum sibi continuatur, sed etiam congregetur in Spatio aliquo cavo, in bene magna Quantitate, pro Analogia Corporis, atque in illa Cella est Fons Revolverum, qui inde diducantur. Ea Cella præcipue est in Ventriculis Cerebri, qui in Animalibus magis Ignobilibus augusti sunt, adeo ut videantur Spiritus per univertum Corpus fusi, potius quam Cellati: Ut cernere est, in Serpentinibus, Anguillis, Muscis, quorum singulæ Portiones abscessæ moventur diu: Etiam Aves diutius Capitibus avulsis subsistant, quoniam parva habeant Capita, & parvas Cellas: At Animalia Nobiliora Ventriculos eos habent ampliores: Et maxime omnium Homo. Alterum Discrimen inter Spiritus est, quod Spiritus vitalis nonnullam habeat Incensionem, atque sit tanquam Aura Composita ex Flamma, & Aere, quemadmodum Succus Animalium habeant & Oleum, & Aquam. At illa Incensio peculiare præbet Motus, & Facultates, Etenim & Fumus Inflammabilis, etiam ante Flammam conceptam, Calidus est; Tenuis, Mobilis, Et tamen alia Res est, postquam facta sit Flamma, At Incensio Spirituum Vitalium, multis partibus lenior est, quem mollissima Flamma ex Spiritu Vini, aut alias, atque insuper mixta est ex magna parte, cum Substantia Aerea, ut sit & Flammea, & Aerea Natura Mysterium.

CANON V.

Actiones Naturales sunt propria Partium singularum, sed Spiritus vitalis eas excitat, & acuit.

EXPLICATIO.

Actiones sive Functiones, quæ sunt in singulis Membris, Naturam ipsorum Membrorum sequuntur, (Attractio, Retentio, Digestio, Assimilatio, Separatio, Excretio, Perspiratio, etiam Sensus ipse) pro Proprietate Organorum singularum, (Stomachi, Iecoris, Cordis, Splenis, Felle, Cerebri, Oculi, Auris, & cæterorum.) Neque tamen ulla, ex ipsis Actionibus, unquam actuata foret, nisi ex vigore & præsentia Spiritus vitalis, & Caloris ejus. Quemadmodum nec Ferrum aliud Ferrum attracturum foret, nisi excitaretur à Magnete: Neque Ovum unquam fecundum foret, nisi Substantia Fœmelle actuata fuisset ab Inu Maris.

CANON

CANON VI.

Spiritus Mortuales Aëri proxime consubstantiales sunt, *Spiritus vitales* magis accedunt ad Substantiam Flammæ.

EXPLICATIO.

Explicatio Canonis quarti præcedentis, est etiam Declaratio Canonis præsentis; Verum insuper hinc fit, ut quæcunque sint *Pinguis*, & *Oleosa*, diu maneat in Esse suo; Neque enim *Aër* illa multum vellicat, neque illa etiam ipsa cum *Aëre* conjungi multum desiderant. Illud autem profus vanum est, quod *Flamma* sit *Aër Accensus*, cum *Flamma* & *Aër*, non minus Heterogenea sint, quam *Oleum* & *Aqua*. Quod vero dicitur in *Canone*, quod *Spiritus Vitales* magis accedant ad *Substantiam Flammæ*; Illud intelligendum est, quod magis hoc faciant, quam *Spiritus Mortuales*; non quod magis sint *lammæ*, quam *Aëri*.

CANON VII.

Spiritus Desideria duo sunt; Unum se *Multiplacandi*; Alterum *Excundi*, & se *Congregandi* cum suis *Connaturalibus*.

EXPLICATIO.

Intelligitur *Canon* de *Spiritibus Mortualibus*; Etenim quoad *Desiderium secundum*, *Spiritus Vitalis* Exitum à Corpore suo maxime exhorret; neque enim invenit *Connaturalia* hic in Proximo. Ruit forte in Occursum Rei *Desiderabilis*, ad Exitum Corporis sui; sed *Egressum*, ut dictum est, fugit; Verum de *Spiritibus Mortualibus*, utrunque *Desiderium* tenet. Quod ad primum enim attinet, *Omnis Spiritus inter crassiora locatus, non feliciter habitat*; Itaque cum *Simile sui* non inveniat, eo magis *Simile sui* creat, & facit, in tali Solitudine positus; & strenue laborat, ut se multiplicet, & *Volatile Crassiorum* deprædetur, ut augeatur suo *Quanto*. Quod vero ad secundum, *Desiderium Evolandi*, & se in *Aërem* recipiendi; Certum est omnia *Tenuia*, (quæ semper sunt *Mobilia*) ad sui similia in proximo libenter ferri; ut *Bulla Aquæ* fertur ad *Bullam*, *Flamma* ad *Flammam*; At multo magis hoc fit, in *Evolutione Spiritus* in *Aërem* ambientem; quia non fertur ad *Particulam* sui similem; sed etiam tanquam ad *Globum Connaturalium* suorum. At illud interim notandum, quod *Exitus*, & *Evolutio Spiritus*, in *Aërem*, est duplicata *Actio*; partim ex *Appetitu Spiritus*, partim ex *Appetitu Aëris*, *Aër* enim communis tanquam *Res* indigens est, atque omnia avidè attripit; *Spiritus*, *Odores*, *Radios*, *Sonos*, & alia.

CANON VIII.

Spiritus detentus, si alium *Spiritum* gignendi *Copiam* non habeat, etiam *Crassiora* intenerat.

EXPLICATIO.

Generatio novi *Spiritus* non fit nisi super ea, quæ sunt in *Gradu* ad *Spiritum*, propiore: qualia sunt *Humida*. Itaque si *Partes Crassiores* (inter quas versatur *Spiritus*) sunt in *Gradu* remotiore, licet *Spiritus* eas conficere non possit, tamen (quod potest) eas labefaciat, & emollit, & fundit, ut cum *Quantum* suum augere non possit, tamen habitat laxius, & inter ea degat, quæ sunt magis *Amica*. Iste autem *Aphorismus*, ad *Finem* nostrum, admodum utilis est; quia innuit ad *Intenerationem Partium* *Obstinatarum*, per *Detentionem Spiritus*.

CANON IX.

Inteneratio Partium *Duriorum* bene procedit, cum *Spiritus* nec evolet, nec generet.

EXPLICATIO.

Iste *Canon* solvit *Nodum* & *Difficultatem* in *Operatione Intenerandi*, per *Detentionem Spiritus*: Si enim *Spiritus* non emissus deprædetur omnia intus, nil fit *Lucri* ad *Intenerationem Partium*, in *Esse* suo; sed potius solvuntur illa, & corumpuntur. Itaque una cum *Detentione* refrigerari debent *Spiritus*, & alstringi, ne sint nimis *Activi*.

CANON X.

Calor Spiritus, ad *Viriditatem* Corporis, debet esse *Robustus*, non *Acris*.

EXPLICATIO.

Etiam iste *Canon* pertinet ad solvendum *Nodum* supradictum, sed longe latius patet; Describit enim, qualis debeat esse *Temperamenti Calor* in Corpore ad *Longævitate*; Hoc vero utile est, si *Spiritus* detineantur, si non; Utrunque enim talis debet esse *Calor Spirituum*, ut vertat se potius in *Dura*, quam deprædetur *Mollia*; Alterum enim desiccet, alterum intenerat. Quin etiam, eadem *Res* valet ad *Alimentationem* bene perficiendam; talis enim *Calor* optime excitat *Facultatem Assimilandi*, atque una optime præparat *Materiam* ad *Assimilandum*. *Proprietates* autem huiusmodi *Caloris*; tales esse debent; Primo ut *Tardus* sit, nec *Subito* calefaciat; Secundo, ut non sit admodum *Intensus*, sed *Mediocris*; Tertio, ut sit *Aequalis*, non *Incompositus*, scilicet se *Intendens*, & *Remittens*; Quarto, ut si inveniat *Calor* iste, quod ei resistat, non facile suffocetur, aut langueat. *Subtilis* admodum hæc *Operatio*; sed cum sit ex *Utilissimis*, non deserenda est. Nos vero in *Remediis* (quæ ad indendum *Spiritibus* *Calorem Robustum*, siue eum, quem vocamus *Fabrillem*, non *Prædatorium*, proposuimus) huic *Rei* aliqua ex *Parte* satisfacimus.

CANON XI.

Spirituum Densatio in substantia sua, valet ad *Longævitate*.

EXPLICATIO.

Subordinatus est *Canon* ad *Præcedentem*; Etenim *Spiritus Densior* suscipit omnes illas quatuor *Caloris Proprietates*, quas diximus. *Modi* autem *Densationis*, in *Prima* ex decem *Operationibus* habentur.

CANON XII.

Spiritus in *Magna Copia* & magis festinat ad *Exitum*, & magis deprædatur, quam in *Exigua*.

EXPLICATIO.

Clarus est per se *Canon* iste, cum *Quantum* ipsium regulariter augeat *Virtutem*; Atque cernere est in *Flammis*, quod quanto fuerint majores, tanto & erumpant fortius, & absument celerius. Itaque nimia *Copia*, aut *Turgescencia Spiritus*, profus nocet *Longævitati*; Neque amplior est optanda *Copia Spirituum*, quam quæ *Munus Vitæ*, & bonæ *Reparationis* *Ministerio* sufficiat.

CANON XIII.

Spiritus equaliter perfusus, minus festinat ad *exitum*, & minus deprædatur, quam *impariter locatus*.

EXPLICATIO.

Non solum *Copia Spirituum* secundum *Totum*, *Durationi* *Rerum* obest, sed etiam

Bb

eadem

eadem *Copia*, minus refracta, similiter obest. Itaque quo magis fuerit *Spiritus comminutus*, & per Minima infusus, eo deprædatur minus. *Dissolutio* enim incipit à Parte, ubi *Spiritus* est laxior; Itaque & *Exercitatio*, & *Fricationes*, Longævitati multum conferunt. *Agitatio* enim optime comminuit, & commiscet Res per Minima.

CANON XIV.

Motus *Spiritus* Inordinatus, & *Subsultorius* magis properat ad Exitum, & magis deprædatur, quam *Constans*, & *Æqualis*.

EXPLICATIO.

In *Inanimatis* tenet iste Canon certo; *Inæqualitas* enim *Dissolutionis Mater*; In *Animatis* vero (quia non solum spectatur *Consumptio*, sed *Reparatio*: *Reparatio* autem procedit per *Rerum Appetitus*: *Appetitus* rursus acuitur per *Varietatem*) non tenet rigide; sed eousque tamen recipiendus est, ut *Varietas* ista potius sit *Alternatio*, quam *Confusio*, & tanquam constans in Inconstantia.

CANON XV.

Spiritus in *Corpore Compagis solide*, detinetur licet invitus.

EXPLICATIO.

Omnia *Solutionem Continuitatis* suæ exhorrent; attamen pro *Modo Densitatis*, aut *Tenuitatis* suæ. Etenim, quo *Corpora* sunt magis *Tenuia*, eo in minores, & angustiores *Meatus* se compelli patiuntur: Itaque *Aqua* subintrabit *Meatum*, quem non subintrabit *Pulvis*; *Aer* etiam, quem non subintrabit *Aqua*; *Quin Flamma*, & *Spiritus*, quem non subintrabit *Aer*. Veruntamen est huiusce rei aliquis *Terminus*; Neque enim *Spiritus* in tantum *Desiderio exeundi* laborat, ut patiatur se discontinuari nimis, & in nimis arctos *Poros*, aut *Meatus* agi; Itaque si *Spiritus* *Corpore Duro*, aut etiam *Pulchro*, & *Tenaci*, (quod non facile dividitur) circumdetur, plane constringitur, & tanquam incarcerationatur, & *Appetitus exeundi* posthabet; Quare videmus *Metalla*, & *Lapides* longo *Ævo* egere, ut exeat *Spiritus*; nisi aut *Spiritus* *Ignis* excitetur, aut *Partes crassiores* *Aquis Corrodentibus*, & *Fortibus* disjungantur. Similis est *Ratio Tenacium*, qualia sunt *Gummi*, nisi quod leniore *Calore* solvantur. Itaque *Succi Corporis Duri*, *Cutis Constricta*, & similia, (quæ procurantur ab *Alimentorum Siccitate*, & *Exercitatione*, & *Aëris Frigore*) utilia sunt ad Longævitatē; quia *Claustra* circumdant *Spiritus* arctā, ne exeat.

CANON XVI.

In *Oleosis*, & *Pinguibus* detinetur *Spiritus* libenter, licet non sint *Tenacia*.

EXPLICATIO.

Spiritus, si nec à *Corpore* circumdati *Antipathia* irriteretur, nec à *Corpore* nimia *Similitudine* pascatur, nec à *Corpore Externo* sollicitetur, aut provocetur, non tumultuatur multum ad *Exeundum*: Quæ omnia *Oleosis* defunt; Nam nec tam *Spiritus infesta* sunt, quam *Dura*; nec tam *Propinqua*, quam *Aquea*; nec cum *Aëre ambiente* bene consentiunt.

CANON XVII.

Evolatio *cita* *Humoris Aquei*, conservat diutius *Oleosum* in *Elle* suo.

EXPLICATIO.

Diximus *Aquea*, utpote *Aëri* consubstantialia, citius evolare, *Oleosa* tardius, ut cum *Aëre*

minus consentientia: At cum *Humidum* utrunque plerisque *Corporibus* insit, evenit ut *Aqueum* veluti prodat *Oleosum*: Nam illud sensim exiens, hoc etiam asportat. Itaque nil magis juvat ad *Corporum Conservationem*, quam *Siccatio Lenis*, quæ *Humorem Aqueum* expirare faciat, nec *Oleosum* sollicitet, tum enim *Oleosum* fruitur *Natura* sua; Neque hoc spectat ad inhibendam *Putredinem*, (licet etiam & illud sequatur) sed ad conservandam *Viriditatem*. Hinc fit ut *Fricationes molles*, & *Exercitationes Moderata*, ad *Perpirationem* potius quam ad *Sudorem*, Longævitati plurimum conferant.

CANON XVIII.

Aer exclusus confert ad Longævitatē, si alia *Incommodis* caveas.

EXPLICATIO.

Diximus paulo ante, *Evolutionem Spiritus* esse *Actionem duplicatam*, ex *Appetitu Spiritus*, & *Aëris*. Quare si alteratollatur, haud parum proficitur; Id quod ex *Inunctionibus* præcipue expectari debet. Attamen hoc sequuntur varia *Incommoda*; quibus quomodo subveniatur, in *Operatione* secunda ex decem, annotavimus.

CANON XIX.

Spiritus Juveniles Senili *Corpore* inditi, *Naturam* *Compendio* retrovertere possunt.

EXPLICATIO.

Natura *Spiritus* est quasi *Rota* *suprema*, quæ alias *Rotas* in *Corpore Humano* circumaggit. Itaque illa in *Intentione Longævitatē*, prima poni debet. Huc accedit, quod facilius, & magis expedita *Via* patet ad alterandos *Spiritus*, quam ad alia. Etenim duplex est *Operatio* super *Spiritus*; Altera per *Alimenta*, quæ est *Tarda*, & tanquam per *Circuitum*; Altera (& illa *Gemina*) quæ est *Subita*, & *Spiritus* recta petit. Nempe per *Vapores*, Aut per *Affectus*.

CANON XX.

Succi Corporis subauri, & *rosæ*, faciunt ad Longævitatē.

EXPLICATIO.

Ratio perspicua est, cum antea posuerimus *Dura* & *Oleosa*, sive *Rosæ*, ægrius dissipari. Illud tamen interest (sicut etiam in *Operatione* Decima notavimus) quod *Succus Subauri* minus dissipabilis est, sed est simul minus *Reparabilis*. Itaque *Commodum* cum *Incommodo* conjunctum est: Neque possit propterea aliquod *Magnale* per hoc præstari; At *Succus Rosæ* utrique *Rei* laetificat: Itaque diligentius huic incumbendum.

CANON XXI.

Quicquid *Tenuitate* penetrat, neque tamen *Acrimonia* rodit, gignit *Succos Rosæ*.

EXPLICATIO.

Canon iste magis difficilis est *Practica*, quam *Intellectu*: Manifestum est enim, quicquid bene penetrat, sed tamen cum *Stimulo*: aut *Dente*, (qualia sunt omnia *Acrida* & *Acida*) relinquere, ubicunque transit, *Vestigium* nonnullum *Siccitatis*, & *Divulsionis*, ut *Succos* induret, *Partes* convellat: At contra, quæ penetrant *meta Tenuitate*, tanquam *furtim*, & *insinuativè*, absque *violentiis*, irrorare, & irrigare in transitu. De his in *Operationibus* quarta, & septima, haud pauca descriplimus.

CANON XXII.

A Similatio optime fit cessante omni *Motulo-
cali.*

EXPLICATIO.

Hunc Canonem in *Commentatione ad Operatio-
nem octavam*, satis explicavimus.

CANON XXIII.

A Limentatio per Exterius, aut saltem non per
Stomachum, Longævitati utilissima, si fieri
possit.

EXPLICATIO.

Videmus omnia, quæ per *Nutritionem* pera-
guntur, fieri per longas Ambages, quæ vero
per *Amplexus similitum*, (ut fit in *Infusionibus*) non
longam requirere Moram: Itaque utilissima foret
Alimentatio per Exterius, atque eo magis, quod
decidua sint *Facultates Concoctionum* sub *Sen-
ectute*. Quamobrem si possint esse *Nutritiones* aliæ
Auxiliares, per *Balneationes*, *Unctiones*, aut etiam
per *Clysteria*, *Coniuncta* possint proficere, quæ *Sim-
gula* minus valeant.

CANON XXIV.

Ubi *Concoctio* debilis est ad *Extrusionem Ali-
menti*, ibi *Exteriora* confortari debent ad *Evo-
cationem Alimenti*.

EXPLICATIO.

Non est hoc, quod in isto *Canone* proponitur,
eadem *Res* cum *Præcedente*; Aliud enim
est, si *Alimentum Exterius* introtrahatur, aliud, si
Alimentum Interius extrahatur; At in hoc con-
currunt, quod *Debilitati Concoctionum Interio-
rum*, alia *Via* subveniant.

CANON XXV.

Omnis subita *Renovatio* Corporis fit, aut per
Spiritus; aut per *Malacificationes*.

EXPLICATIO.

Duo sunt in *Corpore*, *Spiritus* & *Partes*; Ad
utranque, longa via pervenitur per *Nutritio-
nem*, At via breves ad *Spiritus* per *Vapores* & *Affe-
ctus*; & ad *Partes*, per *Malacificationes*. Illud au-
tem paulo attentius notandum, quod nullo modo
confundimus *Alimentationem* per *Exterius*, cum
Malacificatione; neque enim *Intentio* est *Malacifi-
cationis*, ut nutriat *Partes*; sed tantum ut eas reddat
magis idoneas ad nutriendum.

CANON XXVI.

Malacissatio fit, per *Consustantialia*, *Impri-
mentia*, & *Occludentia*.

EXPLICATIO.

Manifesta Ratio est; quod *Consustantialia*
proprie malacilent; *Impriementia* deducant;
Occludentia retineant, & *Perpirationem*, quæ est
Motus Malacificationis oppositus, cohibeant. Ita-
que (ut in *Operatione Nona* descripsimus) *Malacifi-
cissatio* simul bene fieri non potest, sed per *Se-
riem*, & *Ordinem*. Primum excludendo *Liquorem*,
per *Spissamenta*: quia extranea & crassa *Infusio* non
bene coagmentet *Corpus*; subtile debet esse, & ex
Vaporis genere, quod intrat. Secundo *Intenerando*,
per *Consensum Consustantialium*: Corpora enim
ad *Tactum* eorum, quæ valde consentiunt, se ape-
riunt, & *Potos* laxant. Tertio, *Impriementia Vehicu-
la* sunt, & non nihil *Consustantialia* inculcant; &
Mixtura leniter *Astringentium*, *Perpirationem* in-
terim paululum cohibet. At sequitur quarto loco
Magna illa *Astrictio* & *Clausura* per *Emplastratio-
nem*; & postea gradatim per *Inunctionem*; donec

Malacum vertatur in *Solidum*, ut suo loco di-
ximus.

CANON XXVII.

Cebra *Renovatio Reparabilium*, irrigat etiam
minus *Reparabilia*.

EXPLICATIO.

Diximus in *Aditu* ipso *Historia* hujus, Eam
esse *Viam Mortis*, quod magis *Reparabilia*,
in consortio minus *Reparabilium* intereant; ut to-
tis viribus, in *Reparatione* huiusmodi *Partium* mi-
nus *Reparabilium*, sit exudandum; Itaque admo-
niti *Aristotelis* *Observatione de Plantis*, quod sci-
licet, *Novitas morum Truncum ipsum in transitu
reficiat*; similem *Rationem* fore arbitrati sumus,
si sæpe reparentur *Carnes*, & *Sanguis* in *Corpore*
Humano; ut inde ipsa *Ossa*, & *Membrana*, & reli-
qua, quæ *Natura* minus sunt *Reparabilia*, partim
per *Transitum* alacrem *Succorum*, partim per *Ve-
stitum* illum novum *Carnium* & *Sanguinis* *Recen-
tiorum*, irrigentur, & renoventur.

CANON XXVIII.

Refrigeratio, quæ non transit per *Stomachum*,
utilis ad *Longævitatem*.

EXPLICATIO.

Ratio præsto est, quia cum *Refrigeratio* non
Temperata, sed *Potens* (præsertim *Sanguinis*)
ad vitam *Longam* sit præcipue necessaria; omnino
hoc non fieri possit per intus, quantum opus est,
absque *Destructione Stomachi* & *Viscerum*.

CANON XXIX.

Complicatio illa, quod tam *Consumptio*, quam
Reparatio, sint *Caloris Opera*; maximum est
Obstaculum ad *Longævitatem*.

EXPLICATIO.

Destruuntur fere omnia *Magna Opera* à *Na-
turis Complicatis*; cum quod alia *Ratione* ju-
vet, alia noceat; Atque hic librato *Iudicio*, & sagaci
Practica opus est: Id nos, quantum res permittit,
& in præsentia occurrit, fecimus; Separando *Calo-
res Benignos* à *Noctivis*; & ea, quæ ad utrunque fa-
ciunt.

CANON XXX.

Cratio *Morborum* temporariis eget *Medici-
nis*; at *Longævitas* vitæ expectanda est à *Diatæ*,
EXPLICATIO.

Quæ ex *Accidente* superveniunt, sublatis *Cau-
sis* desinunt; At *Cursus Natura* Continuus, in-
star *Fluvij* labentis, etiam continua indiget *Remi-
gatione*, aut *Velsificatione* in adversum; Itaque ope-
randum est, regulariter per *Diatas*. *Diatæ* autem
genere duplices sunt; *Diatæ Statæ*, quæ certis tem-
poribus; & *Diatæ Familiaris*, quæ in victu quo-
tidiano usurpari debet: Potentiores autem sunt,
Diatæ Statæ, id est, *Series Remediorum* ad *Tem-
pus*: Etenim quæ tanta *Virtute* pollent, ut naturam
retrovertete valeant, fortiora sunt plerunque, &
magis subito alterantia, quam quæ familiariter in
Usum recipit tute possint. Atque in *Remediis* no-
stris *Intentionalibus*, tres tantum *Diatæ Statæ* repe-
rias; *Diatam Opiatam*; *Diatam Malacissantem*;
& *Diatam Emaciantem*, & *Renovantem*. At inter
ea, quæ ad *Diatam Familiarem*, & *Uictum* quoti-
dianum præscripta à nobis sunt, efficacissima
sunt hæc, quæ sequuntur; quæ etiam validita-
tem *Diatarum Statarum* fere æquant; *Nitrum*, &
Subordinata ad Nitrum; *Regimen Affectuum*, &
Sturdiorum Genus; *Refrigeria*, quæ non transeunt

per *Stomachum*; *Potus Rescidantes*; *Perpersio Sanguinis cum Materia Firmiore*, ut *Margaritis*, *Lignis*, *Inunctiones debite*, ad cõhibendum *Aerem*, & *Detentionem Spirituum*; *Calefactoria per Exterius*, tempore *Assimilationis post somnum*; *Cautio* de iis, quæ incendunt *Spiritum*, induntque ei *Calorem acrem*, ut de *Vinis*, & *Aromatibus*; & *Vsus Moderatus*, & *Tempestivus eorum*, quæ indunt *Spiritibus Calorem Robustum*, ut *Croci*, *Nasturtii*, *Allii*, *Enule*, *Opiatorum Compositorum*.

CANON XXXI.

Spiritus vivus Interitum patitur immediate, *Scum destituitur aut Motu*; aut *Refrigerio*; aut *Alimento*.

EXPLICATIO.

Sunt hæc scilicet illa tria, quæ superius vocavimus *Atriola Mortis*; *Suntque Passiones Spiritus propriae*, & *immediatae*. Etenim *Organa omnia partium Principalium* serviunt, ut hæc tria *Officia præstentur*: Et rursus, *Omnis Destructio Organorum*, quæ est *Lethifera*, eo rem deducit, ut unum, aut plura ex his tribus deficiant. Itaque alia omnia sunt *diversæ viæ ad Mortem*; sed in hæc desinunt. *Fabrica autem Partium Organum Spiritus est*; quemadmodum & ille, *Animæ rationalis*; quæ *Incorporea est & Divina*.

CANON XXXII.

Flamma Substantia Momentanea est: *Aer Fixa*; *Spiritus Vivi in Animalibus*, media est *Ratio*.

EXPLICATIO.

Res est hæc & altioris Indagationis, & *Longioris Explicationis*, quam faciat ad *Inquisitionem præsentem*. Sciendum interim *Flammam* continenter generari, & *extingui*; ut per *Successionem tantum continetur*. *Aer* autem *Corpus fixum est*, nec solvitur; licet enim *Aer* ex *Humido Aqueo Novum Aerem* gignat; tamen *vetus Aer nihilominus manet*; unde fit *Super-oneratio illa Aeris*; de quo diximus in *Titulo de Ventis*. At *Spiritus utriusque Naturæ particeps est*, & *Flammae*, & *Aeræ*; quemadmodum & *Fomites ejus sunt Oleum*, quod est *Homogeneum Flammæ*; & *Aer*, qui est *Homogeneus Aquæ*. *Spiritus enim non nutritur ex Oleo Simplici*, neque ex *Aquo Simplici*, sed ex utroque: atque licet nec *Aer* cum *Flamma*, nec *Oleum* cum *Aquæ* bene componantur, tamen satis conveniunt in *Misto*. Etiam, *Spiritus habet ex Aeræ faciles suas & delicatas Impressiones*, & *Receptiones*; *A Flamma* autem, *Nobiles suos*, & *Potentes Motus*, & *Activitates*. Similiter etiam *Duratio Spiritus Res composita est*, nec tam momentanea, quam *Flamma*, nec tamen tam fixa, quam *Aeris*; Atque eo magis non sequitur *rationes Flammæ*, quod *Flamma* etiam ipsa *extinguitur per Accidens*, nempe à *Contrariis*, & *Destruentibus circumfusis*; quam causam & necessitatem non habet pariter *Spiritus*. *Reparatur autem Spiritus ex Sanguine vivido*, & *Florido Arteriarum exilium*, quæ *insinuantur in Cerebrum*; Sed fit *Reparatio ista suo modo*, de quo nunc non est *Sermo*,

F I N I S.

FRAN-